

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVEK GYŰJTEMÉNYE

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar

Szerkesztette:
NAGYNÉ DR. RÉZ ILONA

Lektorálta:
KISSNÉ HAFFNER ÉVA

Készült:

A FOGYATÉKOS GYERMEKEK, TANULÓK FELZÁRKÓZTATÁSÁÉRT
ORSZÁGOS KÖZALAPÍTVÁNY
kizárólagos támogatásával

az

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÁRCZI GUSZTÁV GYÓGYPEDAGÓGIAI FŐISKOLAI KAR
PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLTATÓ ÉS SZAKMAI SZOLGÁLTATÓ KÖZPONTJÁBAN

SZASZOK 2000

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVEK GYŰJTEMÉNYE

Budapest, 2001

Tartalomjegyzék

Előszó	7
--------------	---

I. Kisgyermek egyéni fejlesztésben használható fejlesztési tervei..... 9

1. Mozgás-, értelmi- és beszédfejlődés területén elmaradást mutató hároméves kisgyermek fejlesztési terve (<i>Mády Anna</i>)	11
2. Mozgáskorlátozott (ataxiás) hároméves kisgyermek konduktív fejlesztési terve (<i>Tukoráné Légrádi Judit</i>).....	28
3. Értelmi fejlődésében akadályozott, autoagresszív magatartású négyéves kisgyermek fejlesztési terve (<i>Vajdáné Hoffer Kornélia</i>)	43
4. Értelmileg akadályozott, autisztikus magatartású négyéves kisgyermek fejlesztési terve (<i>Takács Beatrix</i>)	51
5. Pszichomotoros fejlődésében megkésett öt hónapos kisfiú fejlesztő programja (<i>Meszéna Tamásné</i>)	60
6. Egy látássérült két és fél éves kisgyermek fejlesztése (<i>Bágya Ferencné – Molnár Béláné</i>)	69
7. Értelmileg akadályozott, gyengénlátó, négyéves Down-szindrómás kislány fejlesztési terve (<i>Vajdáné Hoffer Kornélia</i>)	77
8. Mozgáskorlátozott, értelmi fejlődésében akadályozott, epilepsziás négyéves kisgyermek konduktív fejlesztő programja (<i>Ágoston Zsoltné</i>)	86
9. Középsúlyos hallássérült, kétéves kisgyermek fejlesztő programja (<i>Meszéna Tamásné</i>)	97
10. Egy tetraparetikus-spasztikus négyéves kisgyermek konduktív fejlesztési terve (<i>Halászné Koltai Annamária</i>).....	105

II. Fejlesztő felkészítésben használható fejlesztési tervek.....121

1. Halmozottan (értelmi-, hallás-, látás- és mozgás-) sérült tízéves gyermek fejlesztő felkészítésének programja (<i>Ódor Henriette</i>)	123
2. Halmozottan (értelmi-, mozgás-, és látás-) sérült, epilepsziás, kilencéves fiú fejlesztő felkészítésének terve (<i>Barabás Rita</i>)	139
3. Halmozottan (mozgás-, látás-, és hallás-) sérült tízéves fiú fejlesztő felkészítésének programja (<i>Komáromy Julianna</i>)	154
4. Súlyosan-halmozottan (mozgás-, hallás-, és értelmi-) sérült hétéves kislány fejlesztő felkészítésének programja (<i>Tóth Krisztina</i>)	166
5. Halmozottan (mozgás-, beszéd-, és értelmi-) sérült tizenegy éves gyermek fejlesztő felkészítésének programja (<i>Bodorkós Éva</i>).....	190
6. Poszttraumatikus agykárosodás következtében halmozottan (motoros-, értelmi-, és beszéd-) sérült kilencéves kislány komplex gyógytorna programja (<i>Fendrik Katalin</i>)	200

Előszó

A kiadvány a korai fejlesztéssel és a fejlesztő felkészítéssel foglalkozó vagy foglalkozni szándékozó kollegáknak ajánlható.

Ma hazánkban számtalan formában és helyen valósul meg a korai fejlesztés. A tevékenység ellátását a többször módosított 14/1994. (VI. 24) MKM rendelet szabályozza, amely többek között kimondja, hogy

„A korai fejlesztés és gondozás feladatait – a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményére épített – egy fejlesztési évre készített egyéni fejlesztési terv alapján kell végezni. Az egyéni fejlesztési tervet a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta), konduktor készíti el. Ha a korai fejlesztést és gondozást a fejlesztési év közben kezdik meg, az egyéni fejlesztési tervet a fejlesztési év hátralévő időszakára kell elkészíteni, feltéve, hogy a fejlesztési évből legalább hat hónap még hátra van. Az egyéni fejlesztési terv szükség szerint módosítható. Az egyéni fejlesztési tervnek tartalmaznia kell – a gyermek állapotától függően – az értelmi fejlesztés, a hallásfejlesztés, a látásfejlesztés, az adaptációs tréning, a mozgásfejlesztő terápiák, a logopédiai terápiák, a pszichológiai fejlesztés feladatait. Az egyéni fejlesztési terv egy példányát meg kell küldeni a szakértői és rehabilitációs bizottságnak. Abban az esetben, ha nem kell egyéni fejlesztési tervet készíteni, a korai fejlesztést és gondozást végző vagy irányító gyógypedagógus (terapeuta), konduktor – a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményére épített – munkaterve alapján folyik a korai fejlesztés és gondozás.”

A képzési kötelezettek ellátását ugyancsak a többször módosított 14/1994. (VI. 24) MKM rendelet szabályozza. A fejlesztő felkészítés esetében is alkalmazni kell a fenti előírásokat.

A gyűjtemény célja a korai fejlesztésben és a fejlesztő felkészítésben szerepet vállaló (gyógypedagógusok, konduktorok) munkájának segítése, a gyakorlatban már működő fejlesztési tervek bemutatásával.

A fejlesztési tervgyűjteményt az ország négy rangos korai fejlesztéssel foglalkozó intézményének (a pécsi Apáczai Csere János Korai Fejlesztő és Integrációs Központnak, a szombathelyi Korai Fejlesztő, Gondozó Központ és Micimackó Óvodának, a zalaegerszegi Korai Fejlesztő és Továbbképző Központnak, a Látássérültek Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központnak, valamint a Szociális Szolgáltató Központ, FÉNO II. csoportjának) olyan munkatársai adják közre, akik sokéves gyakorlati tapasztalataikra építve, klasszikus és/vagy alternatív módon elkészített terveikkel szeretnének segítséget nyújtani a fejlesztő munkához.

A kötetben található tizenhat fejlesztő program valóságos esetekhez kapcsolódik. A fejlesztési tervek rövidebb vagy részletesebb esetbemutatóval kezdődnek. Mindegyik program egységes abban, hogy képviselve a pedagógia és a gyógypedagógia korszerű

alapelvét, egy-egy gyermek aktuális nevelési szükségletéhez igazodóan, fogalmazza meg a fejlesztési teendőket. Ugyanezt az alapelvet erősítik a tervezetek eltérő voltukkal is, a fejlesztési célok, feladatok, módszerek szempontjából és a programok kidolgozottsága szerint. Egy fejlesztő felkészítéshez csatlakozó gyógytornász által készített program is található a gyűjteményben (magát a fejlesztő felkészítést gyógypedagógus végzi) mintegy jelezve azt a tendenciát, hogy mind a korai fejlesztés, mind a fejlesztő felkészítés sokirányú feladatát csakis a szakemberek együttműködő csoportjának munkájával lehet elképzelni, és törekedni kell az együttműködés racionális és gazdaságos, a gyermekek nevelési szükségleteinek leginkább megfelelő megoldásaira.

A szerkesztő úgy véli, hogy a tervezetgyűjtemény ötleteivel, tényanyagával mindenképpen gazdagítja és erősíti e fontos szakszolgáltatás feladatellátását.

Bátorítja azokat, akik még nem mertek bekapcsolódni a korai fejlesztési és a fejlesztő felkészítési feladatok ellátásába.

Forrásul szolgál mind a kezdő, mind a területen dolgozó gyakorló szakembereknek.

Szakmai vitára készíti mindazokat, akik úgy gondolják, hogy tehetségük, tapasztalatuk alapján még kitűnőbb fejlesztési tervezeteket tudnának készíteni.

A nyereség a korai fejlesztés és a fejlesztő felkészítés számára vitathatatlan, amely egybevághat a kötet célkitűzésével.

*Nagyné dr. Réz Ilona
szerkesztő*

I.

Kisgyermek egyéni fejlesztésben használható
fejlesztési tervei

Mády Anna

gyógypedagógiai tanár

MOZGÁS-, ÉRTELMI- ÉS BESZÉDFEJLŐDÉS TERÜLETÉN ELMARADÁST MUTATÓ HÁROMÉVES ÉS KÉT HÓNAPOS KISGYERMEK FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

Panasz

A gyermek mozgásában és beszédfejlődésében „visszamaradt”.

Szülők kérése

A szülők segítséget kérnek a gyermek mozgás- és beszédfejlesztésében.

Anamnézis

Terhesség

A terhesség a 32. hétig zavartalan volt, a magzat mozgásai az első két gyermekével összevetve megfelelő időben kezdődtek, és megfelelő intenzitásúak voltak. A 32. és a 34. héten az anyát befektették egy-egy hétre visszatartásra. Az anya az előírt vitaminokon és vason kívül más gyógyszert nem szedett.

Szülés

A kisfiú a III. graviditásból, a 36. gesztációs hétre császármetszéssel 4260 g súllyal, 9/10-es Apgar értékkel született, a jobb csípő enyhe malformációjával.

Újszülöttkor

A fej a testhez képest nagy volt, de a normál méreten belül. Az észlelt minor anomáliák (homloknál kicsit szélesebb koponya, mélyen ülő, hátrafelé forduló fülek, szokásosnál távolabb ülő szemek, mély orrgyök, kerek orr) miatt már ekkor kromoszóma-vizsgálatot végeztek, a felmerült Noonen-szindrómát azonban nem sikerült igazolni, de kizárni sem.

Csecsemőkor

A magatartás, viselkedés alakulása:

Nyugtalan, sírós baba volt. Sokszor kellett nyugtatni, ölbe venni.

A mozgásfejlődés:

A mozgásfejlődés kilenck hónapos korában indult meg. Tíz hónaposan oldalra fordult, hasonfekvésben fejét emelve kitámasztott, támasztékkal megült. A tárgyakat megfogta, de fogása gyenge volt. A kúszás és a mászás kimaradt a mozgásfejlődésből.

A kommunikáció kezdetei:

Éles hangon, nagy hangerővel sírt. Sírása egy hónapos korában kezdett differenciálódni. Három hónaposan kezdett gőgicsélni, de inkább nyöszörgő hangokat adott ki.

A játék alakulása:

A csörgő és a felhúzzható, zenélő játékok kezdettől felkeltették az érdeklődését. A szőrös játékoktól félt, ha kezébe adták, rögtön eldobta őket. Szerette, ha foglalkoznak vele, énekelnek neki. Kukucs-játékot fél éves kora körül kezdett játszani.

Az önkiszolgálás fejlődésének néhány adata:

Eleinte sokszor felébredt éjszaka, kéthónapos korára azonban kialakult az alvás és ébrenlét ritmusa. 5-6 hetes koráig szopott, furcsán, sok levegőt nyelt, sokat bukott, nehezen lehetett etetni.

Ennek hátterében gastro-özofagealis reflux gyanúja merült fel, ezt azonban nem sikerült klinikailag igazolni. A vizsgálat után megszűnt a bukás. Bár sokat evett, egyáltalán nem hízott, s egy idő után sorvadni kezdett. Hathónapos kora után speciális tápszert kapott, attól kezdve szépen fejlődött.

A kisgyermekkorai fejlődés néhány jellemzője

Magatartás, viselkedés:

Az egy éves korban elkezdett tejfehérje- és glutéinmentes diéta befejeztével (kétéves kor) kiegyensúlyozottá, érdeklődővé vált. A korábbi tiltakozások, a vele foglalkozó gyógytor-násztól való alaptalan félelmek és visszautasítások teljes mértékben megszűntek.

Mozgás:

Másfél éves kora körül kezdte magát ülő helyzetben előrefelé húzni. Kétéves kora előtt kapaszkodva felállt, és fal mentén oldalra kezdett lépegetni.

Kommunikáció:

A gagyogás egyéves kora körül indult meg, a hangadását azonban továbbra is a nyögő, nyöszörgő hangok jellemezték. A környezetében élők (apa, anya és két, kettő és négy évvel idősebb lánytestvér) hangjára megnyugodott, de az erős hangoktól félt. Nevére is ekkor kezdett figyelni. A környezetében lévő tárgyak nevét kezdte megérteni. Kérését rámutatással és hangadással fejezte ki. Az első szava a „lá” (lámpa) volt, amelyet kétéves kora után mondott ki először. Ezt követően újabb, adekvát módon használt szó nem alakult ki.

Játék:

A sípoló gumijátékoktól kezdetben idegenkedett, később azonban szívesen játszott velük. Kétéves kora után kezdett a kezébe venni tárgyakat. Kedvelt tevékenysége volt a tárgyak dobálása, ütögetése. Néhány hónap múlva kezdett egy-két játékot dobozba bepakolni. Szívesen játszott nővéreivel, próbálta utánozni őket. A játékauro kerekét pörgette. Ez a tevékenység örömmel töltötte el, és hosszú ideig lekötötte. A képeskönyv képeit szívesen nézegette, mutogatta.

Önkiszolgálás:

Az éjszakát átaludta, a délelőtti alvást fokozatosan elhagyta. Az egyéves korában végzett anyagcsere-vizsgálat fényt derített a tejfehérje- és a kezdődő lisztérzékenységre. A diéta bő egy esztendeig tartott. Darabos ételt egyéves kora után fogadott el. Pohárból ezután kezdték itatni.

Betegségek

A gyermekkori betegségeken még nem esett át. Kórházi tartózkodásokra csak a kivizsgálások erejéig került sor: újszülött korban kromoszómavizsgálat, koracsecsemő korban gasztro-özofagealis reflux kivizsgálása, kilenc hónapos korban szívfejlődési rendellenességet mutattak ki (pulmonalis sztenózis), egyéves korban anyagcsere-vizsgálat. A szülők minden áldozatot vállalva vettek részt az egyes vizsgálatokon annak reményében, hogy kiderül, milyen, a háttérben álló betegség hátráltatja a kisfiú fejlődését. A kivizsgálások sora feltehetően közrejátszott abban, hogy a gyermek visszahúzódó, vizsgálati szituációkban ellenkezik és az idegenektől (főként orvosoktól) fél.

Intézményes nevelés

Tíz hónapos korában jelentkeztek a Korai Fejlesztő és Integrációs Központban. A gyermek heti egy, majd kétéves korától két órában részesült mozgás- és értelmi fejlesztésben.

Bölcsődébe nem járt, az anya GYES mellett volt otthon vele. Szívesen játszott vele, délutánonként sétálni vitte.

Szociális körülmények

A család jó anyagi körülmények között él. A családi anamnézis negatív.

A fejlesztő tervezet elkészítése előtti, jelenlegi állapot

Megjelenés:

Alacsony termetű, hipotóniás izomzatú kisfiú. A feje testéhez képest nagy, haja gyér. Az arcon minor anomáliák láthatók (ld. anamnézis). Ápolt, kellemes külsejű, félénk gyermek.

Magatartás, viselkedés:

Kiegyensúlyozott, jól motiválható. Nehezen tűri, ha valamilyen tevékenységre kényszerítik. Ez ellenállást vált ki benne, testét megfeszíti, sírni kezd, és a szülő által nyújtott biztonságot igényli.

Nagymozgás:

A mozgások kivitelezésének környezeti feltételei, a lehető legoptimálisabb módon, biztosítottak a gyermek számára. Napközben a gyerekszobában, illetve jó idő esetén, az udvaron tölti játékkal az idejét. Ágyba csupán az alvás idejére teszik. A mozgás örömet szerez neki, spontán módon szívesen mozog a rendelkezésére álló területen. Kedvelt játékért és anya hívására a talajon ülésben húzza magát előre, vagy a falba kapaszkodva tesz néhány lépést. Ülve vagy bútorba kapaszkodva, állva játszik. Az anya akkor nyugodt, ha a kisfiú önállóan mozog, és erre igyekszik is motiválni őt.

Finommozgás:

Tárgyakért célzottan nyúl, megfogja őket, és a megfelelő pillanatban el is tudja engedni azokat. A megfogott tárggyal másikat élvezettel ütöget, a két kezébe fogott tárgyakat összeütögeti. Ceruzát, zsírkrétát marokra fog, de rajzolni nem hajlandó vele.

Értelem:

Figyelme szétszórt, rövid időre köthető le egy tevékenységgel. Egyszerű utasítást megért és végre is hajt. A főbb testrészeit (fej, szem, orr, száj, fül, kéz, láb, has) kérésre megmutatja.

Kommunikáció:

Kommunikációt kezdeményez, igényeit hanggal kísért rámutatással fejezi ki. Beszédértése kb. egy másfél éves gyermek szintjének megfelelő. Az anya ösztönzi a hangadásra, spontán

megnyilvánulásait igyekszik verbalizálni. Örömet tapsolással, kacagással és sikongatással fejezi ki. Kellemetlen helyzetben panaszosan kiabálja: „ajjjajj”. Elégedettségét szintén hangadással juttatja kifejezésre. Hangadását főként a magánhangzók használata jellemzi, ritkán egy mássalhangzóból és egy magánhangzóból álló „szóval” fejezi ki magát. Egyetlen adekvát módon használt szava a „lá” (lámpa).

Játék:

Dobozból ki-be pakol, egyik kedvenc játéktárgya a Tupperware játéksalád egy darabja: kalapáccsal kell négy, különböző színű golyót beleütni a lyukba és legurítani a pályán. Ez hosszú időre, akár 10 percre is leköti a figyelmét. Kedvelt játékaik közé tartozik ezen kívül az autó és a labda. Az anya a gyermek spontán játékból kiindulva kínál fel neki helyzeteket, melyekben mindketten örömmel vesznek részt.

Érzékszervek:

Hallása jó, a hallószervek épek. Látása csökkent mértékű: a bal szemére -11, a jobbra pedig -3 dioptria erősségű szemüveget kapott. Ezeket az értékeket a közeljövőben csökkenteni kívánja a szemész szakorvos.

Önkiszolgálás:

Étvágya jó, mindent megeszik. Pohárból önállóan iszik, kanállal eszik. Kisebb, egyszerűbben eltávolítható ruhadarabokat (sapka, zokni, kikötött cipő) egyedül leveszi magáról. Öltözködésnél, vetkőzésnél aktívan közreműködik. Vetkőzéskor kezét, illetve lábát kihúzza, öltözéskor pedig, igyekszik bedugni, a megfelelő helyre. Amikor tudja, hogy mennek valahová, akkor maga keresi meg a cipőjét. Inkontinens, pelenkát visel, ürítéskor még nem jelez.

Szociabilitás:

Közeli családtagokkal, nagyszülőkkel, a család barátjaival barátságos, közvetlen. Az idegenektől tart, kapcsolatot nem kezdeményez, más kezdeményezésére félénken reagál. Kérésre képen ismert tárgyak bizonyos részeit megmutatja (pl. autó kereke, állatok jól látható szeme), egyszerű utasítást végrehajt. Sikerélmény esetén mosolyogva és megelégedettséget jelző hangadással anyjára néz. Amennyiben úgy érzi, a kívánt feladat meghaladja képességeit, a felnőtt kezét tolja a tárgyhoz. Ha elfáradt, az ajtóra mutat jelezve, hogy szeretne hazamenni. Hangadása differenciálatlan tükrözi érzelmi állapotát, hanggal kísért gesztusokkal az alapvető szükségleteit képes kifejezni.

Gyógypedagógiai vizsgálat

Magatartás, viselkedés:

A feladathelyzetet rövid időre elfogadja, de amennyiben már nem köti le a tevékenység, vagy képességeit meghaladja, kilép a helyzetből, nehéz rávenni a folytatásra, akármennyi is

van belőle hátra (pl. az utolsó tárgy, amelyet bele kell tenni a dobozba). Ilyenkor, a keze ügyébe kerülő tárgyakat eldobálja, és ezt rendkívül mulatságosnak találja. Mindeközben nagyokat sikongat, furcsán grimaszol, száját széthúzza. Amikor egy játéktevékenységet befejezett, az eszköz(öke)t helyére teszi, és csak azután választ újat. Édesanyjáról nem leválasztható, a viselkedését megerősítő jelzéseit állandó jelleggel igényli.

Nagymozgás:

Fekvésből önállóan felül, biztosan megül. Fenéken ülve csúszik előrefelé. Ülésből kapaszkodva feláll és megáll, állásból kapaszkodva leül. Egyenletes talajon fal mentén kapaszkodva oldalra lépeget, egy kezénél vezetve biztonsággal jár. Állásból kapaszkodva lehajol, illetőleg segítséggel leguggol tárgyakért, majd feláll. Lépcsőn közlekedni egyelőre sem önállóan, sem segítséggel nem képes. Földön lévő tárgyat inkább kikerül, semhogy átlépjen. Labdát földön ülve gurítja, dobja, a célzás azonban még pontatlan. A tevékenységet élvezi, a kontaktust fenntartja. Egyensúlya bizonytalan.

Finommozgás:

Tárgyat marokra fog, próbál illeszteni. Apró tárgyat próbál mutató- és hüvelykujja közé csippenteni, de ez nem mindig jár sikerrel. Kb. 2 cm átmérőjű rudat hasonló méretű lyukba hosszas próbálgatás után beleilleszt. Nagyméretű golyókat rúdra felfűz. Szájmozgások ügyetlenek, pontatlanul irányíthatók.

Értelem:

Feladathelyzetben verbálisan irányítható, jól motiválható. Formatáblán a három alapformából (kör, négyzet, háromszög) a kör helyét rögtön megtalálja és igyekszik beilleszteni, a többi próba-szerencse alapon találja meg. A nehezebbeket próbálgatással, segítséggel teszi a helyére, de az illesztés még ritkán sikeres. Állandó rákérdezés mellett nagyságot differenciál, kétféle alapszint egyeztetéssel szétválogat, verbális utasítás alapján kettő közül egyet kiválaszt. A kockát marokra fogja, kettőt egymásra tesz. Üvegből kis tárgyat kiönt. Üreges tárgyból játékot spontán kivesz, illetve berak. Keverő mozgást nem utánoz, csupán zörgeti. Tárgyat tárggyal egyeztet, képpel azonban még nem. A papírlap félbehajtását próbálja utánozni. A ceruzát eldobja, nem hozza összefüggésbe a papírral.

Kommunikáció:

Ismert személyekkel kezdeményező, érzéseit, kívánságait egyértelműen kifejezésre juttatja. Szemkontaktust felveszi, a neki szóló beszéd ideje alatt ezt megszakításokkal fenntartja. Az egyszerű utasításokat megérti és végrehajtja, kérdésekre többnyire hangadással kísért rámutatással és cselekvéssel válaszol. Hangokat, hangkapcsolatokat nem utánoz.

Játék:

A helyiségben található játékok felkeltik az érdeklődését. Spontán kiválasztja a neki tetszőt, és hangadással kísért rámutatással kéri. Figyelmét gyakran a színes, feltűnő, számára új

játékokra irányítja. Spontán játéktevékenysége során rendezget, a tárgyakat összeütögeti. A funkciójáték szintjén áll.

(A Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság 2; 3 éves korban végzett vizsgálata alapján a mozgás-, értelmi és beszédfejlődésben elmaradást mutat, bizonytalanul jár, tárgyakat megfog. Brunet-Lezine fejlődési teszttel mérve FQ-se 53 volt.)

Összegzés

Megállapításaim a szakértői véleményben foglaltakkal megegyeznek. Az ott leírtakat a vizsgálatom és az anya megfigyelései alapján kiegészítem azzal, hogy figyelme szétszórta, viselkedésében található bizarr vonások. Helyváltoztató mozgásként a talajon való közlekedést részesíti előnyben, de egy kezénél fogva biztosan jár. Tárgyakat marokra fog, az oppozíciós fogással próbálkozik. Értelmi szintje az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos (illetve: a tanulásban akadályozottság és az értelmi akadályozottság) határövezetébe esik. Veleszületett térlátása nincs. Hangadása a gagyogás szintjén van, hangokat, hangkapcsolatokat nem utánoz.

Megjegyzés

Az édesanyjával való beszélgetés alapján most úgy tűnik, a helyzetet nem látja olyan súlyosnak, mint amilyen. Az értelmi elmaradás okát abban látja, hogy az anyagcserezavart később fedezték fel. Ez logikusnak tűnik, de utólag nem rekonstruálható. Az anya úgy gondolja, a kisfiú be fogja hozni az egy- másfél éves elmaradást. A diéta megkezdésével valóban felgyorsult a pszichomotoros fejlődés üteme, de az első életéből kimaradt fejlődési fázisokat nem lehet később, az eltelt időszakban történeteket figyelmen kívül hagyva hiánytalanul bepótolni. Szükségét látom, hogy az anya (időnként apa is) bent legyen a foglalkozásokon, és folyamatában lássa, tulajdonképpen szembesüljön a fejlődés valódi mértékével. Úgy tűnik, az általa vélt helyzetet elfogadja, az otthoni fejlesztést szükségesnek tartja és vállalja, amihez igény szerint tanácsokkal tudom ellátni. Mindenképpen fontosnak tartom a beszélgetések során tájékoztatni a valódi helyzetről, szükség esetén pszichológus bevonásával. A közeljövőben újra fel lehetne mérni a kisfiú képességeit valamilyen értelmességet közelítő teljesítmény teszttel (Brunet-Lezine vagy S. O. N.)

Éves fejlesztési terv

A fejlesztés ideje: heti két óra

A fejlesztés helye: Korai Fejlesztő és Integrációs Központ

Fejlesztendő területek:

Mozgás

Hely- és helyzetváltoztatás

Labdakezelés

Egyensúly

Finommozgás

Megismerő tevékenység

Figyelem

Kitartás

Emlékezet

Fogalomalkotás

Tárgyi modalitások

Színek

Formák

Nagyság

Mennyiségfogalom alakítása

Rész-egész

Szerialitás

Téri orientáció

Testséma

Konstruálás

Kommunikáció

Mozgás

Hely- és helyzetváltoztatás

Cél:

a kúszás kialakítása, négykézláb helyzet és mászás kialakítása, ülésből felállás és leülés kapaszkodás nélkül, lehajlás kapaszkodás nélkül, leguggolás és felállás kapaszkodás nélkül, önálló járás, fel- és lelépés, lépcsőn járás alakítása, átlépés, a koordináció fejlesztése (két testfél, két kéz, két láb, kéz-láb, szem-kéz-láb)

Feladatok:

általános izomerősítés, a hely- és helyzetváltoztató mozgások gyakorlása, stabilizálása, a nagymozgás fejlesztésének összekapcsolása a megismerő tevékenység egyes részterületeinek fejlesztésével (pl. kis asztalnál leguggolni a formaillesztő játék földön elszórt

darabjaiért, és egyesével felvenni azokat, majd az asztalon lévő táblába beilleszteni; később az asztaltól távolabb helyezett darabokért elmenni, és kapaszkodás nélkül leguggolni értük)

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

pálya építése többek között összerakható WESCO elemek (pl. hullámok, emelkedő, lépcső, téglatest, henger, kicsi téglák, rudak, félgömbök), karikák, zsámolyok, gerenda, pad, alagút, botok, párnák, kötelek felhasználásával, matrac, fokosszék, lábnyomok, a motivációt segítő kedvelt tárgyak, játékszerek, tükör, mondókák, énekek

Labdakezelés

Cél:

célzott dobás és elkapás, egy, illetve két kézzel való gurítás, rúgás kialakítása

Feladatok:

dobás és elkapás gyakoroltatása a távolság növelésével különböző testhelyzetekben (pl. ülésben, állásban), gurítás gyakoroltatása különböző testhelyzetekben (pl. ülve, terpeszállásból előre hajolva és a két láb között átgurítani), rúgás gyakoroltatása kapaszkodva, majd anélkül

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

különböző méretű, színű, felületű és jellegű labdák (pl. 50 cm átmérőjű Bobath-labda, 20 cm átmérőjű pöttyös labda, szivacs-labda, csilingelő és csörgő labda, bütykös labda), alagút (átgurításhoz), zsámoly, karika (célbadobáshoz), babzsák

Egyensúly

Cél:

egyensúly fejlesztése, biztonságérzet kialakítása

Feladatok:

vesztibuláris ingerlés különböző testhelyzetekben (hason- és hátonfekvésben, ülésben, térdelésben, négykézláb helyzetben, állásban), ringatás, hintáztatás előre - hátra és oldalra, döcögtetés, lovagoltatás különböző eszközökön és ölben

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

pokróc, hinta, Bobath-labda, az Ayres-terápia némelyik eszköze (pl. háló, négy ponton felfüggesztett laphinta, billenő deszka, rugós deszka), alagút, WESCO-henger, párna, gumi-matrac, gördeszka, tükör, mondókák, énekek

Finommozgás

Cél:

precíziós fogás kialakítása, csippentés kialakítása, ujjak differenciálása, kézhasználat ügyesítése, koordináció fejlesztése (vizuomotoros koordináció, két kéz koordinációja, ujjak koordinációja), beszédszervek mozgásainak ügyesítése (ld. Kommunikáció)

Feladatok:

manipulálás különböző tárgyakkal, pakolás, különböző anyagok alakítása, mázolás, tépés, gyurma gyúrása, lapítása, sodrása, lapozás, fogás, csippentés gyakoroltatása, ragasztás, a finommozgás fejlesztésének összekötése a megismerő tevékenység részterületeinek fejlesztésével (pl. a tépkedett színespapír-darabokat beleragasztjuk egy előre megrajzolt körbe: lufit készítünk; két-két mazsolát teszünk csippentve a bonbonos doboz mélyédeiseibe)

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

víz, gyurma, homok, kavicsok, papírok, festék (ujjfesték is), zsírkréta, borotvahab, termékek, ragasztó, használati (pl. ruhacsipesz) és játéktárgyak, képeskönyvek, hangszerek (pl. csengő, tífák, xilofon, triangulum, harangjáték), mondókák, énekek, tükör

Megismerő tevékenység

Figyelem

Cél:

tartós és koncentrált figyelem kialakítása

Feladatok:

a tevékenységek számának és időtartamának növelése, változatosság az eszközhasználat terén

Módszerek:

motiváció, kérdezés, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés

Eszközök:

élénk színű tárgyak, hangot adó játékok, valamilyen módon működésképes tárgyak (pl. gomb megnyomása után egy dallamot játszik le, illetve valamiféle látványos változás következik be rajta)

Kitartás

Cél:

egy tevékenység elvégzése elejétől a végéig

Feladatok:

meghatározott sorrendű feladatok végeztetése, az egyes tevékenységek időtartamának fokozatos növelése, az egy alkalommal végzendő tevékenységek számának növelése

Módszerek:

állandó motiváció, értékelés

Eszközök:

a gyermek által tudottan kedvelt, az érdeklődést felkeltő játékok, tárgyak

Emlékezet

Cél:

rövid és hosszú távú emlékezet fejlesztése, megjegyzendő tárgyak számának növelése

Feladatok:

egy tárgy több közül való kiválasztása előzetes megmutatást követően, kettő, három, majd négy tárgy bemutatása és elhelyezése után kezdetben szemkontroll mellett, később azt kizárva két tárgy helycseréjének felismerése, kettő, három, majd négy tárgy bemutatása és elhelyezése után egy, illetve két tárgy hiányának észrevétele, tárgyak elrejtése és megkeresése kezdetben közösen, majd a foglalkozást vezető személy által szemkontroll mellett elrejtett tárgy önálló megkeresése egy bizonyos idő eltelte után

Módszerek:

motiváció, magyarázat, kérdés, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

kedvelt játéktárgyak, képek, üreges tárgyak, melyekbe a megkeresendők elrejthetők

Fogalomalkotás

Cél:

tárgyak sokoldalú megtapasztaltatása, azokat ábrázoló, egymástól eltérő képek felismerése és azonosítása

Feladatok:

tárgy-tárgy egyeztetés, tárgy-kép egyeztetés, kép -kép egyeztetés

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, kérdés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

egymástól eltérő, de egyazon fogalmat megjelenítő tárgyak (pl. állatok, játékszerek, gyümölcsök, zöldségek), a tárgyról készült képek, a tárgytól eltérő színekkel ábrázolt képek, ugyanarról a tárgyról különböző perspektívából készült képek, ugyanazt eltérő módon és bonyolultsággal ábrázoló képek, fényképek, képes lottó

Tárgyi modalitások

Színek

Cél:

színek felismerése, megkülönböztetése

Feladatok:

színegyeztetés, kettő, majd több szín szétválogatása, adott szín több közül való kiválasztása

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdezés, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

élénk, egyszínű, egymástól nagymértékben eltérő, jól megfogható játéktárgyak, a tárgyakkal azonos színű üreges (pl. vödörök, dobozok, poharak, befestett tojástartók, bonbonos dobozok), illetve nagy felületű tárgyak (pl. párnák, papírlapok, krepp-papírcsíkok), gyöngyfűzők, színegyeztető játékok

Formák

Cél:

egymástól eltérő tárgyak különbözőségének észrevétele

Feladatok:

formaegyeztetés, formaválogatás, formaillesztés

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdezés, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

nagyméretű, jól megfogható, egymástól egyre kisebb mértékben eltérő formák, formaillesztő játékok és táblák, formákat ábrázoló „képes lottó”

Nagyság

Cél:

egymástól kismértékben eltérő nagyságú tárgyak megkülönböztetése

Feladatok:

kettő, majd egyre több, fokozatosan csökkenő mértékben eltérő tárgyak összehasonlítása, sorba rendezése

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdezés, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

különböző méretű, jól megfogható tárgyak (pl. golyók, kockák, karikák, labdák és más játékszerek, használati tárgyak), nagyságdifferenciáló játékok

Mennyiségfogalom alakítása

Cél:

a mennyiségállandóság előkészítése, mennyiségek megkülönböztetése

Feladatok:

az 1, 2, 3, van-nincs, sok-kevés, fogalmának kialakítása, halmazokkal történő összehasonlítások, manipulációk végzése

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdés, együttselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

üreges tárgyak (pl. vödrök, dobozok, poharak, befestett tojástartók, bonbonos dobozok) és jól megfogható, beléjük rakható vagy illeszthető tárgyak (pl. kisméretű labdák, golyók, játéktárgyak, termékek), kirakók

Rész - egész

Cél:

az egész felismerése egy jellegzetes rész alapján, a részek összeállítása egésszé

Feladatok:

kettő, majd fokozatosan növekvő számú részletből álló formák, tárgyak, képek összerakása

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdés, együttselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

több darabból összerakható tárgyak, formák, kettő, három, négy részletből álló, vízszintes, függőleges, ferde, görbe, illetve megtört vonal mentén elvágott képek

Szerialitás

Cél:

események és jelenségek egymás utániségének felismerése

Feladatok:

különböző szempontok szerinti sorba rendezés, soralkotás, utánzás

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, kérdezés, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett törté-
nő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

egy sorba kirakható formaillesztő játékok, különböző méretű, de hasonló tárgyak, gyöngy-
fűző és előrajzolt minta, meghatározott rendben történő cselekvéssor (pl. első pohárba
rakunk egy diót és lefedjük, ilyen módon négy poharat megtöltünk), mondókák, képes-
könyvek

Téri orientáció

Cél:

alapvető irányok és viszonyok megértése, felismerése

Feladatok:

egy tárgy helyzetének viszonyítása egy másik tárgyhoz, illetve a gyermekhez, irányok gya-
korlása

Módszerek:

motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló
cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

a szobában aktuálisan jelen lévő játéktárgyak és a berendezés

Testséma

Cél:

testrészek ismerete, a saját testkép kialakítása

Feladatok:

a test egész felületének ingerlése különböző felületű, hőmérsékletű, keménységű és tapintású tárgyakkal (pl. bábbal való simogatás, keményebb tárggyal való érintés, fújás), az ingerelt testrész megnevezése, adott testrész megmutatása

Módszerek:

motiváció, magyarázat, kérdés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

különböző felületű, hőmérsékletű, keménységű és tapintású tárgyak (pl. golyós kád, pokróc, víz, bábok, kendők, szivacsok, játéktárgyak, festék, gyurma, hajszárító), tükör

Konstruálás

Cél:

kreativitás és a fantázia fejlesztése

Feladatok:

torony és vonat építése, elemekből való építés

Módszerek:

motiváció, együttcselekvés, önálló tevékenység, értékelés

Eszközök:

meghatározott sorrendben összerakható játékok, felcserélhető sorrendben összerakható játékok, építőkocka, gyöngyfűző, Duplo és hasonló módon összeilleszthető elemes játékok

Kommunikáció

Cél:

a beszédkezdő felkeltése, hallási figyelem fejlesztése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, passzív szókinccs bővítése, a beszéd- és nagymozgások összekapcsolása

Feladatok:

Hangkeltés tárgyak segítségével, és hangadásra való késztetés. A hangforrás irányának keresése. Hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése, a beszédszervek passzív tornáztatása. A masszírozás megtanítása a szülőnek. Darabos étel fogak közé, illetve a fog és az orca közé helyezése (nyelvmozgásokra késztetés). Rágó mozgásokra, szájnýtás és -zárás utánzására való biztatás. A felnőtt mozgásának a gyermek kezével (arcra tett kéz), tapintás útján való érzékeltetése. Zárt és nyílt magánhangzók ejtésére való késztetés az ajakmozgások segítségével, a gyermek meglévő hangjainak utánzása. Ajakgyakorlatok: puszi, tátogás, berregés, ajkak széthúzása és csücsöritése. Nyelvgyakorlatok: nyelv kidugása és behúzása, kanálról, száj széléről pépes étel lenyalogatása, csettintés a nyelvvel. Légzőgyakorlatok: fújás, szívás szájon és orron keresztül. A passzív szókinccs bővítése (pl. igék, helyhatározószók, térbeli és időbeli viszonyt kifejező szavak, minőségek, tulajdonságok körében). A gyermek meglévő hangjainak, illetve hangkapcsolatainak tárgyhoz, jelenséghez való kapcsolása, új hangok, illetve hangkapcsolatok kialakítása (pl. állatok hangjai), később hangok, illetve hangkapcsolatok képekhez való kapcsolása, beszéd nagymozgással való összekapcsolása. Ritmusfejlesztés.

Módszerek:

motiváció, bemutatás, együttcselekvés, utánzás, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés

Eszközök:

hangkeltő játékok és állatok, bábok, csörgők, dobok, ütős-, dallam- és fúvós hangszerek, gyertya, tollpihe, papírforgó, szappanbuborék-fújó, ping-pong labda, szívószál, tárgyakat, cselekvést, jelenségeket ábrázoló képek, énekek, mondókák, tükör

A program kivitelezésének forrásai

Kissné Haffner Éva – Alkonyi Mária: Ők és mi... „Egyenlő Esélyt” Alapítvány, Budapest, 1994.

Dr. Benczúr Miklósnéné (szerk.): Mozgásnevelés kézikönyv 1–2. Művelődési Minisztérium, Budapest, 1988.

Dr. Benczúr Miklósné – dr. Bernolák Béláné: Felelős vagyok érte. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest, 1991.

Tukoráné Légrádi Judit

konduktor

MOZGÁSKORLÁTOZOTT (ATAXIÁS) HÁROMÉVES KISGYERMEK KONDUKTÍV FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

A gyermek (G.), az anya III. zavartalan terhességéből, a 40. héten, szűk medence miatt, császármetszéssel, 3709 gramm súllyal, 9/10-es Apgar értékkel született. 6 napos korban emittálták a kórházból.

13 hónapos koráig szopott.

Fél éves korában vették észre szülei, hogy síráskor a gyermek szája cianotikus lett. A kardiológiai vizsgálat a bal kamra és szeptum hipertrófiáját mutatta, ezért rendszeres kardiológiai gondozásban részesül. (Az apa szívbetegsége miatt rokkantnyugdíjas.)

7 hónapos korában húgyúti infekció miatt kezelték, ekkor észlelték a hasi ultrahang vizsgálat során, a bal vesemedencében lévő mérsékelt tágulatot, amely miatt szintén rendszeres gondozásban részesül. 1; 6 évesen orrgarat műtété volt. Ezután egyensúly problémája miatt a fül-orr-gégész BERA vizsgálatot javasolt, ahol a jobb oldalon 40 dB-es, a bal oldalon 60 dB-es halláscsökkenést verifikáltak. Ennek korrigálására hallókészüléket kapott, továbbá kérték a gyermek neurológiai kivizsgálását, és javasolták a korai fejlesztőben való mozgásfejlesztését.

2; 1 éves, amikor először jelentkeztek a korai fejlesztő központban.

Ekkor G., életkorától elmaradt szomatikus fejlettségű, arányos testfelépítésű, vékonyka, törekeny alkatú kisgyermek volt, testszerte csökkent izomtónussal, mindkét oldalon rekurváló térdekkel.

Gurulni, kúszni, mászni jól tudott. Háton fekvésből alkarra támaszkodva önállóan felült. Ülésből négykézlábra állt. Földön és zsámolyon hosszabb ideig meg tudott ülni. Ha kibillentették, kezeivel mindkét oldalon letámaszkodott, mégis szinte meg se mozdult ülésben, mintha az eséstől félt volna. Felállni önállóan nem tudott, csak kapaszkodással. Állni támasz nélkül is képes volt, viszont gyakran esett hátrafelé. Járása kifejezetten ataxiát mutatott. Széles alapon járt, sokat dülöngélt, bal lábával gyakran „dobálózott”. Járásból

szintén hátrafelé esett. Mindkét térde hiperextendált és a comb hátsó izmai rendkívül gyengék voltak. Talptámasza és tenyértámasza is erőtlennek gyengének bizonyult.

Mozgása, mozdulatai lelassultak, késleltetettek voltak. Magasba felnézni, tárgyakért felnyúlni félt. Egyensúlyérzéke kifejezetten éretlen volt, a szenzoros ingereket hártotta (pl. hintázás). Manipulációja nagyjából a korának megfelelt. Tárgyakért mindkét kezével nyúlt. Kezeit jól használta, de nagyon gyengén, erőtllenül. A tárgyakat általában nem marokba fogta, hanem a hüvelyk- és a mutatóujjával fogta meg.

4-5 szót tudott mondani (baba, mama, stb.), a legtöbb szónak csak az első szótagját ejtette. Beszéde nagyon halk volt, szinte suttogott. Beszéde, reakciói, megnyilvánulásai adekvátak voltak. Rendkívül lassú pszichomotoros tempó, szófogadó, szociális magatartás jellemezte.

Enni, inni önállóan tudott. Éhségét, szomjúságát „hama” szóval közölte. Öltözésben segédkezett. Szükségletvezézési igényét még nem jelezte.

27 hónapos korában, egy nap nagyon szédült a gyermek, a szokottnál többször esett, a fejét beütötte, de nem sírt. Este a szemein horizontális nisztagmust tapasztaltak. 1 napos klinikai megfigyelésre került, lázas lett és hányt. Algopyrin injekciót kapott. Nisztagmusa fokozatosan megszűnt, de jobb oldali stabizmus convergens alakult ki. További kivizsgálásai során EMG vizsgálata negatív lett. A CT, az MR és az izomszövet elektromikroszkópos vizsgálata alapján felmerült a „Leigh kór” és „Mitochondrium myopatia” gyanúja, de ezeket a klinikai tünetekkel egybevetve nem tudták egyértelműen bizonyítani. A laboratóriumi vizsgálatok közül feltűnő volt az emelkedett szérumszintű Lactát és Pyruvát szint. A diagnózis felállításához ezért további megfigyelést, neurológiai és laboratóriumi ellenőrző vizsgálatok elvégzését tartották szükségesnek. 2 hónap múltán azt vették észre, hogy G. húzza a bal lábát és az azonos oldali kezeit ökölbe szorítva tartja. A szorítás később oldódott annyira, hogy ki lehetett nyitni a kezét, de a bal karját továbbra is sokkal nehezebben emelte fel és el is hanyagolta. A bal arcélen centrális faciális parezis volt látható.

Ezután számoltak be a szülők a neurológusnak arról, hogy G. kb. 1 éves kora óta nem reagál a fájdalomra, nem mosolyog, illetve bal oldalra nem húzza el a száját, nem tud sírni és nevetni. A tünetei törzsataxiára és enyhe bal oldali hemiparézisre utaltak.

Szakértői javaslat

A Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ vizsgálata megerősítette azt a diagnózist, hogy a gyermeknél a *cerebrálpárizis ataxiás formája áll fenn, bal oldali hemiparézissel*. Véleményük szerint, a gyermek *mozgás-, értelem- és beszédfejlődésében egyaránt elmaradást mutat*. Megkésett beszédfejlődése az enyhe halláscsökkenéssel is összefügghet, ezért további hallásvizsgálatát tartották indokoltnak.

A gyermek további mozgás, intenzív logopédiai (a hallásvizsgálattól függően szurdologopédiai) és komplex kognitív fejlesztését a korai fejlesztő központban javasolták konduktor és gyógypedagógus segítségével.

Komplex korai fejlesztése ezután kezdődött meg, jelenleg több mint egy éve tart. Fejlesztését a javaslatnak megfelelően gyógypedagógus(logopédus) és konduktor egymást kiegészítő program alapján végzi.

A fejlesztést végző konduktor felmérése szerinti jelen állapot

A gyermek életkora 3; 6 év

Megjelenés, magatartás:

G. kedves, kék szemű, szőke hajú kisfiú. Arca szimmetrikus, testi fejlettsége a korának megfelelő (az elmúlt nyáron sokat hízott, így már nem olyan vékony, törékeny, mint korábban volt). Izom tónusa testszerthe, generalizáltan csökkent és az izomereje is mérsékelten csökkent a végtagokban és a törzsben egyaránt. Egyensúlyérzéke az életkorához képest éretlen. Tenyér és talptámasza gyenge, erőtlen.

Anyával a kapcsolata jó. Az anya sokat tud segíteni a motiválásban, jól tudja, mi keltheti fel aktuálisan a gyermek figyelmét.

Látása, hallása jó. A hozzá intézett beszédet jól érti. (Az elvégzett kontroll hallásvizsgálat nem igazolt halláscsökkenést, a gyermek nem hord hallókészüléket.) Sírni nem tud, de a korábinál sokkal többet mosolyog és „hangosan” nevet.

Kapcsolatot könnyen teremt számára ismeretlen személlyel is, nagyon barátságos. Figyelme nagyon rövid ideig (2-3 percre) köthető le és könnyen elterelhető.

Mozgásállapot:

Háton fekvé bal karját könyökben és csuklóban behajlítva a törzséhez szorítva tartja, kézfeje laza ökölben van. Háton fekvésből karjára támaszkodva fölül. Hason fekvé alkarra támaszkodva a fejét emeli, a bal kezét ilyenkor is laza ökölben tartja. Gurulni, kúszni, mászni tud, de a helyváltoztatásnak ezeket a módjait, a mászás kivételével, már nem használja. Földön és széken is egyaránt biztonsággal ül, eldőlés ellen letámaszkodással védekezik. Különböző magasságú székeken, zsámolyokon való ülésből önállóan föl tud állni. A földről néhány hónapja még gond nélkül fel tudott állni, súlya miatt ez most már nehézséget okoz neki. Kérésre végre tudja hajtani. Felálláskor a jobb lábára jobban terhel, bal sarka gyakran fölemelkedik a földről. Egyenes talajon biztonságosan jár, ritkán esik, az elesés ellen letámaszkodással védekezik. Egy kézzel kapaszkodva zsámolyra fel és le tud lépni, tárgyakat át tud lépni. Nagyobb biztonságban érzi magát, ha a jobb kezével kapaszkodhat, de bal kézzel kapaszkodva is meg tudja tenni.

Manipuláció:

Tárgyakat mindkét kezével meg tud fogni, de nagyon sokszor nem markolja azokat, hanem a hüvelyk- és a mutatóujjával csippent fel. A bal kezét spontán csak ritkán használja, de felszólításra ezzel a kezével is dolgozik. Fogása erőtlen. Kockákat egymásra tud helyezni, két Duplo elemet össze tud illeszteni, és a formaegyeztető formáit is a helyükre tudja tenni, de mindezeket csak ritkán hajtja végre sikeresen, mivel a figyelme rendkívül szétszórt. A

ceruzát marokra fogja. Rajza halvány, alig nyomja a papírra a ceruzát, és csak firkál.

Beszéd, értelem:

Beszéde igen halk, gyengén artikulál. Minden szituációban kifejezi magát, többnyire egyszavas, ritkán kétszavas mondatokkal. Már három szótagú szavakat is ki tud mondani. Minden utasítást megért.

Az alapszíneket megnevezi és egyeztetni, képeket párjukkal egyeztetni tud, tárgyakat megadott szempont szerint sorba tud rendezni (pl. a magasságuk szerint.) Értelmi fejlettségéről nehéz határozott képet alkotni, mert ha ritkán sikerül elkapni azt a pillanatot, amikor figyel, akkor nehéznek tűnő feladatokat is könnyen megold. Sajnos a jellemző az, hogy csak igen rövid időre (1-1 percre) tudja figyelmét a feladatra koncentrálni. Így inkább hosszadalmas és gyakran hibás feladatmegoldások jellemzik.

Önellátás:

Enni kanállal, inni pohárból önállóan tud. Megfelelően nyel és rág. Öltözködésnél segít, de önállóan még továbbra sem képes öltözni. A nyáron szobatisztává vált, így pelenkára már nincs szüksége. A szükségleteit megbízhatóan, idejében jelzi.

A felmérés alapján kijelölt célok és feladatok

A szülők tanítása a megfelelő segítségadás módjaira, az egyéni feladatokra és ötletek adása az otthoni alkalmazásra.

Biztonságos járás kialakítása egyenetlen talajon. Sima talajon a járásbiztonság növelése.

Tenyér és talptámasz erősítése.

A bal kéz aktív használatának kialakítása.

A testvázlat kialakítása, irányok tanítása mozgásokkal, célokkal összekötve.

Szem-kéz koordináció kialakítása.

Ritmikus egységek észlelésének és követésének alakítása.

Figyelem felkeltése és fenntartása, irányítása. Aktivitás fokozása játékokkal, minél több érzékszervre ható ingerekkel.

Hangadásra, beszédre való késztetés, a kifejezőképesség fokozása.

Önellátásban (az öltözésben, illetve a vetkőzésben) egyre nagyobb önállóság elérése.

A foglalkozások felépítése

G. és szülei heti két órában vesznek részt konduktív foglalkozáson.

A heti első foglalkozáson fekvő helyzetváltoztatások és helyváltoztatások után a járással történő helyváltoztatás fejlesztése a fő cél, de hangsúlyt kap a beszédfejlesztés is.

A második foglalkozás ülő feladatsorok gyakorlásán keresztül vezet a manipuláció fejlesztéséhez (pl. rajzolás, gyöngyfüzés), végül ismét a járás gyakorlásával zárjuk a fejlesztő foglalkozást.

A foglalkozásokon végzett feladatok azonban bőven adnak módot az értelmi funkciók és a beszéd gyakorlására is. (A gyermek a konduktív foglalkozásokon kívül azonban gyógy-pedagógus által vezetett kognitív fejlesztésben és logopédiai kezelésben is részesül ugyan-csak heti két alkalommal.)

Motiváció:

A feladatokat mindig játékosan végezzük, sokat közülük kísérünk mondókával, énekkel. Ezenkívül lehetőség van arra, főképpen a járás és beszédfejlesztő feladatok közben arra, hogy játékszereket is bevonjunk a motivációba.

Pl.: Kosárkába gesztenyét gyűjtünk (állás gyakorlása kapcsán), plüss állatok simogatása közben azok hangját is utánozzuk (a kézmozgások ügyesítésének összekapcsolása a beszéd-és értelem fejlesztésével).

A feladatsorok közötti összefüggések:

A feladatsorokban tanult mozgásokat más feladatsorokban, illetve a mindennapi tevékenységükben is alkalmazza a gyermek.

Pl.: Az ülő feladatok között, a 14. feladatban végez nyújtott karral nagy és kis karkörzést. Ugyanezt a mozgás végzi miközben a manipulációs feladatokban a tükörre csigát rajzol.

A fekvő feladatok során a 12. feladatban guggolva, csípőjét emelgetve hintázzik.

Hasonlóképpen az ülő feladatsorban a 15. feladatban, a térdét átkulcsolva, csípőjét emelgetve hintáztatja magát. Ezek a feladatok segítik, hogy megtanuljon mind guggolásból, mind széken való ülésből, a fej és a törzs előre hajtásával, a talpakra nehezedve, lendületet venni, majd felállni. Ezt mindjárt a nehezített járás feladatok között játékos formában alkalmazhatja is, amikor kis kosárkájába a földön lévő gesztenyét gyűjti össze oly módon, hogy leguggol értük, majd föláll és tovább megy a következőhöz. Természetesen otthon, amikor játszik, ezt a mozgássort spontán is alkalmazza, amit többek között ezeken a feladatokon keresztül tanult meg.

Konduktív, egyéni fejlesztési program

Feladatsorok

Hely- és helyzetváltoztatás módjainak tanulása fekvő helyzetből kiindulva

A feladatsor célja:

- Fekvő testhelyzetben az alsó végtagok hypotóniájából eredően a fixáló tónus akaratlagos fokozása lendületes, feszes mozgások kivitelezésével.

- A lépéskoordináció fejlesztése.
- Ritmikus mozgásformák tanulása.
- Összetett, kombinált mozgások tanulása.
- Erőtéljes, hangsúlyos ritmus kialakítása.

A feladatsorral *fejlesztendő területek*: közvetlenül a nagymozgások, közvetetten: a figyelem, az emlékezet, az értelem, a beszéd.

A feladatsornál alkalmazott *módszerek*: bemutatás, megfigyelés, együttcelekvés, utánzás, gyakorlás, játék.

Kiinduló helyzet: G. egy megfelelő méretű zsámolyon ül és mögötte egy fokosszék áll.

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
<p>1. Kezek a térden, lábak talpon, egyenes háttal ülök, <i>egyenesen</i>. Légzőfeladatok. Hátam mögé <i>letámaszkodom, előrecsúszom</i> a széken 1-2, a fokosszék felé talpon <i>körbelépegetek</i>. Ének: Tekeredik a kígyó. Lábaimat talpra teszem, <i>talpra</i>. A talpaimra nehezedve <i>felállok</i>, egyenesen állok, <i>egyenesen</i>.</p>	<p>Ülés közben a lábak ne legyenek egymástól távol. A könyök legyen nyújtva, a törzs legyen egyenes. Az irányt előre beszéljük meg. Ritmusra lépjen. A fejét és a törzsét is hajtsa előre.</p>	<p>A gyermek készítetése az instrukció együttes mondására és az összekötő gyermekversekbe, dalokba történő bekapcsolódásra.</p>
<p>2. <i>Leguggolok</i>. Mondóka: Ilyen kicsi a törpe. Térdeim mellé <i>letenyerelek</i> 1-2, leülök a földre, <i>leülök</i>. Hátam mögé <i>letenyerelek</i> 1-2. Lábaimat <i>kinyújtom, lábfejemet felhajlítom</i>, lefekszem a földre, <i>lefekszem</i>.</p>	<p>Törzsét és fejét hajtsa előre, sarka ne emelkedjen fel. Lábfejeit a szék lábaihoz igazítsa.</p>	<p>Ha bizonytalan, akkor megfoghatja a széket leguggolás közben.</p>
<p>3. Mindkét lábamat talpra teszem, <i>talpra</i>. Jobb lábamat felnyújtom, <i>fel</i>; a bal térdemre teszem, <i>térdemre; megtartom; Pipa – spicc</i> (többször); vissza kinyújtom, <i>fel</i>; talpra leteszem, <i>le</i>. (Másik lábbal is.)</p>	<p>A térdeit tartsa középen. Feszesen nyújtsa ki a térdét a levegőben.</p>	

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
4. Mindkét lábammal felemelem a labdát, <i>fel</i> ; mindkét kezemmel megfogom a labdát, <i>megfogom</i> ; fejem fölé felemelem, <i>fel</i> ; hasamra leteszem, <i>le</i> . (Visszafelé is megcsináljuk a feladatot)	Szemével kövesse a labdát.	
5. Karjaimat nyújtva felemelem, <i>fel</i> . Nyújtott karokkal és lábakkal a hasamra fordulok, <i>hasamra</i> . Karjaimat előre nyújtom, fejemet felemelem, egyenesen fekszek, <i>egyenesen</i> .	Írányadás!	
6. Váltott karral dobolás. Mondóka: Dolgozzatok legények. Vagy kislabda dobás váltott kézzel.	Vállból emelje a karjait, fejét folyamatosan emelje.	
7. <i>Kulcsolok</i> . Kulcsolt kezemet a nyakamba teszem, <i>nyakamba</i> . Könyökeimet hátrahúzom és felemelkedek, <i>fel, vissza le</i> . Kulcsolt kezemet előre nyújtom, <i>előre és szétveszem</i> .	A lábak maradjanak lent.	Ha kell, a könyökeinél segíthetünk.
8. Mindkét kezemet mellhez behúzó, <i>be</i> . <i>Feltérdelek 1-2</i> . Fejemet felemelem, <i>fel</i> . <i>Felegyenesedem 1-5</i> , fejem fölött <i>tapsolok 1-2</i> . Vissza <i>letámaszkodom 1-2</i> . Kezeimmel előrelépegetek és lefekszem a hasamra, <i>le 1-2</i> . Karjaimat előre nyújtom, fejemet felemelem, egyenesen fekszem, <i>egyenesen</i> .	Ne térdeljen széles alapon.	Ha kell, csípőnél segíthetünk.

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
9. Karjaimat nyújtva felemelem, <i>fel</i> . Nyújtott karokkal és lábakkal a hasamra fordulok, <i>hasamra</i> . Karjaimat előre nyújtom, fejemet felemelem, egyenesen fekszek, <i>egyenesen</i> .	Irányadás!	
10. Mindkét lábamat mellhez húzom és <i>átkulcsolom</i> . (gombóc) Mindkét lábamat <i>kinyújtom</i> , karjaimat felemelem, <i>fel</i> . (palacsinta) Többször megismételjük.	Térdei ne essenek szét, fejét emelje föl.	
11. Mindkét lábamat mellhez húzom és <i>átkulcsolom</i> . Fejemet előre hajtva hintázom, <i>előre és hátra</i> . Ének: Hinta-palinta Lendülettel <i>felülök</i> , hátam mögött <i>letámaszkodok</i> .	Fej előre hajtva, lábával vesz lendületet. Talpra érkezzen meg.	Ha kell a hintázás elején a bokáknál segítünk lendületet venni.
12. Csípőmet megemelve, kezeimen előre lépegetve <i>felguggolok</i> , 1-2. <i>Talpaimon guggolok</i> . Csípőmet felemelem <i>fel-le</i> . <i>Felállok</i> . Egyenesen állok, <i>egyenesen</i> . Leülök a székre, <i>leülök</i> . Zokni és cipőhúzás.	Térde mellé támaszkodik. Fej és törzs előre hajlásával. Szintén a fej és a törzs előre hajtásával.	Ha kell, vállnál a nehezedést segítjük. Ha kell a székben megkapaszkodhat.

Hely- és helyzetváltoztatás módjainak tanulása nehezített járás keretén belül

A feladatsor célja:

- A lépéskoordináció fejlesztése.
- Harmonikus, esztétikus járás kialakítása.
- A nehezített járás feladatok harmonikus kivitelezése.
- Ritmikus mozgásformák tanulása.

- Összetett, kombinált mozgások tanulása és ezek gördülékeny kivitelezése.
- Erőteljes, hangsúlyos ritmus kialakítása.

A feladatsorral *fejlesztendő területek*: nagymozgások, közvetetten figyelem, emlékezet, értelem, beszéd.

A feladatsornál alkalmazott *módszerek*: bemutatás, megfigyelés, utánzás, gyakorlás, játék
Közlekedése általában: *lépek 1-2, megállók*.

A nehezített járás feladatokhoz a következő *feladatokból* válogatunk minden órára:

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
1. Járás számolyra fel-, lelépegetéssel	Először mindkét lábával fellép és azután lép le.	Az egyik kezével kifeszített kötélben kapaszkodik.
2. Járás számoly-folyosóban	Ritmusos, egyenletes, ne széles alapú járással.	Az egyik kezével kifeszített kötélben kapaszkodik.
3. Járás szivacson illetve egyenetlen talajon	Ne legyen széles alapú a járás.	Kötélben lehet kapaszkodni.
4. Járás létrában, pókhálóban	Elélépéssel és mellélépéssel.	
5. Hátralepegetés csípőre tett kézzel	Mellélépéssel és ne széles alapon.	
6. Akadályok átlépése, kikerülése	Ne széles alapon, lassabb, mégis ritmusos járással.	
7. Labda vezetése lábbal, focizás	Váltott lábbal.	
8. Járás leguggolással, felállással: <i>Lépek 1, mellé 2, leguggolok 3, felállók 4.</i>	Ne széles alapon, leguggolásnál és felállásnál a térdek legyenek majdnem összefűzve. A térdei mellett támaszkodjon le.	
9. Lejtőn, emelkedőn járás	Ne legyen széles alapú és elélépéssel járjon.	Az egyik kezével kifeszített kötélben kapaszkodik.
10. Tornapadon járás	Elélépéssel, lassú, de ritmusos járással.	
11. Lépcsőzés, váltott lábbal mindkét irányban	Mellélépéssel és nem széles alapon.	Az egyik kezével a korlátot fogja.
12. Felfordított kockaszámolyokba belépés	Mellélépéssel.	Az egyik kezével kifeszített kötélben kapaszkodik.
13. Járás tapssal összekötve: Jobb lábammal 1, fejem fölött <i>tapcsolok</i> 2, A ballal <i>mellélépek</i> 3, Karjaimat <i>leengedem</i> 4. (Ballal kezdve is.)	Ne széles alapon.	

*A konduktív fejlesztés részeként végzett beszédfejlesztő program
(A logopédussal történő konzultáció igénybevételével)*

A feladatsor célja:

- Hangadásra, beszédre késztetés, játék a beszédszervekkel.
- Közvetetten: az életkornak megfelelő értelmi fejlesztés játékos formában.
- Saját testen való tájékozódás tanulása.
- Figyelem felkeltése és fenntartása.

A feladatsorral *fejlesztendő területek*: közvetlenül a beszéd, közvetetten a figyelem, emlékezet, értelem.

A feladatsornál alkalmazott *módszerek*: bemutatás, megfigyelés, utánzás, gyakorlás, játék.

Kiinduló helyzet: G. a tükör előtt ül, a szülő pedig mögötte úgy, hogy a gyermek őt is lássa a tükörben.

Feladatok:

1. Arc részeinek megnevezése mutatással összekötve
 2. Száj nyitás-zárás (ááá – hamm)
 3. Nyelv kiöltése-behúzása hangoztatással együtt (beee)
 4. Szájszél megnyalása fent, lent, körben (méz, lekvár, csoki...)
 5. Nyelvmozgás: la-la egyszerű dal dallamára
 6. Csettintés, cuppantás utánzása
 7. Arc kifejezések utánzása (vidám, szomorú, csodálkozó...)
 8. Köhögés, tüszögés utánzása
 9. Eltérő ízű ételek ízlelése egymás után (kétféle csak!)
 10. Fújás tanulása (gyertyaláng, papírfogó, szappanbuborék, papírdísz, pingponglabda...)
 11. Mi ez? – kérdésre artikuláció fejlesztése mutatással egybekötve, képek és játékok felhasználásával
 12. Állatok, közlekedési eszközök hangjának utánzása képek, játékok felhasználásával
-

Koordinációt fejlesztő feladatok ülő helyzetből kiindulva

A feladatsor célja:

- Lendületes, tónusfokozó mozgások kivitelezésével a hypoton felső végtagok tónusfokozása, a tónus akaratlagos fixálása.
- A reakció idő gyorsítása játékos feladatok tanulásával.
- Összetett mozgásformák gördülékeny kivitelezése, a mozgások összerendezése.
- Ritmusos feladatvégzés kialakítása a ritmusérzék fejlesztésével.
- Egyensúlyérzék fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Szem-kéz koordináció kialakítása.

A feladatsorral *fejlesztendő területek*: közvetlenül a nagymozgások, finommotorika, közvetetten beszéd, figyelem, emlékezet, értelem

A feladatsornál alkalmazott *módszerek*: bemutatás, megfigyelés, utánzás, gyakorlás, játék

Kiinduló helyzet: G. megfelelő magasságú zsámolyon ül.

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
1. Kezek a térden, lábak talpon, egyenes háttal ülök, <i>egyenesen</i> . Légző feladatok.	Ülés közben a lábak ne legyenek egymástól távol.	
2. Jobb kezemet nyújtva felemelem <i>fel</i> , <i>ránézek rá</i> , integetve leviszem <i>fel-le</i> kezek a térdre <i>le</i> . (ballal is)	A könyök mindig legyen nyújtva, a csuklóból integessen	
3. <i>Egyenesen ülök</i> . <i>Kulcsolok</i> , kulcsolt kezemet felemelem <i>fel</i> , leteszem <i>le</i> . Ének: János bácsi	A könyökök nyújtva legyenek.	
4. Kulcsolt kezemet nyakamba teszem, <i>nyakamba</i> , dőlök <i>előre-hátra-előre-vissza</i> , szétveszem <i>szét</i> , kezek a térde <i>le</i> .	A fejét emelje folyamatosan, törzse legyen egyenes.	
5. Kezek a térden, lábak talpon, egyenes háttal ülök, <i>egyenesen</i> . <i>Kulcsolok</i> , nyakamba teszem, <i>nyakamba</i> . Könyökeimet hátrahúzom, <i>hátra</i> . Előrehajolok és jobb könyökömmel <i>megérintem</i> a bal térdemet <i>1</i> , vissza <i>fel-egyenesedem 2</i> , bal könyökömmel <i>megérintem</i> a jobb térdemet <i>1</i> , vissza <i>felegyenesedem 2</i> .	A karok maradnak oldalsótartásban, a törzs fordul és dől előre.	Ha kell kulcsolás helyett karikat fog. A felkaroknál segíthetjük a kartartást rögzíteni.
6. Kulcsolt kezeimet <i>felemelem fel</i> , ki- beforgatással mellmagasságig leviszem, <i>szétveszem szét</i> , kezek a térdre <i>le</i> . Ének: Kifordítom, befordítom	A könyököt minden fordítás után ki kell nyújtani.	

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
7. Jobb kezemet a bal vállamra teszem <i>vállamra</i> , könyökömet felemelem <i>fel-le-fel</i> , jobb karomat felemelem <i>fel</i> , integetve leviszem, kézfej <i>fel-le</i> , vissza a térdre <i>le</i> . (bal és mindkét kézzel is)	A csukló végig legyen helyes tartásban. Csuklóból integessen.	Csuklónál lehet segíteni a helyes tartást rögzíteni.
8. Jobb kezemmel a hátam mögött <i>megfogom</i> a bal csuklómat, dőlök <i>jobbra-balra</i> , vissza <i>középre</i> . Karjaimat előrenyújtom, <i>előre</i> , kezek a <i>térdre le</i> . Mondóka: Cini- cini muzsika	Könyökök legyenek nyújtva, a törzs egyenes marad, fejét végig emelje.	
9. Mindkét kezemmel öklöt csinálók a térdemen <i>öklö</i> , ujjaimat mell elé <i>kilököm</i> , ujjaimat összeérintem <i>kosár</i> , hüvelykujj <i>szét-össze</i> , sorban minden ujjal. Ujjaimat szétveszem, <i>szét</i> , kezek a térdre <i>le</i> .	A hüvelykujj ne maradjon a tenyérben. Könyökök nyújtva legyenek.	A könyökök alátámasztásával lehet segíteni.
10. Mindkét kezemmel öklöt csinálók <i>öklö</i> , fejem fölé felemelem, <i>fel</i> , <i>bokszolok lefelé</i> (földig) <i>1-2</i> , <i>bokszolok felfelé 1-2</i> , <i>ujjaimat nyitatom</i> nyitással, csukással le-visszük, <i>csukom</i> . Kezek a térdre <i>le</i> .	A hüvelykujj ne maradjon a tenyérben. Lendületesen, erőből.	
11. Egyenesen ülök, <i>egyenesen</i> . Mindkét kezemmel öklöt csinálók a térdemen <i>öklö</i> . „Töröm, töröm a mákot...” c. mondóka eljátszása.	A hüvelykujj ne maradjon a tenyérben.	

Feladatok	Megoldási mód	Segítségnyújtás módja
12. Helyben lépegetés mon- dókára magas térdemelés- sel, ütemesen énekre. Ének: Aki nem lép egyszerre	A térdék maradjanak párhu- zamosan és közel egymás- hoz.	Könyöknyújtást segíthetjük.
13. Labdadobás célzással, labda gurítása előrehajolással	Mindig két kézzel.	
14. <i>Karok mell elé 1, behaj- lítom és görgetek 2-3, karok oldalra 4, kézfejeimet felhaj- lítom 5, előre körzők nagyot, kicsit, kezek a térdre le.</i>	Tenyerek nyitva maradnak. Könyökök kinyújtva vannak.	
15. Egyenesen ülök, <i>egye- nesen</i> . Kézfejeimet a térde- men felhajlítom <i>fel</i> , hüvelyk- és mutatóujj <i>karika 1 átné- zek rajta 2, pöccintek 3</i> . Sorban minden ujjal. Kezek a térdre <i>le</i> .	Ujjak nyújtva legyenek.	
16. Egyenesen ülök, <i>egye- nesen</i> . Jobb karomat előre- nyújtom <i>előre</i> , kézhátá for- dítom <i>kézhátára</i> , mutatóujj <i>orra, vissza</i> . Sorban minden ujjal megérintjük. Kezek a térdre <i>le</i> . (bal kézzel is)	Könyököt nyújtsa ki minden alkalommal.	
17. Egyenesen ülök, <i>egye- nesen</i> . <i>Kulcsolok</i> , átkulcsol- lom a térdemet, <i>át</i> . Csípőmet megemelem <i>fel, megtartom, leülök</i> . Kulcsolt kezeimet elő- renyújtom, <i>előre</i> , szétveszem, <i>szét</i> . Kezek a térdre <i>le</i> .	Fej és a törzs előre haj- tásával.	
18. Egyenesen ülök, <i>egye- nesen</i> . Előrecsúszok a szé- ken 1-2. Fej előrehajtásával csípő emelésével <i>felállok</i> . <i>Egyenesen állok</i> . Ének: Áll a G., áll Leülök a székre, <i>le</i> . Zokni és cipő húzás.	A fej és a törzs előre hajtásával, a sarkak lenn tartásával.	

Manipuláció fejlődését segítő fejlesztő feladatok

A feladatsor célja:

- Finommotorika fejlesztése.
- Szem-kéz koordináció kialakítása.

A feladatokkal *fejlesztendő területek*: közvetlenül a mozgás (nagy és finom mozgások), közvetetten értelem, emlékezet, figyelem, beszéd.

A feladatsornál alkalmazott *módszerek*: megfigyeltetés, utánzás, játék

A témakörhöz kapcsolt feladatok:

Szeptember

1. óra: Varázskép festése (viasszal rajzolt őszi táj átfestése)
2. óra: Fa építőkockából vár építése
3. óra: Gyurmázás (csiga, kígyó, sündisznó)
4. óra: Homokozás (homokvár építés)

Október

5. óra: Gesztenyéből nyaklánc fűzése
6. óra: Préselt őszi falevelekből kép alkotása és felragasztása
7. óra: Őszi fa készítése krepp-papír tépéssel és ragasztással
8. óra: Tenyér lenyomatból őszi avar minta készítése

November

9. óra: Gyöngyfűzés, megadott minta lemásolása
10. óra: Tükörrre festés (csiga, ember, fű, Nap) ujjal
11. óra: Ujjfestés (ház, fű, fa)
12. óra: Rajzolás színes ceruzával /egyenest és kört tartalmazó egyszerű alakzatok áthúzása (csiga, ember, fű, Nap)

December

13. óra: Gyurmázás (hóember)
14. óra: Dugónyomdával hóesés festése fotókartonra
15. óra: Varázskép festése (viasszal rajzolt téli táj átfestése)

Január

16. óra: Ujjfestéssel hóesés és szánkó festése
17. óra: Sókép készítése (ragasztóval rajzolt szánkó és hóesés sóval való beszórásával)
18. óra: Hóesés mintázása krepp-papír tépéssel, gyúrással, ragasztással
19. óra: Gyöngyfűzés pálcára megadott sorrendben

Február

- 20. óra: Hóember rajz kiegészítése
- 21. óra: Fa építőkökből ház építése megadott minta lemásolása alapján
- 22. óra: Csákó hajtogatás, díszítés festéssel
- 23. óra: Tükörrre ember rajzolása zsírkrétával

Március

- 24. óra: Puzzle kirakása és felragasztása (baba)
- 25. óra: Zászló festése és hurkapálcára felragasztása
- 26. óra: Krumpfli nyomdával virágos kert mintázása
- 27. óra: Tükörrre tenyérlenomattal virág alkotása
- 28. óra: Gyurmázás (sodrás és formával kiszagatás)

Április

- 29. óra: Húsvéti kép ragasztása előre kivágott formából
- 30. óra: Kartontojás díszítése festéssel
- 31. óra: Gyurmázás (tojás gyúrása és díszítése magvakkal)

Május

- 32. óra: Hurkapálcára krepp-papírból májusfa készítése(papír-gyűrés)
- 33. óra: Homokkép készítése (ragasztóval rajzolt nap homokkal való beszórásával)
- 34. óra: Homokozás (homokvár építése)
- 35. óra: Rajzolás (előrrajzolt ember hiányzó részeinek berajzolása)

Június

- 36. óra: Varázskép festése (viasszal rajzolt nyári táj átfestése)
- 37. óra: Tükörrre ujjfestés (nap, labda, ember)
- 38. óra: Gyurmázás (gyümölcsök)

Vajdáné Hoffer Kornélia
gyógypedagógus

ÉRTELMI FEJLŐDÉSÉBEN AKADÁLYOZOTT, AUTOAGRESSZÍV MAGATARTÁSÚ NÉGYÉVES KISGYERMEK FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

Anamnézis

P. az anya III./ 2 / 2 szülésből, normál terhesség után, sima szüléssel 2900 g súllyal, 37. hétre, 48 cm hosszal, 32,5 cm-es fejkörfogattal született.

Születése után 1–2 hónapos koráig feltűnően nyugodt kisgyermek volt. 5 hónaposan került a kórház gyermekosztályára, mivel a szülők azt tapasztalták, hogy nem lát. Szemészetileg kóros eltérést nem találtak. Majd CT és MR vizsgálatokat végeztek, ahol kiderült, hogy agyi malformáció áll a tünetek hátterében.

Az orvosi diagnózis: Atrophia cerebelli, Pachygyria cerebri lob. pariet l. d.

Ezt követően a kórházba jártak gyógytornára, ahol korai gondozás alatt állt.

7 hónaposan ült fel, 9 hónaposan állt. Két évesen pár métert önállóan tett meg otthonában. Nagyon mozgékony volt, a tárgyakra felmászott, mindent megsimogatott, megnyalogatott. Darabosat evett, cumisüvegből ivott, szükségleteit nem jelezte. Éjszakai alvása nagyon nyugtalan volt.

Két éves korában, kórházi kezelőorvosa kéri felvételét a Korai Fejlesztő Központba, kisagy fejlődési rendellenesség, látásprobléma, mozgáskoordinációs zavar, jobb lábfej merevsége miatt.

A korai fejlesztést javasló szakértői vélemények

A Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ komplex vizsgálat eredménye:

A halmozottan sérült kisfiúnál domináns sérülésnek az értelmi sérülést tartjuk. A látás – fejleszthetőségénél – élő funkciónak számít, vizuálisan jól foglalkoztatható.

További fejlesztését a Korai Fejlesztő Központban javasolják. Ezt a javaslatot a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői Bizottság megerősítette, de a mozgáskorlátozottságot is vezető sérülésként jelölték meg. Ezért korai fejlesztésének első szakaszában a mozgásfejlesztés kapott hangsúlyt.

A fejlesztés kezdetekor (2 éves) a Korai Fejlesztő Központban felmért állapota a következő: spontán nystagmusa van, postrotációs nystagmus nehezen váltható ki, súlyos látászavar. Hely- és helyzetváltoztatás: önállóan mászik, feláll, egy kézzel vezethető. Jobb oldalon hemiplégiás, felső végtagja enyhe érintettségű, alsó végtagjával erősen, spiccelve jár a jobb lábán. Manipulációs készség: sztereotíp rakosgatás, dobozfedelek nyitása, játéktárgyak szétdobálása jellemzi, differenciálatlan ujjmozgásokkal, jobb oldalon passzívabb kézhasználattal, összességében az eszközök inadekvát használatával. Izomtónus, tartási zavarok: jobb oldal enyhe spaszticitást mutat – lábon kifejezettebb, jobb láb Achilles-ín erőteljesen megrövidült, jobb láb erősen lábujjhegyez, sarkat letenni nem képes. Figyelme nehezen köthető le, erősen tiltakozik, kimenekül a helyzetből.

Sztereotíp mozgásokat végez, fejét kemény tárgyakba üti, különösen, ha egyedül hagyják. Fájdalmat kevésbé érez. Forgó mozgást végez saját tengelye körül. Nem kommunikál, mindenfajta érzelmi reakcióját artikulatlan kiabálással fejez ki. Hyperaktív.

A gyermekkel a foglalkozást a Korai Fejlesztő Központ gyógytornásza (mert megelőzően ismerte és tudott vele kontaktust teremteni, míg másokat elutasított) kezdte el heti két alkalommal. Majd fokozatosan kapcsolódott be a két óra megbontásával a gyógypedagógus, Ayres-terapeuta. A gyermek fejlesztését tehát gyógytornász, gyógypedagógus team kezdte meg. Hetente 1 alkalommal ezenkívül a szülő (apa) betanításával vízhez szoktatása is megkezdődött.

Középtávú fejlesztésének célkitűzései voltak: a taktilis ingerek pótlása, látás- és hallásfigyelem kialakítása, jobb oldali hemiplégia kezelése, a téri tájékozódás normalizálása.

A fejlesztés kezdetén a célok között szerepelt: az Achilles kezelése, koordináció- és egyensúlyfejlesztés, egyéni Ayres-feladatsor, a mélység-magasság érzékelés-észlelés és saját test térbeli érzékelése, észlelése.

E mellett a gyermek két évig részesült DSGM kezelésben és szenzoros integrációs fejlesztésben. Ez elsősorban a vesztibuláris rendszer normalizálására, a téri tájékozódás, látás- és hallásfigyelem fejlesztésére, valamint a taktilis ingerek pótlására irányult.

A négyéves korában elvégzett kontrollvizsgálatok és szintfelmérés eredményei

Orvosi kontrollok: MR-vizsgálati vélemény: jobb parietális gyurus, fejlődési rendellenesség, valamint bal cerebelláris hypoplasia. Az agyállomány érettsége az életkornak megfelelő.

Hallásvizsgálati vélemény:

A BERA a hallópálya agytörzsi szakaszának súlyos fokú kétoldali működészavarát jelezte az orális pontomesencephalis szakaszon.

Látásvizsgálati vélemény:

A VEP alapján a baloldali ingerléssel vizsgálva a látópálya ép. Jobboldali monocularis ingerléskor a látópálya mérsékelt fokú működészavara áll fenn. Blokk-szerű laesio egyik oldalon sincs.

Gyógypedagógiai vélemény:

Mozgása sokat javult. Vezetve jár, egyensúlyzavara van. A Popper-Szondy-Hegedűs Funkcionális Fejlődési Teszt alapján a gyermek fejlettségi szintje 8 és 30 hó között szóródik. Mozdulás területén nyújtja a legjobb teljesítményeket (30 hónap), beszéd területén a leggyengébb (8 hó), míg szocializáció terén 13 és fél hónap

Testileg korának megfelelően fejlett, ápoltság, rendezett külsejű. Ha valamely tárgy felkelti érdeklődését fejét kissé fel/oldalra dönti, így próbálja megnézni. Magatartását erősen befolyásolja, hogy mindkét kezével nagy erővel tépi a haját. Gyermekkel nincs kapcsolata, társai közeledésére közömbös. A felnőtteket elfogadja, kezüket megfogja, hozzájuk dörgölődik. Családjával – édesanyjával, édesapjával –, akik mindig együtt hozzák a központba, valamint ép nővérével bensőséges, szeretetteljes a kapcsolata. Megérzi jelenlétüket, ilyenkor hangos „á, ó” hangot hallat. Csoportos foglalkozásba nem vonható be. Figyelme a csoportszoba berendezési tárgyaira irányul. A körülötte zajló eseményekre nem reagál. Beszéde nem alakult ki, beszédértése alacsony szintű, artikulátlan hangokat ejt. A csoportszobából – ha teheti – kimegy a folyosóra, fürdőbe, öltözőbe. Játéktevékenység nem alakult ki, egy-egy színes baby játékot, autót, forgó-mozgó tárgyat figyel, rövid ideig szemmel követ. Szereti a faeszközöket, ajtókat nyitogatni, bekukucskálni a szekrény belsejébe, függöny mögé. Spontán játék- illetve tárgykeresés előfordul, felnőtt irányítással figyelme néhány percre leköthető. Mozdulása stabilizálódott, lépcsőn váltott lábbal fel, vezetve lemegy, fut, szökdecselve ugrál. Az elébe kerülő tárgyakra átesik, nem veszi észre azokat. Finommotorikája ügyetlen, apróbb tárgyakkal nem manipulál. Eszközhasználatát szinte semmi. Önkiszolgálásban teljes ellátást igényel. Általános tájékozottságát behatárolni nehéz. Szülei szerint otthon, több esetben is eléri célját, jelezve, mikor, mit szeretne (enni, sétálni).

A gyermek nagyobb érdeklődést tanúsított a szomatikus, vesztibuláris ingerekkel szemben a vizsgálat során. Emellett azonban tevékenységei közben nagyon erősen tépi mindkét kezével a haját. Fejbőre teljesen kisebesedett.

További fejlesztésének átgondolása a súlyosan és halmozottan sérültekről tanult ismeretek felelevenítését, a heti egy alkalommal történő fejlesztő munka célirányosabbá tételét és a fejlesztési területek behatárolása mellett egyfajta fontossági rangsor kialakítását követelte meg.

Éves fejlesztő program

A fejlesztés célkitűzései

Elsődleges cél a gyermeket olyan interakcióba bevonni, ahol nem izolált tréningek váltják egymást, hanem a gyermek testi-lelki komfortérzésének biztosítása mellett megfigyeljük, felfogjuk és elfogadjuk „közléseit”, még akkor is, ha ez agresszivitásban nyilvánul meg.

Cél:

Az önmaga ellen irányuló agresszív magatartási tendenciák csökkentése, megszüntetése, a szociális kapcsolatteremtésre való nyitottság kialakítása, közvetlen és tágabb környezete irányába mutatott érdeklődés felkeltése.

A fejlesztés részletezett célkitűzései:

- testi kontaktusra alapozva bizalom kiépítése a terapeutával,
- az érzelmek közötti különbségtétel kialakítása,
- saját test megismerése (testrészek, testtájak érzékelése), önérzékelésének kialakítása, meglévő mozgásszint megtartása, esetleg továbbfejlesztése,
- elemi önkiszolgálási teendők ellátásában való aktivizálása,
- szociális (adaptív) magatartás és
- a kommunikáció továbbépítése.

A fejlesztő foglalkozás személyi feltétele:

Két felnőtt szükséges bizonyos feladatok végrehajtásához (pl.: testrészek érzékeltetése, átmozgatás, önkiszolgálás).

A foglalkozások időtartama: heti 4 óra

Ebből 3x15 perc az egyéni komplex gyógypedagógiai foglalkozás, az uszodai foglalkozás 1 óra, a terápiás lovaglás 2 óra

Terápiás módszerek: a bazális stimuláció Ayres-elemekkel kiegészítve, HRG, gyógylovaslás.

Az egyéni fejlesztés feladatai

- a gyermek biztonságérzetének stabilizálása komfort érzetének megteremtésén és állandó személyes kontaktuson keresztül,
- az együttműködő képesség növelése a taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingert keltő játékok, eszközök felhívó jellegének felhasználásával,
- feladathelyzetben tartás idejének növelése, figyelemkoncentráció erősítése,
- nagymozgás ügyesítése (Ayres-terápiás elemeken, ügyességi mozgások végrehajtásán keresztül), a cselekvési sémák körének bővítése, kiépítése,
- menetelés, nehezített talajon járás, akadályok között járás,
- mászással, gurulással történő játékos helyzetváltoztatás gyakorlatainak végrehajtása,
- manipuláció fejlesztése: kézkorrekciós mozgások végzése, fogásmódok kivitelezése a

- játékeszközök használatán keresztül, a lökés, dobás, gurítás, húzás, pörgetés, egymásra és egymásba helyezés szétszedés és összerakás, az összekapcsolás végrehajtása, az ujjak differenciált mozgását igénylő manipulatív feladatok végrehajtása (ábrázolási, alakítási feladatok végrehajtása, tépés, szakítás, apró tárgyak rendezése, válogatása, kéz és ujjnyomatok készítése, ujjfestés, gyurmázás, sodrás hajtogatás),
- kognitív képességekre ható gyakorlatok: tárgy állandóságának megerősítése, tárgyak tárgygyal történő azonosítása, differenciálása, tárgyak és funkcionális kapcsolataik kialakítása, tárgyak és képek egyéb grafikus, képi szimbólumok összekapcsolása, tárgyak modalitásának megismerése: alapszínek, formák, nagyság, mennyiség utáni érdeklődés felkeltése,
 - az általános ismeretkör, tájékozottság alakítása: saját név, testrészek és funkciójuk, a közvetlen szociális környezetre vonatkozó legfontosabb ismeretek, a térben való eligazodás tanulása,
 - az önellátási feladatok gyakorlása étkezési, tisztálkodási szokások alakítása, elemi szabályrendszerek betartása, a késleltetés, kiváras képességeinek alakítása kapcsolódó gyakorlatok végrehajtásán keresztül,
 - a kommunikáció lehetőségének bővítése: a cselekvések hangadással való kísérése,
 - hangkeltés tárgyak segítségével, hangadásra késztetés, a ciklikus hangsorok megerősítése,
 - a helyes légzést segítő testhelyzetek mozgások felvétele, végrehajtása, a fújás, szívás gyakorlatai,
 - a hangforrás irányának keresése, hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése,
 - a hangok szituációhoz, jelentéshez kötése, a közlések megerősítése, beszédhelyzetek teremtése,
 - a beszéd megértés, a passzív szókincs bővítése,
 - a gyermek jelzéseinek (pantomimika, gesztus) pozitív megerősítése,
 - a beszédszervek passzív tornáztatása,
 - nyelvmozgásokra késztetés terápiás etetéssel,
 - az ajkak mozgását segítő gyakorlatokba való bekapcsolás: puszi, tátogás, berregés,
 - nyelvgyakorlatok: nyelv kidugása és behúzása, lenyalogatása, csettintés a nyelvvel, a gyakorlatok végzése tükör előtt.

A foglalkozások általános menete

Speciális szomatikus ingerlés: a fejbőr és a test masszírozása, dörzsölése

Nagymozgások: a helyváltoztatás alakítását szolgáló gyakorlatok, ügyességi mozgások gyakorlása

Finommozgások: manipulációs, ábrázolási, alakítási gyakorlatok

Kognitív képességekre ható gyakorlatok

Kommunikációs fejlesztés

A foglalkozást záró szomatikus ingerlés (mint az elején)

Egy-egy foglalkozás rendszeresen visszatérő része a kezdésnél, illetve a befejezésnél a halánték valamilyen tárgygal való dörzsölése. A gyermek számára ez bizonyult a legmegnyugtatóbb kezelésnek. A masszírozás, bedörzsölés a gyermek otthoni napirendjének is része. A szülő végzi a gyógypedagógus irányítása alapján.

A foglalkozások önellátási tevékenységekkel kezdődnek és végződnek. Ezt a jelenlevő szülő, vagy a gyógypedagógiai asszisztens segíti. A foglalkozásokra való felkészülés, az öltözködés, a tisztálkodás és szükségletvégzési teendők ellátása jól kapcsolható a foglalkozások anyagához.

Felhasznált eszközök

Természetes anyagok a speciális szomatikus ingerléshez: krémek, borotvahab, golyós medence, szárazfürdők, fonalak, szálak, zsinórok, a „lekefélés”-hez (célzott testközeli ingerléssorozat) szörme, tüskés labda, bütykös gumikesztyű stb.

Konstruáló játékok

Ayres és más eszközök a vestibuláris ingerléshez és a mozgásfejlesztéshez: körhinta, billenős deszka, ugrószőnyeg, rugós korong, forgató háló, hengerek, gördeszka, füleslabdák, babzsákok, homok-ágy, kavics-gyűjtemény, természetgyűjtemény, magok, különféle felületek, papírok, folyadékok, víz, gyurma, festék (ujjfesték is), zsírkréta, termések, ragasztó, használati és játéktárgyak, képeskönyvek, hangszerek (pl. csengő, tíkfák, xilofon, triangulum, harangjáték), mondókák, énekek, tükör.

Kiegészítő terápiás tevékenységek

Terápiás lovaglás

A lovaglás célja:

- érzékelés, észlelés, figyelem javítása, fejlesztése,
- kondicionálás, mozgások korrekciója,
- érzelmi állapot, akarat-cselekvési képességek befolyásolása,
- szenzoros integráció tréning,
- szocializáció elősegítése,
- agresszivitás leépítése együttműködő magatartás támogatása,
- az állattal való kapcsolattartás révén a gyermek kötődési körének bővítése
- érzelmi motiváció új ingerek befogadására,
- az állat ritmikus mozgásának átvétele révén belső egyensúly megteremtése.

A lovaglást kiképzett gyógytornász-oktató vezeti. A gyakorlatok végrehajtásakor a gyógypedagógus és/vagy a szülő segítőként vesz részt.

Vízben való mozgás (HRG)

A szülőkkel való egyeztetés után P. fejlesztő foglalkoztatásának másik napján a vízi foglalkozáson vesz részt.

A víz mint állandó taktilis inger, önmagában is mozgásra inspirál, így kiderülhetnek olyan hiányosságok az új közegben, melyek a szárazföldön talán rejtve maradtak.

A víz felhajtóereje és a gravitáció állandó kölcsönhatása, a közegellenállás új alkalmazkodási folyamatokat indíthat meg a sérült gyermek idegrendszerében. Ezeket figyelembe véve kezdődött el a gyermekekkel a HRG módszeren alapuló foglalkozás; nem titkolva azt a reményt, hogy P. esetében az egyensúlyozás, a test súlypontjának megtartása, a gravitációra adott motoros válasz, a közegellenállással szemben végzett aktív kar- és lábmozgások eredményesnek bizonyulnak fejlesztési koncepciónkban.

A foglalkozás célja:

- primitív, poszturális reflexek gátlása,
- együttmozgások leépítése,
- ortopédiai elváltozás korrekciója,
- vizuális, taktilis, kinesztetikus ingerek nyújtása,
- figyelemfelkeltés,
- szem mozgás-koordinációjának fejlesztése,
- szimmetrikus és aszimmetrikus mozgások gyakorlása,
- mozgások indításának, leállításának gyakorlása.

Bízunk abban, hogy az uszodai foglalkozások alatt szerzett élmények, (értelmi-, szociális-, emocionális) képességek területén egyaránt gazdag emlényt hagynak a gyermekben.

Eszközök:

Az uszodai eszközök közül 2 „piskóta”-forma gallérként való összekapcsolása, hogy a szabad, önálló járás biztosítása mellett, szabad kezeivel ne tudja a gyermek saját magát bántalmazni. Az „óriásgallér” bevált. P. egyáltalán nem akarja tépni a haját. Többször nevet „menetelés” közben, kezével időnként megfogja a korlátot. Eszközökkel, ha minimálisan is, de manipulál.

A feladatok végrehajtásának személyi feltétele: a vízi tornát irányító terapeuta, a gyermeket tartó gyógypedagógus és/vagy a szülő. A gyakorló feladatokat a gyermek az ún. „gallér” nélkül végzi.

A szülőkkel való együttműködés:

P. szülei fantasztikus türelemmel, empátiával és szeretettel tesznek meg mindent azért, hogy segíthessenek leküzdeni, megérteni a gyermek magatartását. Kipróbálják és elfogadják a javaslatokat, ötleteket, beszámolnak, változott-e valami P. viselkedésében. Betartják a gyógypedagógussal kialakított napirendet, illetve illeszkednek a központi napirend jelzés-rendszeréhez és végrehajtják az otthonra ajánlott, szülő irányításával végezhető feladatokat.

Nemrég természetgyógyásznál jártak, kétféle új kenőcsöt kaptak a fejbőr bedörzsölésére. Reménykednek...

A fejlesztés eredményességével kapcsolatos eddigi tapasztalatok

A gyermek kiegyensúlyozottabbá vált. Érdeklődik a környezet tárgyai iránt. Kevesebbet kiabál. Mivel figyelmesebb és hosszabb ideig leköthető, csökkent a hajtépések gyakorisága is. Különösen eredményes hatású a lovaglás. A lovon ülve mosolyog, „beszélget” a lóval, figyel és fülel.

Még ha rövid időtartamra is, úgy tűnik sikerült olyan foglalkozási formát találni, ahol a gyermek megbékélt önmagával és a világgal.

Egy-egy mosolya láttán eredményesnek hihető és érezhető a gyógypedagógus munkája is.

Takács Beatrix
gyógypedagógiai tanár

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT, AUTISZTIKUS MAGATARTÁSÚ NÉGYÉVES KISGYERMEK FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

Anamnézis

M. a mater első terhességéből, a 38. hétre született, Apgar 8-9 értékkel, 2150 g súllyal, sima szüléssel. PIC-ba került, icterusa miatt kékfény kezelést kapott. Az anyát a terhesség kezdetén kullancs csípte meg, Leim-kórra gyanakodva vizsgálatok folytak, a gyermek antibiotikumos kezelésben részesült. A terhesség alatt rendszeresen görcsök jelentkeztek, a 24. héttől egy ujjnyival megrövidült a méhszáj.

M. négy hónapos koráig sokat síró, nagy energiát igénylő, nyugtalan baba volt. Másfél éves koráig minden éjszaka fent volt, sírt, csak ölben nyugodott meg, nagyon nehezen és keveset aludt.

Magas szerotonin szint miatt vitték kivizsgálásra, majd a Gyermekpszichiátrián volt vizsgálaton. Az agytörzs és a cerebellum kissé hypoplasiásnak tűnt. Anyagcsere vizsgálatok alapján az amino- és az organikus aciduriát, laktat acidosist kizárták. Szerotonin-szegény étrendet javasoltak, illetve Ponderaxot. Allergiavizsgálaton tojás- és tejérzékenységet állapítottak meg nála. Pontos orvosi diagnózis a gyermek állapotáról nem született.

M. kb. 7 hónaposan felült, 8 hónaposan mászott, illetve kapaszkodva felállt. Biztosan 24 hónapos korától jár, lépcsőn hozzálépéssel.

Három hónapos korától kezdve minden tárgyat, válogatás nélkül a szájába vesz és nyalogat.

Idegenektől nem kezdett el félni, gyerekekkel nem játszott együtt, csak felnőttek felé fordult.

Beszédre kb. 2-4 hónapos korától figyelt, 7 hónapos korától kezdett gagyogni. 18-20 hónaposan több szót használ (papi, anya, apa), ami 26 hónapos korára teljesen elmaradt. Nem

beszél, hangadása láncszerűen hangoztatott magánhangzókából, illetve érzelmileg telített kiáltásokból áll.

Kb. 22 hónapos korától tudott önállóan enni, pohárból inni, de legszívesebben máig kézzel eszik, belemarkol az ételbe.

Szobatisztasága nem alakult ki, szükségleteit, a vizelet, széklet kellemetlen ingereit semmilyen módon nem jelzi.

A gyermeket kétéves korában megkísérelték bölcsődében elhelyezni, de bizarr viselkedés miatt két hónap múlva elbocsátották. Ekkor keresték fel a Korai Fejlesztő és Gondozó Központot, ahol Ayres-terápiás kezelésben részesült, heti 2 alkalommal.

3 éves korában a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálta meg a gyermeket, mivel a szülők M. további fejlesztését kérték az intézménytől.

Gyógypedagógiai pszichológiai szakvélemény

Szomatikusan jól fejlett, ápolat, gondozott gyermek. Rövid ideig teremt kapcsolatot, szemkontaktusa megjelenik, de a vizsgálatvezető tekintetét nem keresi. A játékokat a szájába veszi, nyálzik. Játéka pakolás szintjén áll, autót rövid ideig tologat. Öntörvényű.

Viselkedésére, tevékenységére autisztikus vonások jellemzőek. Szokásos napi tevékenységekkel kapcsolatos kéréseket megérti. Kérését, kívánságait az anya vezetésével, rámutatással fejezi ki. Nem beszél, indulatokat kifejező hangadásai vannak. Járása biztos, óvatos. Félelemérzete kialakulatlan. Öltözködésnél együttműködő, egy-két ruhadarabot egyedül is levet. Kanalat használni tudja, pohárból iszik. Nem szobatiszta. Étkezésében válogatós, csak bizonyos ételeket eszik meg.

A megfigyelések alapján az értelmi fejlődésében akadályozott, személyiségében autisztikus jegyek fedezhetők fel. Tükörképét nem ismeri fel, ezek tisztázására további vizsgálatokra van szükség. Tekintettel arra, hogy *óvodai csoportfoglalkozásba még nem beilleszthető*, foglalkoztatását korai gondozás keretében javasoljuk heti négy órában.

A gyermek állapota a korai fejlesztés megkezdésekor, a fejlesztést végző gyógypedagógus felmérése alapján:

A gyermek életkora: 4 év

Nagymozgás: Biztosan jár, fut. Lépcsőn utánlépéssel jár. Labdába belerúg, rugása céliránytalan. Székre felmászik, asztalhoz ül a székre, de azt nem igazítja maga alá. Ugrani és egy lábon megállni még nem képes.

Finommotorika: Tárgyak után nyúl, rövid ideig megtartja őket, hamar eldobja, illetve válogatás nélkül földhöz vágja. Kétujjas fogása kialakult, de inkább markol. Üvegről kupakot lecsavar, ajtókat kinyit. Doboz fedelet levesz és eldob. Kockákkal rakosgat, de nem rak egymásra, tornyot összedönt, gyöngyöket szétszór. Könyvet tenyérrel lapoz, de nem köti le figyelmét. Papírt ceruzával kontaktusba hoz, néhány másodpercig képes a papírra

firkálni a kezébe adott ceruzával, majd eldobja azt, és a papírt összegyűri. Tárgyak eléréséhez képes segédeszközt használni.

Szocializáció: Szüleit messziről megismeri, a környezetében előforduló felnőtteket is differenciálja, odamegy hozzájuk, karját nyújtja. Az arckifejezések közül a mosolyt és a haragot megkülönbözteti, mosolyra mosollyal, haragos tekintetre sírással reagál. Tükörképét nem ismeri fel. Gyermek társakkal nem működik együtt, közös játékba, tevékenységekbe nem kapcsolható be.

Kommunikáció, beszéd

Önmagából kiindulva: Elégedettségét, indulatait, érzelmi töltetű hangadással fejezi ki. Szükségeit időnként gesztusokkal is meg tudja értetni. Gyakran hangosan sír. Láncszerűen hallat magánhangzókat, hangkapcsolatokat. Csak értelmetlen kettős szótagokat használ. Nincsen egyetlen értelmes szava sem. Beszédet, hangadást szándékos kommunikációra nem használ, csak indulatait, ellenállását, izgatottságát fejezi ki.

Kívülről indulva: Az önkiszolgálással kapcsolatos egyszerű, szituatív kéréseket megérti. Zenére, beszédre figyel, zaj forrása felé fordul, mozgó tárgyak után néz. Helyiségben körülnéz. Hangokat időnként megfigyel és utánoz. A „ne” szót megérti, tiltásra reflexesen ellenállással, hangos sírással reagál. Tárgyakat kérésre nem nyújt át, nevére nem reagál. Rövid ideig ritmusos énekek lekötik. Bonyolultabb, hosszabb beszédre, történetre nem figyel, nem reagál.

Önkiszolgálás

Evés: Kanállal képes önállóan enni, de a tányért, poharat általában a földre sepri, felborítja, az ételbe belemarkol és kézzel teszi a szájába. Pohárból önállóan tud inni. Darabos ételeket rág. Önteni, ételt kicsomagolni még nem tud.

Öltözködés: Öltözködésnél időnként együttműködik, felszólításra végtagjait nyújtja, nadrágját letolja, zoknit leveszi. Pizsamáját teljesen le tudja vetni. Ruhákat önállóan nem vesz fel, zárat nem old ki.

Toalett és tisztálkodás: Megkezdett kézmosást és fogmosást folytat, a törülésbe is próbál bekapcsolódni. Fürdetni kell. Nem szobatiszta, bilire nem ültethető, mivel azon nem ül meg, nem érti a kapcsolatot a bilire ültetés és szükségletei elvégzése között. Semmilyen módon nem jelzi azt sem, ha bepisil vagy bekakil, az érzés nem zavarja, annak ingereire nem figyel oda. Állandó pelenkás.

Összefoglalva: a gyermek teljesítményszintje az összes vizsgált területen alacsony, ellentmondások is tapasztalhatók. Egyszerű utasítások megértésében vagy kívánságainak gesztussal történő kifejezésében, étkezéskor mutatott önállóságában, és felnőttekhez való kötődni tudásban biztató. Kedvezőtlen viszont, hogy alig utánoz, a megkezdett tevékenységek folytatásába sem vonható be folyamatosan. Magatartása, sokszor elutasító, szélsőséges. Személyiségének bizarr vonásai, súlyos mentális állapota nem teszi lehetővé, a csoportos foglalkozásokba illesztést, kizárólag egyénileg foglalkoztatható, így is csak szűk határok között.

Éves fejlesztési program

Kitűzött céljaink

Szocializáció terén:

- rendszeres napirend kialakítása
- kapcsolatteremtési képességek javítása
- önkiszolgálásban: szobatisztaság kialakítása, aktív részvételének kialakítása az önellátásban

Mozgás terén:

- a nehezített helyzetekben való járás kialakítása, mozgáskoordináció és a mozgások kivitelezésének javítása
- manipulációs képességek fejlesztése

Kognitív képességek terén :

- a tárgykonstancia stabilizálása, a tárgyi modalitások
- megkülönböztetésének kialakítása
- a tárgyakkal való tevékenység színvonalának emelése
- utánzó képességek fejlesztése, alakítása

Kommunikáció terén:

- a beszédre való odafigyelés, reagálás, a kifejező képesség és közlési képesség javítása, stabilizálása
- a beszédkészítettség erősítése
- a verbális irányíthatóság kialakítása

A célok megvalósításához az éves fejlesztési terv három hónapos ciklusokra bontással készült. Heti 4 órában részesül korai fejlesztésben, ebből négy óra egyéni és 2 óra a csoportban folyó egyéni foglalkozás HRG és hippoterápia formájában.

A gyermek egyéni fejlesztése a korai fejlesztő központban történik, míg a vízi rehabilitáció és a lovaglás más helyen. Mind a két kiegészítő terápiához is hozzáépülnek az egyéni fejlesztés fő területei és feladatai.

Az egyéni fejlesztése során a komplex gyógypedagógiai foglalkozások időbeni ütemezése egyfajta forgórendszer szerint történik.

A foglalkozások felépítése, időtartama

I. változat	II. változat
Szocializáció, önkiszolgálás fejlesztés 10'	Bazális stimuláció (Érzékelés, észlelés fejlesztése) 15'
Mozgás, kommunikáció fejlesztés 20'	Finommotoros és kommunikáció fejlesztés 20'
Bazális stimuláció (Érzékelés, észlelés fejlesztése) 15'	Szocializáció, adaptív magatartás fejlesztés 15'

III. változat	IV. változat
Szocializáció, adaptív magatartás fejlesztés 10'	Szocializáció, önkiszolgálás fejlesztés 10'
HRG, kommunikáció fejlesztés 20'	Lovaglás, kommunikáció fejlesztés 20'
Önkiszolgálás, kommunikáció fejlesztés 15'	Önkiszolgálás, kommunikáció fejlesztés 15'

A fő fejlesztési területek és a kapcsolódó feladatok

1. Nagy- és finommozgások, szem-kéz koordináció, tárgyakkal való manipuláció fejlesztésének feladatai:

- egyszerű funkciójátékok tárgyakkal: kockák összeütogetése, egymásra rakása; hangot adó játékok használata; labda gurítása, dobása, rúgása; autó tologatása; játékmotor használata; karikák felfűzése
- gyakran használt tárgyak funkciójának felismerése, használata
- Ayres terápia gyakorlatai: mászás, bújás, egyensúlygyakorlatok, futás, forgások, akadályok kerülése

2. Kommunikációs képességek fejlesztésének feladatai: mozgással összekötött mondókákkal, énekekkel a hangadást élménnyé tenni:

A kézbevitelre felkínált tárgyakat, az étkezés során az ételeket, innivalót megnevezni. Verbálisan, tömondatokban közvetíteni a gyermek felé, mikor mi fog történni vele, körülötte. A gyermek kommunikatív célú vokalizálására folyamatos reagálás.

Hangutánzásra, egyszerű nyelv- és ajakmozgásokra, gesztus és kommunikáció értékű mozdulatok végrehajtására késztetés (száj nyalás, puszi küldés, stb.)

- Ajak- és nyelvmozgásos gyakorlatok utánzással, vatta, toll fújása, gesztusok utánzása: a száj nyalása, cuppantás, puszi küldése.
- A helyes rágás tanulása.
- A saját névre való reagálás, egyszerű kérések teljesítésének tanulása (szoktatás).
- A meglévő hangadásokba (láncszerűen hallatott „á”, illetve értelmetlen szótagok) való bekapcsolódás, saját hangsorok utánzása külső mintára.
- Új hangsorokra való odafigyelés, azok utánzására való késztetés.

3. Érzékelés, észlelés fejlesztésének, a külvilági ingerek integrálásának feladatai:

- Mozgó tárgyak, fényingerek, hangok követése szemmel, illetve mozgással.
- Testfelület ingerlése: puha-durva, hideg-meleg ingerek megkülönböztetése.
- Masszírozás géppel, különböző tapintású anyagokkal.
- Erős, intenzív ízek észlelése, megkülönböztetése (sós, édes, savanyú, keserű).
- Intenzív, dinamikus mozgások: hintázás, pörgés, forgás a testtengely körül, ringatás vízágyon.

4. Önkişzolgálás, szobatisztaság fejlesztésének feladatai:

- önálló étkezés kanállal, ivás pohárból
- ruhadarabok önálló levétele
- nadrág felhúzása, aktív együttműködés öltözésnél
- széklet, vizelet kényelmetlen ingereinek jelzése sírással

5. Szociális készségek fejlesztésének feladatai:

- saját tükörkép észrevétele
- testkontaktus alakítása, ellazulás simogatásra, halk zenére, sírás-kiabálás abbahagyása néhány percre, állandó ellenállás, harapás, karmolás elhagyása
- egyszerű szokások egyértelmű, könnyen követhető sorrendjének rögzítése, türelem a szükségletek kielégítésében
- mozgásos dalokkal, mondókákkal testkontaktus alakítása, ritmusra, dallamra ellazulás, szociális kapcsolatok alakítása, személyi kontaktusok körének bővítése

A fejlesztés során alkalmazott módszerek

Motiváció, magyarázat, bemutatás, együttcselekvés, szóbeli irányítás mellett történő önálló cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés.

Kiegészítő terápiás módszerek:

Ayres-terápia : a szenzoros integrációs terápia gyakorlatai M. fejlődési szintjéhez igazítva.

A tréning célja: a figyelem, koncentráció fejlesztése, a saját mozgás észlelésének pontosítása, a látás és mozgás összerendezése, túlmozgásainak csökkentése.

- A taktilis-kinesztétikus ingerléssel: a testkontaktus megteremtése, felfigyelés a testet érő ingerekre, a gyógypedagógus (terapeuta) és a gyermek közötti kölcsönös bizalom fokozása.
- Egyensúlyérzék fejlesztése, mozgások összerendezése: járás padon, bújás, kúszás, hintázás, körhinta, gurítás szőnyegbe csavarással.
- Térpercepció, tárgyak fixálása, mozgás követése szemmel.

Eszközök:

nagy labda, gördeszka, henger padok, hinta, körhinta, szőnyegek

A felszerelt Ayres teremben a gyermek számára minden eszköz elérhető, szabadon kipróbálható.

HRG, gyógyúszás

Cél:

- ismerkedés a vízzel, az új, szokatlan elem megismerése, érdeklődésének felkeltése, az érzelmi egyensúly, ellazultság, nyugalmi helyzet, hangulati stabilitás kialakítása

A vízben a mozgások új összerendezésére, ehhez figyelemre, koncentrációra van szükség. Várható, hogy a víz a gyermek emocionális életére olyan hatással lesz, hogy abbahagyja az állandó, görcsös sírást, kiabálást. A medencében való mozgás, újdonság ereje révén bizarr mozgásai, állandó kiabálásai megszűnnek, a vízben való járásban, hintáztatásban, masszázsban örömet leli, belső feszültségei oldódnak, közérzete javul és a gyermek megnyílik a komplexebb ismeretek befogadására.

Feladatok:

- a test átmasszírozása a vízben
- a testrészek átmozgatása
- hintáztatás
- járásra késztetés
- a helyes légzést segítő játékos mozgásokra késztetés
- önállóan végrehajtott mozgásokra késztetés
- ismételt átmasszírozás
- relaxáció

Bazális stimuláció

Cél:

- a külső ingerek felé fordulás
- a külvilág eseményei iránti érdeklődés motiválása a kellemes-kellemetlen ingerek közti aktív választás felkínálása, az ingerek elutasítása illetve keresése, valamint a testi kontaktus elfogadása, a masszírozás és zene által biztosított ellazulás révén

Feladatok:

- különféle fény és hangingerekkel kapcsolatok kialakítása
- fényforrás keresés, fixálás, fényingerek differenciálása, azonosítása
- különböző tárgyi modalitások (íz, szag, illat, színeffektusok stb.) azonosítása, megkülönböztetése
- vízágyon való ringatás, masszírozás

Eszközök:

- fény- és hangingerek, hangkeltő tárgyak, játékok
- különböző ízű ételek, italok, illat és a szaganyagok

Gyógylovgálás

(heti egyszeri alkalommal jár gyógylovgálásra)

A foglalkozást gyógytornász irányítja. A gyermek feladatvégzését, feladatokba való bekapcsolódását a korai fejlesztő terapeuta (gyógypedagógus) biztosítja.

Cél:

- az állattal való kapcsolatteremtés révén a kötődési kör bővítése,
- érzelmi motiváció új ingerek felé fordulásra, információk befogadására,
- a ritmikus, monoton mozgás hatására a gyermek nyugtalanságának, túlmozgásosságának csökkentése,
- érzelmi-indulati egyensúly kialakítása.

A gyermek napirendje

A napirend kialakításának szempontjai:

- az idő, a tér strukturálása, egyszerű használati tárgyak segítségével, bizonyos tevékenységek végzési helyének kialakítása otthon és a fejlesztő foglalkozáson,
- egyszerű használati tárgyak összekapcsolása az éppen következő napirendi pont előrejelzéséhez, viszonylag változatlan, egyszerű szokásrend kialakítása. Az egyes tevékenységek külön, meghatározott helyhez kötése.

A szülő bekapcsolása a korai fejlesztésbe

A szülők személyesen részt vesznek mind az egyéni fejlesztő, mind a kiegészítő terápiás foglalkozásokon, valamint a gyermek otthoni napirendjének menetében elvégzik az ajánlott feladatokat. Ezeket a gyógypedagógus tanította be, elvégzésüket is ő ellenőrzi.

A gyermek fejlődésének alakulása a fejlesztés megkezdése óta

Közérzetére jellemző, hogy egy-egy jó hangulatban töltött nap után hosszú heteken keresztül egész nap ingerült, síró, agresszív. Megjelent a gyermeknek egy jellegzetesen a környezet személyeihez kötődő mosolya, amit szemkontaktussal, adekvát helyzetben, érzelmi töltéssel használ, illetve reagál – elsősorban a felnőttek – feléje irányuló mosolyára (mindezt persze csak akkor teszi, ha éppen jó a közérzete). Vannak tárgyak, amelyekkel – akár csak néhány másodpercig vagy percig is – funkciójuknak megfelelően játszik, pl. labdába rúg és utána fut, autót tologat, ráül a kismotorra és megtesz vele néhány métert, és mindebben rövid időre örömet leli.

Figyelmét átmenetileg felkeltik a felnőttek által hangoztatott hangsorok, énekek, ezeket időnként utánozza.

Nehézségek:

Nem szobatiszta, és szükségleteit most sem jelzi. Gyermekorvosa szerint M. mozgásállapota romlott, járása kevésbé stabil, bizonytalan. Az alkalmazott gyógyszerek a magatartásában sem hoztak észrevehető változást.

Napjai nagy részét még mindig állandó, hangos sírással tölti, és a feléje irányuló minden próbálkozást görcsös ellenállással hárít el. Érdeklődése most is kimerül a „bolyongásban”, a

tárgyak szájba vételében, társai és a felnőttek elleni durva gesztusokban (csípés, harapás, hajtépés), szekrények, polcok tartalmának lerántásában. Egy-egy jól sikerült „akciója” látható örömmel tölti el, ugyanakkor tervei meghiúsulását hisztérikus, hangos sírással és földre vágódással fogadja. Durvasága időnként olyan nagyfokú, hogy megnyugtatóására, a többi gyermek védelmére időlegesen izolálni kell a környezetétől, ahol az őt érő ingerek kiiktatásával rövidebb-hosszabb idő alatt megnyugszik.

A gyermeknek most sincsenek szavai, kívánságait időnként gesztusokkal jelzi, a kommunikáció jelentésének nincs tudatában, sőt a rossz közérzetű ingerült napok száma inkább csak nő.

Meszéna Tamásné

gyógypedagógiai tanár

PSZICHOMOTOROS FEJLŐDÉSÉBEN MEGKÉSETT ÖT HÓNAPOS KISFIÚ FEJLESZTŐ PROGRAMJA

Esetismertetés

A gyermek 3. terhességből, a család 3. élő gyermekeként két egészséges lánytestvér után jött világra.

A maternek diabétesz miatt a terhesség időtartamára diétát írtak elő, a diéta betartásával a terhesség zavartalan volt. A 37. gesztációs héten 3640 g súllyal, elhúzódó szüléssel született meg a kisfiú. Csak nagyon gyengén sírt fel, lila volt, kezeit, lábait lógatta. Apgar értéke: 9-10 volt. Nedves tüdőnek megfelelő klinikai tünetek és radiológia kép volt észlelhető a megszületés után, ezért fejboxon keresztül oxigént kapott. Az első életnapon a gyomorból friss vér ürült.

A második életnapon hirtelen állapotromlás lépett fel, minek súlyosságát mutatja, hogy újraélesztés történt. Ezt követően gépi lélegeztetés mellett szállították a Perinatalis Intensiv Centrumba. Még 7 napig volt szüksége gépi ventilációra, majd fejboxon keresztül kapott újabb nyolc napig oxigént.

Anémia miatt 1 hónaposan transzfúzióra kényszerült. Az ekkor következett koponya UH vizsgálat során, agykamrai vérzésre derült fény, amelyhez kamrai tágulat is társult, de műtéti beavatkozást ekkor még nem tartottak szükségesnek.

Öt hetesen került haza a PIC-ből, de hamarosan újra visszakerült a kórházba.

Másfél hónapos, amikor ismétlődő bukások, sugárhányások miatt Stenosis pylori (gyomorszáj szűkület) diagnózisával megoperálják. Ezt a műtétet követően négy napig oxigénkezelésre szorult.

Négy hónapos, amikor ismételt bukások, sugárhányások miatt megint kórházba kerül. Ekkor megállapítják, hogy progrediálódott az agykamra tágulat, progresszíven növekedett a koponya és a posthaemorrhagiás hydrocephalus miatt Shunt-műtétet hajtanak végre.

Öt hónapos mire végleg hazakerül a hosszas kórházi kezelése után.

A fejlesztés megkezdésekor állapot

A kórházi kezeléseket követően azonnal, öt hónapos korában jelentkezett a szülő korai fejlesztésre. Ekkor az előzményekhez képest kiegyensúlyozott, vidám csecsemő benyomását keltette. A koponya homlokánál szélesebb, az arca szimmetrikus volt. Fejét hasonfekvére már megtartotta. Háton fekvéskor spontán helyzetben a kezek csecsemőtartásban, könyökben hajlítva a fej mellett helyezkedtek el, a kézfej ökölben.

Az alsó végtagok kifelé dőlve, térdek enyhe hajlításban voltak. Ülésbe húzáskor a terapeuta ujját erősen fogta, és próbálta emelni a fejét, de sokszor még hátrabicsaklott a leérkezés pillanatában. Az izomzat tónusa a végtagokon és a törzsben mérsékelten csökkent volt.

Kezével a cumisüvegre ráfogott, az elengedés még neheztett volt. Tárgyáért nyúlt, a megfogott tárgyat szájához emelte. A fogás - elengedést szabályozni még nem tudta.

Szemkontaktust felvette, figyelme rövid időre felkelthető volt. Hangra, fényre reagált. Táplálkozás, nyelés rendben volt, cumisüvegből táplálták.

Korai fejlesztő program

A fejlesztés formája: komplex fejlesztés

Az *elsődleges cél*: a testszerte észlelt izomhypotónia csökkentése, a nagymozgások fejlesztése, az eléletéből eredő veszélyeztetettség miatti prevenció.

Szomatopedagógus kezdte a prevenció fejlesztő programot, mely a neurológiai utógondozáson is javasolt neurohabilitációs tornagyakorlatokat tartalmazta.

Az első hónapra a neurohabilitációs gyakorlatsor mellett (amit az édesanya a neurológiai utógondozáson tanult) a hasról - hátra történő fordulás ütemezése került, általános izomerősítő gyakorlatokkal kombinálva. Ehhez a fejlesztéshez a *heti két alkalommal* zajló foglalkozásokon kapott segítséget a szülő.

A korai mozgásterápia célja a következő volt:

A harmonikus anya-gyerek kapcsolat megerősítése, a hospitalizációs ártalmak enyhítése, a fejlesztő személy iránti bizalom kialakítása. Pozitív mozgásélmények átélése. Önálló helyzetváltoztatási formák kialakítása.

A célokhoz kapcsolódó feladatok:

Bizalom megnyerése a számára elfogadható helyzetek megkeresésével, érdeklődésének felkeltése zenélő, színes játékokkal. Mozgáskezdeményezés motivációval, kivitelzés gyermekdallal kísérve. Fontos, hogy ne sírjon a tornáztatás alatt, hanem örömet lelje a mozgásban.

Neurohabilitációs gyakorlatok:

Fokozatos forgatások kislepedő segítségével hasról-hátra, hátról-hasra, lebegő ültetés, ülésbe húzás, asszisztált másztatás.

A gyakorlatok kiegészítése: ülésbe húzással, nyújtott könyökkel kivitelezve, a fej megtartása felhúzás közben megállással (a fej felhozásának kivárása). Lebegőültetésben fejeme-

lés, figyelemfelkeltő játékokkal, simogatással a felnézés, fejtartás ösztönözése. A fordulás tanítása: kezdetben bizonytalan, oldaltfekvő helyzetből indított mozgással.

Jó ütemű haladás esetén a gurulás tanulása, hátról hasra és szenzomotoros ingerlés beütemezése.

A hátról hasra történő átfordulás (szintén oldalhelyzetből indítással, azzal a céllal, hogy a has irányába történjen a mozgás és ne vissza a háta felé) gyakorlása, kialakítása. (Lehetőség szerint önálló kivitelezést engedve).

A hátizom erősítése céljából az ültetések folytatása, ülésben a játékok fejfel való követése: jobbra-balra, fölfelé-lefelé.

Az édesanya karjában történő forgatás elkezdése: körbe-körbe. Bobath labdán való hintáztatás hasonfekvő és hátonfekvő helyzetben. (Ez jól motiválja a fej emelését, mindkét kiinduló helyzetben.)

A következő hónapban a fejlesztést átmenetileg szüneteltetni kellett, mivel Gy. obstruktív panaszok miatt kórházba került kivizsgálásra. Rendszeres preventív terápiára állították be a fulladások megelőzése céljából.

A kórházi kezelést követően a mozgásterápia folytatódott.

A 8 hónapos korban történt *neurológiai kontroll* megállapította, hogy az elszenvedett anamnézishez képest a gyermek pszichomotorosan jól fejlődik. Ülésbe húzáskor a fejét biztonságosan tartja, hason fekvő helyzetben fejét és mellkasát megemelve, karjaira támaszkodva kifeszíti. Mind a hasáról, mind a hátáról képes megfordulni mindkét irányba.

Nem tudott még mászni, de hasonfekvő helyzetben előre felé haladni már képes volt a teste csúsztatásával. Kanállal etethető volt, már darabosat is kezdett elfogadni. Szemkontaktust felvett és tartotta, mosolyra mosollyal válaszolt. Gagygott.

Változatlanul szigorúan betartott komplex fejlesztése javasolt.

Gy. 10 hónapos koráig a következő két hónapra, a kúszás, a mászás és a figyelem fejlesztése lett az elérendő cél.

A feladatok tovább bővültek:

Motiválás a kúszásra, tárgyak elérése érdekében. Hasonfekvésből feltámaszkodás, feltérdelés. Négykézlábra állás tanulása, a segítségadás fokozatos csökkentésével, először a kartámasz elvételével, majd a csípőfogás csökkentésével. Ebben a helyzetben is a fejemelést gyakorlása, fény- és hangingerek megkeresése.

Mindezek kiegészítve szenzoros integrációs feladatokkal.

Ültetésben dülöngélés jobbra-balra a Bobath labdákon, pokrócban lengetések, kipörge-tés, forgatások. Rugósan felfüggesztett hintában hintáztatás, forgatás, le-föl rugózás. Hengeren hintáztatás közben tenyér és talptámasz gyakoroltatása.

Heti egy alkalommal uszodában hidroterápiás mozgásfejlesztéssel kiegészített száraz-földi terápia.

A komplex szakértői vizsgálat megállapításai a gyermek 10 hónapos korában:

Ez a vizsgálat spasztikus izomzatot állapított meg, végtagjait egyenlő erővel mozgatta, élénk, éber volt. Ekkor már önállóan mászott, kapaszkodva felült, rövid ideig ültethető volt.

Felállítva a súlyát megtartotta, egész talpon állt, segítséggel lépegetett.

A finommozgását, manipulációját fejlesztésre szorulóknak találta a szakértői vizsgálat. A finommanipulációja ekkor még főleg véletlenszerű megragadásokból, rakosgatásokból állt.

Nem utánozott. Gesztusokat megértett, beszédét alakilag a ciklikus szótagok jellemezték. Mondókákat mozgással még nem kísért. Kanállal evett, de a pohárból ivást még nem gyakorolták. Ekkor Brunet-Lezine skála szerint FQ= 92.

Fejlesztési javaslat:

Felülés, kitámasztás stabilizálása, manipulációs készség fejlesztése, utánzás kialakítása.

Előéletéből fakadó veszélyeztetettség és enyhébb mértékű elmaradás miatt további korai fejlesztése indokolt.

A következő fejlesztési szakasz elérendő céljai:

- Ülésbiztonság elérése, állás, járás tanulása, egyensúlyfejlesztés.
- A manipulációs készség fejlesztése, fogástanulás, szem-kéz koordináció fejlesztése.
- A szociális és az utánzó készség fejlesztése.

Feladatok

Ülésbiztonságot, stabilizációt fejlesztő feladatok:

A földön ülve, csak vállánál fogva dülőngélések könyöklazítással. Labdán ülve dülőngélések jobbra, balra. Kendő, babzsák kedves állatfigura a gyermek fején és annak önálló levétele. Ültetéskor, ha a fej vagy a törzs előreesik, akkor a felegyenesedés motiválása, kivárása, hívogatással. Ülésben támaszkodás billegő lapon. Ültetés zsámolyon, kisszéken.

Felállás hasonfekvésből kapaszkodással térdelésen keresztül. Felállás ülésből, guggolásból kézenfogás segítséggel. Helyben lépegetések, rugózások, járás kapaszkodással.

Egyensúlyfejlesztés dömperen ülve gurítással előre-hátra. Ugyanez görgős deszkán ülve két oldalt kapaszkodással. Faltól elrugások. Ritmusra hintáztatás énekek kísérvé a nagy labdán.

Lovasterápia, az ülésbiztonság, a harmonikus mozgás gyakorlása lóháton, eleinte segítséggel.

Finommozgást fejlesztő gyakorlatok:

Ujjak passzív lazítása mondókákkal kísérvé (Hüvelykujjam almafa, Ez elment vadászni.).

Tenyér masszírozása, csiklandozása, különböző felületű, hőmérsékletű tárgyakkal.

Turkálás dobozban apró tárgyak között. Tenyérrel, talppal érzékelés: gesztenye, kavics, homok, fenyőtűlevél stb. Teli tálcán tenyerelés, lépegetés.

Tapintó tábla egyre többféle tapintható felülettel. Babzsákokkal való manipuláció, egymásra rakás, felcsippentés, dobálás. Kis méretű kockák, hengerek, hasábok megfogása háromujjas fogással (radiális-digitális), majd az egymásra helyezés próbálgatása. Apró tárgyak gereblyező mozdulattal történő felvétele, a tárgyak elengedése.

Szem-kéz koordináció fejlesztését szolgáló feladatok:

Kétkezes mozgások gyakoroltatása, a két kéz középvonalba hozása: két tárgy összeütogetése, tapsolás, középen nyújtott tárgy kétkezes megfogása.

A szociális készséget fejlesztő feladatok:

Az énkép fejlesztése tükör előtt: a tükörkép és Gy. azonosítása. A testrészek játékos tanulgatása mondókákkal élethelyzetek közben (fürdetés, öltöztetés). Versek, dalok mozdulatokkal kísérvé, utánzásra készíteni. Egyszerű szociális játékok gyakorlása (kukucs, adok-kapok). Saját és családtagok arcának elrejtése, majd a keresésre megtalálásra biztatás. Imitáció fejlesztése: mimika, grimaszok utánzása, pá-pá intés gyakorlása változatos helyszíneken. Az öntudat kialakítása. Annak tudatosítása, hogy tevékenysége, kifejezési szándéka válaszra talál az őt körülvevő világban.

A 19 hónapos korában a neurológiai kontroll megállapításai:

14 hónapos kora óta önállóan jár. Járása széles alapú, az alsó végtagjait kissé mereven rakja. Jobb alsó végtag körfogata 1 cm-rel nagyobb, mint a bal. (Korábbi trombózis következménye lehet.) Az izomtónus normális. Lépcsőn kézenfogva mellélépéssel felmegy. Önállóan eszik kézzel, kanállal etetik. Cumisüvegből iszik. Karikákat, kockákat egymásra helyez, inkább a bal kezét használja, de a dominancia kialakulatlan. Kezeivel ügyesen fog meg tárgyakat, a csippentő jellegű mozdulat még nem mindig megy. Képeskönyvet lapoz. Könnyen kontaktusba vonható, erőteljesen figyel, a hozzá intézett felszólításoknak eleget tesz. A napi rutin cselekvések felszólításait megérti. Négy-öt adekvát szava van (baba, tütű, tik-tak, hinta, anya). FQ= 97

További fejlesztési javaslatok:

Nagymozgások harmonikusabbá tétele, finommozgás, szenzomotoros koordináció, beszéd és adaptív gondolkodás, önkiszolgálási készség fejlesztése.

A foglalkozások időbeli beosztása:

Heti egy alkalommal gyógypedagógiai fejlesztés és tanácsadás, heti egy alkalommal uszodai hydroterápia, lehetőség szerint a lovasterápia folytatása.

Ekkor – mivel ez egy időbe esett a mozgásszakember szülési szabadságra menetelével is, és a gyermek fejlettségi szintje is indokolta – oligofrénpedagógia szakos gyógypedagógus vette át Gy. korai fejlesztését.

Az éves fejlesztési terv

a gyermek 2 éves korától

A komplex gyógypedagógiai terápia célkitűzése:

- Nagymozgások ügyesítése, harmonikusabbá tétele, egyensúlyának fejlesztése.
- Szenzomotoros koordináció fejlesztése.
- Finommozgás, manipulációs készség fejlesztése.
- Beszédindítás, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.

A külvilág mind jobban történő megismerése, az ismeretek feldolgozásának segítése az érzékelés, észlelés folyamatainak keresztül.

Figyelem, emlékezet, gondolkodás általános kognitív funkciók fejlesztése.

Szociális érettség segítése.

A célokhoz kapcsolódó feladatok:

- A széles alapon való járás korrigálása, az alsó végtag merevség lazítása, váltott lábbal történő fellépés tanítása. Nehezített terepen való biztonságos járás, bordásfalra mászás kapaszkodással.
- Egyensúly fejlesztő játékok használata. A bicikliző mozgás kialakítása.
- Ujjak tornáztatása, ügyesítő ujjgyakorlatokkal. Csipentő fogás, oppozíciós fogás, a ceruzafogás tanítása.
- Tapintás útján történő ismeretszerzés.
- Vizuomotoros képességet fejlesztő gyakorlatok: egymásra helyezések, fűzések, gurítások, vezetések, vonalkövetéses gyakorlatok.
- Színes tárgyképek felismerése megnevezésre, a tárgyállandóság stabilizálása, mesekönyvben állatok megmutatása, kiválasztása hangjuk alapján.
- Mozgással kísért mondókák tanítása.
- Artikulációt segítő szájmotorium fejlesztése, beszédszervek mobilizálása, egyenletes légzésritmus, izomtónus normalizálása.
- Az önkiszolgálás fejlesztése: a kanállal való önálló evés gyakoroltatása, pohárból történő ivás tanítása. Együttműködés mind több területen az öltözködésben. Egyszerű ruhadarabok, cipők önálló levétele, segítség elvárása a felvételnél. Egyszerű tisztálkodási szokások kialakítása, bilire szoktatás.
- Feladattudat kialakítása, egy tevékenység elejének és befejezésének, végének megértése, differenciálása. A tartós figyelem kialakítása, az elkalandozás megakadályozása erős motivációval.
- Akusztikus és vizuális emlékezetet fejlesztő feladathelyzetek, konstruáló, egyeztető játékok.

A fejlesztő foglalkozásokon alkalmazott és az otthoni gondozáshoz javasolt módszerek, gyakorlatok:

Mozgásfejlesztő gyakorlatok:

Laphintán történő hintáztatás, trambulínon, rugósdeszkán történő ugrálás, rugózás: ülő, álló és guggoló helyzetben. Hálóban, rácsban, nehezített pályákon, bizonytalan talajon (szivacsos, hullámos felületen stb.), lejtőn, lépcsőn való járás gyakorlása.

Labda rúgása, gurítása. Labdadobás, elkapás ritmikus mondókával kísérve. (Száll a labda röp-röp...) Lazító gyakorlatok nagylabdán, golyóskádban, zenére. Ösztönzés az önálló mozgásélmény szerzésre a játszótéri mászóképeken, csúszdákon.

Egyensúlyozó gyakorlatok az Ayres-eszközökön, pedálozó játékok.

Finommozgást fejlesztő gyakorlatok:

Apró tárgyak (bab, rizs, lencse) felszedése az asztalról tálkába. Tenyérrel, ujjal festés tükörre, csomagoló papírra. Gyurmázás, téstagyúrás. Könnyű tárgyak elkapása tenyérrel: lufi, tollpihe, szappanbuborék. Mondókákkal kísért ujjgyakorlatok.

Szem-kéz koordinációt fejlesztő gyakorlatok:

Ütős hangszereken való játék (dob, xilofon) Fűzős játékok: lyukas táblán átvezetett cipőfűző, gyöngyfűzés rúdra, majd zsinórra. Ping-pong labda, kisautó vezetése megadott pálya mentén (építőkockák között, nagy csomagolópapírra rajzolt útvonalon, útmintás játékszőnyegen).

Lufi ütögetés úgy, hogy ne essen le a földre. Mesekönyvből, építőkockából épített alagúton autók átgurítása, áttolása.

Vízfestékekkel bekent ujjal vonalhúzás (Pl.: autópálya „felezővonal” készítése.)

A feladatot nehezítése ecsettel, zsírkrétával, filctollal, majd lapnagyítással, vagy az út szűkítésével, a pálya vonalvezetésének bonyolultabbá tételével.

Az akusztikus inger-felfogás képességét fejlesztő gyakorlatok:

Különböző irányokból hangkeltés a vizuális észlelés kizárásával és a hangforrás megkeresése. Két, illetve fokozatosan több hangforrás bemutatásával, megszólaltatásával, majd a látást kizárva (kössük be a szemét, vagy forduljon el) ismertessük fel, hogy melyik hangforrást hallotta.

Hangforrások sorrendben történő reprodukálása, a hallási emlékezet differenciált fejlesztése.

Testvázlat, önismeret fejlesztő gyakorlatok:

Tükör előtt a testrészek tanítása. Babán, állatfigurán, képen a testrészek megnevezése.

Szétszedhető baba, fa maci puzzle részeinek helyreillesztése. Hiányos rajzon, képen a hiányzó test- vagy arcrészletek megnevezése, pótlása.

Javaslatok a korai beszédneveléshez:

– Fújó gyakorlatok:

Szélforgót hajtogatni, majd fújni. Gyertyát, szappanbuborékot fújni. Érzékelteni a gyermek kezén a levegő áramlását.

Szívószállal szívni, fújni. Szájharmonikát, furulyát, trombitát, különféle hangot adó gyermekjátékokat fújni. Vattával, tollpíhével, lufival, ping - pong labdával történő fújó játékok alkalmazása.

– Artikulációs gyakorlatok:

Állatok utánzása tükör előtt: kígyó, hal, oroszlán, kiscsibe, mókus.

Gy. kezeit megfogva a felnőtt rágómozgásait érzékelteni, majd ugyanezt kívánni saját magán.

– Nyelvgyesítő gyakorlatok: Joghurtot, sűrű folyadékot tányérból kinyalni. Az ajkakra kent mézet, nutellát nyelvvel lenyalni. Tükör előtt utánozza Gy. a felnőtt nyelvének ki-

- be, le-fel, jobbra-balra dugását. A száj körüli különböző részeket ecsettel vagy kendővel csiklandozni és ezzel mozgásokat kiváltani.
- Ajakmozgást utánzó gyakorlatok: Ajakcsücsörítés, ajakösszeszorítás, cuppantás, ajkak vibráltatása a levegő kifújása közben (brrrr).
 - Beszédmegértést fejlesztő gyakorlatok:
Kezdetben a szavakhoz mozgást kapcsolni: pá-pá, tik-tak, kérem, nem szabad.
Megnevezésre megmutatás a képeskönyvben. 4-5 tárgy kiválasztása név alapján. Hang alapján az állatok felismerése. Mondókák, dalok mozgással kísérve. A szöveg nem értése esetén is a gyermek kapcsolódjon be a mozgások utánzásába. Sok hangutánzó szót tartalmazó, rövid mesék mesélése. Otthoni ismétléssel, esti mesékent.
 - Kifejezőképesség fejlesztését célzó gyakorlatok:
Beszédre való ösztönzés, lehetőleg ne teljesítse anyuka a kívánságát azonnal mutogatásra, hanem várja a szóbeli megnyilvánulásokat. Ha nem megy, fogalmazza meg Gy. helyett a mondanivalót. (Anticipatív beszéd).
Segédanyagokat adni a szülőnek a beszédgyakorlatokhoz: Én is tudok beszélni I. füzet.

Gyakorlatok a szociális, érzelmi és önkiszolgálásra neveléshez:

Pohárból ivás, kanállal egyedül evés, először pépes, könnyen kanalazható szilárd ételt, később levest. Bilire szoktatás, öltözködésben minél nagyobb önállóságot elvárni.
Bújócska játék először Gy. közvetlen közelében, majd kissé messzebb. A családtagok iránti érdeklődést helyette megfogalmazni: „Hol van apa/testvér?”

Kognitív funkciókat fejlesztő gyakorlatok:

- Téri irányok gyakorlása:
Tedd a kezed az asztal alá! „Hol van a lámpa?” - „Fönt.”, „Hol van a szőnyeg?” - „Lent.” Egyszerű mozgással, cselekvéssel gyakoroljuk, hogy Gy. álljon a mama mögé, elé, mellé.
Füles bögréket rakjunk az asztalon egymás mellé, sorba úgy, hogy egy kivételével mindnek azonos irányba álljon a füle. Gy-nek kell kiválasztani, hogy melyik áll ellentétes irányban a többivel.
- Megfigyelés, azonosságok, különbségek felismerése, összehasonlítása a feladatok emlékezetből történő megoldása.
Játékok eldugása és megkeresése (a gyermek először láthatja az elrejtést).
Tárgyképek egyeztetése a valósággal. Játékhalmozból az azonos játékok kiválogatása (pl.: Vegyen ki minden autót!)
Képes lottójátékok. Kis eltérést tartalmazó egyszerű rajzok megfigyelése, a különbségek megkeresése.
Változtassunk az öltözékünkön, a játékok helyzetén a polcon, és tudatosítsuk G-ben a változások észrevételét.
Mi tűnt el az asztalról?-játék (tárgyakat helyezünk az asztalra, majd amikor Gy. elfordul elveszünk közülük valamit).
Rakjunk Gy. elé különböző tárgyakat, jól nézze meg őket, majd takarjuk le és kérjük, hogy sorolja fel, mit látott.

Elemi fogalomrendszer kialakítása:

Igen-nem kialakítása szóval, hangsúlyokkal, gesztussal, mimikával.

„Igaz-nem igaz” játékok.

Formák felismerése, egyeztetése (kör, négyzet, háromszög, csillag). Formaegyeztető játékok.

Nehezíthetjük úgy, hogy kettévágott formát kell Gy-nek összeillesztenie. Válogatás azonos formák szerint. Forma körvonalának kirakása pálcikákkal.

Alapszínek megismertetése először megnevezés nélkül, egyeztetéssel, majd nevezzük meg és az alapján adjon Gy. megfelelő színű tárgyakat.

Egyszerű ellentétpárok felismerése: kicsi-nagy, sok-kevés, nappal-éjszaka, nyitva-csukva stb.

Az éves fejlesztő program végére várt eredmény:

Gy. normál óvodai csoportban kezdhesse meg az intézményes nevelés, oktatás folyamatát, és várhatóan a sikeres rehabilitáció következtében problémamentesen kerülhessen beiskolázásra is a lakhelye szerinti általános iskolába, ahova nagyobb testvérei is járnak.

Természetesen az egyéni fejlesztés lehetőségét előreláthatóan az óvodában is biztosítani kell majd Gy. számára.

Bágya Ferencné – Molnár Béláné

gyógypedagógus

EGY LÁTÁSSÉRÜLT KÉT ÉS FÉL ÉVES KISGYERMEK FEJLESZTÉSE

Bevezetés

Bizottságunk 1976 óta végez korai fejlesztő tevékenységet. A látássérült gyermekek felkutatásában segítségünkre vannak a szemészeti klinikák, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége, a kórházak és szemészeti rendelők, védőnők, gyermekorvosok.

Gyógypedagógiai szempontból látássérültnek tekinthető, akinek a látásteljesítménye 0,3 alatt van.

Az egyéni fejlesztési program összeállítása a gyógypedagógusi munka fontos része, ami team-munkára épül. Együtt kell, hogy működjön a szülő, a szakorvos, a gyógypedagógus és a pszichológus.

Esetismertetés

A fejlesztett gyermek:

Életkora, neme: 2;7 év, fiú

Diagnózis:

Szemészeti: ROP V. ld. St. post ROP III. l.s. Nystagmus hot. fény (fényt sem lát) V nvf (nem vehető fel)

Mindent közletről néz, színeket felismer, jól tájékozódik.

Előzmények

Családban nevelkedő gyermeket a szülő kérésére vettük gondozásba.

Vaksági személyi járadékot kap, nem végleges formában.

Korai fejlesztésben részesül heti két órában. 1 óra általános fejlesztés, amelyben szerepet kap a látásnevelés és 1 óra uszodai program (úszás előkészítés).

Anamnézis

Ikerterhességből „B” tagként született a gest. 27. hetére 880 gr súllyal, császármetszéssel. Apgar érték 5-8. Gépi lélegeztetésre 5 napig szorult. Anaemia miatt transfusiot kapott. Nyitott Botalli vezeték miatt Indomethacin kezelést kapott. Ismétlődő infekciók miatt folyamatos antibiotikum kúrában részesült. (Augmentin, Ampicillin, Vancomycin, Gentamicyn, Carleilicillin)

Szemészeti ellenőrzés során ROP miatt mindkét oldalon cryopexia műtete volt. Változó intenzitású étkezése miatt időnként szondázni kellett. BCG oltást a koraszülött osztályon nem kapott. Három hónapos korában került csecsemőosztályra 2000 gr volt a súlya. Intrauterin infekció miatt az antibiotikumos kezelése folytatódott. Ismételt transfusiora is sor került.

Szemészeti ellenőrzése folyamatos volt.

4 hónapos korában került haza. Kontroll vizsgálatokra rendszeresen hordták (szemészet, gyermekgyógyászat).

14 hónapos korában újabb szemészeti műtete volt: Tentamen cerclage os. (I. Szemészet) Bizottságunkhoz 24 hónapos korában került.

Vizsgálati eredményei a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ vizsgálatai szerint:

Pedagógiai látásvizsgálat:

Megfelelő kontaktus hiányában még nem mérhető.

Gyógypedagógiai-pszichológiai vizsgálat eredménye:

Jó általános állapotú, gracilis alkatú, koraszülött gyermek. Téri tájékozódása, tárgyexplorációja alapvetően haptikus-auditív jellegű, időnként vizuális támpontokat is használ.

Önállóan feláll, kapaszkodva oldalvást lépeget, vezetve jár.

Kézbe adott tárgyakat megfog, érdeklődéssel vizsgálgatja, időnként a szeméhez közel emeli. Ujjjaival aktívan kutató mozgást végez. A földön ülve érzi magát biztonságban.

Egyszerű kérésre, utasításra pozitívan reagál. Nevén szólítva magára ismer. Néhány aktív szava van. Beszédértése a kifejező beszédénél jobb.

Érdeklődése felkelthető.

Ismeretlen helyen nehezen oldódik, zavarja az idegen személy, tárgy és környezet. Ilyenkor visszahúzódóvá válik és édesanyja biztonságot adó közelségét igényli. Kontaktus játékba bevonható. Igényli a figyelmet és a foglalkoztatást. Önállóság tekintetében túlságosan kiszolgált. Csecsemős szinten foglalkoztatott gyermek benyomását kelti.

Szociális érettsége a Maxfield-Bucholcz skála alapján 18 hónapos csecsemő fejlettségi szintjének megfelelő, SzQ=75. Elmaradása az önállóság és a mozgásfejlődés terén kifejezett.

Összegzés:

Gracilis testalkatú, félnék, szorongó, önállóságában, aktivitásában lefokozott, túlságosan kiszolgált látásmaradvánnyal rendelkező gyermek.

Érdeklődő, beszédértése a kifejező beszédnél jobb.

Korrekción javaslat:

- Önállóság fokozása, szokások kialakítása;
- Játéktevékenység fejlesztése;
- Mozgásfejlesztés;
- Látásnevelés.

Korai fejlesztését javasolta a szakértői bizottság, *heti 2 órában*, ambuláns formában.

Pedagógiai előzménye nincs, eddig szakszerű fejlesztésben nem részesült.

Megjegyzés: A szülőknél félelmet okoz a koraszülöttség és a látássérülés ténye. Időnként elhangzik a kérdés: „Ugye nem értelmi fogyatékos?” A szülőknél nehéz szembeülni a „másság” tényével. Mozgása nem olyan aktív, mint hasonló korú társaié. Túlzottan igényli a szülők jelenlétét, nélkülük bizonytalanra válik. Az apa sokat dolgozik, így a nevelés nagy része az anyára hárul. Időnként számíthatnak a nagyszülők segítségére.

A család minden tagja túlzottan kiszolgálja, önállóságában gátolják.

A szülőknél szóló kiadványainkat megkapták, hogy az otthoni fejlesztésben segítségükre legyen.

„Kéz a kézben” – Útmutató a családban élő, valamint bölcsődébe, óvodába integrált látássérült kisgyermek szülei és nevelői részére.

„Nyújtsd a kezéd!” – Tanácsadó kézikönyv a látássérült kisgyermek szüleinek.

Egyéni, éves korai fejlesztő program

A fejlesztés területei

- Nagymozgás fejlesztés;
- Finommotorika;
- Tájékozódás;
- Kommunikáció, beszédfejlesztés;
- Önkiszolgálás, szocializáció;
- Látásnevelés.

A program célja

A látássérülésből adódó hátrányok leküzdése, ismeretszerzés. A maradék látás maximális kihasználása és szinten tartása. Önállóság kialakítása, önbizalom erősítése. Az óvodai életre való felkészítés.

A program indítása

Kezdetben nehezen lehetett az anyáról leválasztani, távollétében nehezen oldódott. Az első találkozásoknál ismerkedtünk. Ismerkedett a hangommal, az érintésemmel.

Játékhelyzetbe hozni csak a korai fejlesztő iránt kialakult bizalom után lehet.

A látott kép hiánya miatt időt kell adni arra, hogy megismerje a pedagógus hangját. A gyermek információkat gyűjt a játszószoza illatáról, akusztikájáról, a jelen lévő állandó hangokról (radiátor, óra, ajtón átszűrődő hangok, az utca zaja stb.). Feladathelyzetet nehezen fogadott el, inkább ölben szeretett volna lenni.

Nevelési alapelvek

A játszószoza rendjének, tisztaságának biztosítása. A játékok feleljenek meg a higiénés követelményeknek és állandó helyen legyenek.

- A biztonságérzet kialakítása akkor lehet eredményes, ha a foglalkozás rendszeresen ugyanabban a helyiségben, ugyanabban a napszakban történik.
- A foglalkozások egy része minden alkalommal ismétlődik, de mindig van új játék is.
- A játékok bemutatására külön gondot kell fordítani. El kell mondani, hogy mit teszünk a kezébe, miért, hol volt eddig stb.
- Hozzá kell szoktatni a gyermeket a következetességhez és a határozott, rövid utasítások betartásához. A csend is lehet jelzésértékű. „Várom a válaszod!” „Kéred?” „Nem kéred?”
- A foglalkozásokon belül ritmusosan váltakozzon az aktív munka és a lazítás (pihenés), a gyermek igényeinek megfelelően.

Az eltervezett programot rugalmasan kell kezelni a gyermek érdeklődésének megfelelően.

A fejlesztési területekhez kapcsolódó feladatok

Nagymozgás fejlesztése:

Cél: Tartási és egyensúlyi reakciók megszilárdítása. Járásbiztonság kialakítása.

Feladatok: Mozgáskoordináció fejlesztése. Megfelelő állóképesség kialakítása. A szorongások következtében kialakult görcsök, gátlások oldása.

Ismerkedjen meg a tornaszobával és az eszközökkel (Ayres-terápiás eszközök, rezonáló lap, billenő deszka, hintaló, tölcsér stb.)

Térbeli tájékozódás fejlesztése: kúszás, mászás, gurulás, járás, akadályok kikerülése (látásmaradványt is kihasználni!)

Vizuális és akusztikus támpontok keresése

Egyensúlyérzék fejlesztése: tölcsér, billenő deszka, Bobath labda használata

Lépcsőn járás utánlépéssel, váltott lábbal

Bordásfalon gyakorlatok: le- és fellépés, le- és fellépegetés

Lépcsőfokról, zsámolyról le- és felugrás.

Megjegyzés: Nagyon kell figyelni a biztonságos eszközhasználatra! A korai fejlesztő mindig érintés közelben legyen! Bizonyos szemészeti megbetegedéseknél szelektálni kell a gyakorlatokat és az eszközöket. (Pl. Myopia, Buphthalmus stb.)

Tájékozódás:

Cél: testvázlat mint a tájékozódás első viszonyítási pontjának stabilizálása

Feladatok: Saját testen való tájékozódás (testrészek)

Írányhallás (közel, távol)

Írányok alkalmazása: bal-jobb (a testrészek érintésével)

fel-le, fölöttem-alattam

elől-hátul, előttem-mögöttem

mellettem, velem szemben

ki, be, rá.

Időbeli tájékozódás: először, újra, végül, most, később fogalmakkal való ismerkedés.

Megjegyzés: Mindig figyelni kell a megfelelő támpontok meghatározására.

Finommotorika:

Cél: Tapintási készség kialakítása, szem-kéz koordináció fejlesztése.

Feladatok: A látás-tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása. A szem és a kézmozgás közötti koordináció kialakítása.

Kipakolás, bepakolás dobozba, tálba

Építőjátékokkal való ismerkedés, toronyépítés

Montessori-torony felrakása

Anyagféleségek differenciálása: sima, érdes, bolyhos, szőrös, puha-kemény, hideg-meleg, lyukacsos, rücskös stb.

Formák differenciálása, megnevezése: gömbölyű, kocka

Nagyság differenciálása: kicsi, nagy

Kétujjas fogás gyakorlása: válogatás, csipegetés

A kéz izmainak erősítése gyurmával: gömbölyítés, lapítás, sodrás; szivacs labdával, kisebb súlyosabb tárgyakkal

Golyók fűzése rúdra, pálcikára

Dobozok, egyszerű záruk kinyitása, tépőzár, zipzár használata

Súly megemlése: homokkal töltött flakon.

Megjegyzés: A túl sok játék zavaró lehet a gyermek közelében, ezért megfelelően kell válogatni. Lehetőséget kell adni a hosszabb vizsgálódásra.

Meg kell tanítani a kereső és kutató mozgásokra, amit minden látássérült gyermeknek tudni kell, akár gyengénlátó, akár aliglátó, akár vak.

Mindig figyelembe kell venni a szemészeti státust, a korai fejlesztőnek mindig a jobban látó szem irányából kell segítséget nyújtani.

Kommunikáció, beszédfejlesztés:

Cél: Elemi szituációk megértése. Megfelelő beszédkészség kialakítása.

Feladat: A kommunikációs megnyilvánulások megerősítése, továbbfejlesztése.

Érzelmek az arcon: mimika letapogatása
Szó és dallam utánzása
Mozgásos mondókák utánzása
Beszélgetés a körülötte lévő tárgyakról, eseményekről
Tapasztalatgyűjtés a környezetről: ki mit csinál? Ő mit csinál?
Egyszerű fogalmak alkalmazása szituációs játékban: igen-nem, kérem, köszönöm, tessék, enyém stb.
Énekek, egyszerű versek tanulása.
Megjegyzés: Fontos a test- és arcközelség.

Önkiszolgálás, szocializáció:

Cél: Az önálló életvitel megalapozása.
Feladatok: Tanácsadás, nyomon követés
Öltözés, vetkőzés gyakorlása
Ruhadarabok megnevezése
Önálló étkezés kialakítása: a folyamatos kanalazás kialakítása
Szobatisztaságra szoktatás, a biztonságos ülés és járás kialakulása után (dicséret, rendszeresség)
Napirend betartása
Események előre jelzése (reggeli, játék, séta stb.)
Az események sorrendjének tudatosítása (nappal-éjszaka).
Megjegyzés: Gondozási műveleteket csak a szülő kérésére, illetve beleegyezésével végezhetünk. Ügyelni kell arra, hogy segítséget mindig a gyermek háta mögé kerülve kell adni.

Látásnevelés:

Cél: A látásmaradvány szinten tartása és maximális kihasználása. Látásmaradványát spontán élvezettel használja a többi érzékszerv által szerzett információ kiegészítéséhez.
Feladatok: A pedagógiai látásteljesítmény folyamatos kontrollálása a praktikus látás megfigyelésére. Szisztematikus kompenzációs technikák tudatosítása: követő szemmozgás, tekintetváltás, pásztázás. Szem-kéz koordináció megalapozása, gyakoroltatása. Optimális megvilágítás, testhelyzet, fejtarás megtalálása.
Nyúlás alulról átvilágított tárgyak után
Az alulról megvilágított tárgyak közötti különbségek felismertetése nagyságuk, formájuk és színük alapján
Az alulról megvilágított tárgyak felismertetése
Kontrasztos helyzetben lévő tárgyak felismerése
Világító dobozon egyszerű képek felismerése
Tükörben a testrészeinek felismerése
Firkálás vastag filctollal, ceruzával
Megjegyzés: Vigyázni kell a balesetek elkerülésére a diavetítő, az írásvetítő, a számítógép és a világító doboz használatánál. A túl sok fényinger kellemetlen érzetet, fáradtságot okozhat, ezért mindig figyelni kell a gyermek reakcióit. Figyelembe kell venni a szemészeti

megbetegedéseket, pl. Buphthalmus esetében nem szabad a gyermek szemébe világitani. Epilepsziás megbetegedéseknél ki kell kérni a gyermek neurológus véleményét. A látásnevelés már fényérzés esetén is a komplex fejlesztés része, de bizonyos esetekben az egységes fejlesztő foglalkozásból kiemelve, külön látásnevelő foglalkozás is lehet.

Uszodai foglalkozások:

Cél: A vízbiztonság kialakítása

Feladatok: A vízbejutás megtanítása, a vízben való biztonságos mozgás kialakítása

Vízhez szoktatás

A vízben való különféle mozgásformák megtanítása

Víz alá merülés

Lebegés

Vízbe ugrás

Megjegyzés: A feladatok végrehajtása a tanár irányításával és a szülő segítségével történik.

Egyes megbetegedéseknél ki kell kérni az illetékes szakorvos véleményét (Pl. hydrocephalus, epilepszia, asztma stb.)

A szülő szerepe a korai fejlesztésben

A fejlesztő munka akkor lehet eredményes, ha a szülőket sikerül partnerként megnyerni. Ehhez korrekt tájékoztatásra van szükség a gyermek jelen állapotáról és a jövő lehetőségeiről (óvoda, iskola).

A szülő jelenléte fontos a foglalkozásokon. Megtanulja a látássérült gyermekkel való foglalkozást, ötleteket meríthet a játékok beszerzéséhez, alkalmazásához. Beszámolhat gyermeke fejlődéséről, nevelési kérdésekben eligazítást kaphat. Megoszthatja örömét, félelmét, aggodalmát a korai fejlesztővel. Együtt örülhetnek egy-egy sikernek, egy jól megoldott feladatnak.

A program kezdetén a korai fejlesztő csak passzív megfigyelő. Figyeli, hogy a gyermek mennyire aktív, milyen a hangulata, mennyire nyűgös. A kezdeti foglalkozások idején a szülő biztonságot adó jelenléte segíti a fejlesztő munkáját. Ha a gyermeknek anyai ölelésre, érintésre, hangra van szüksége, akkor meg kell neki adni. A későbbiek folyamán a szülő válik megfigyelővé, figyeli gyermeke fejlődését, ügyesedését, okosodását és leszűri tapasztalatait a további tennivalókhoz. Fontos, hogy a szülő és a korai fejlesztő tudjanak egymás munkájára építeni.

A foglalkozás lezárásánál újra a szülőé a vezető szerep.

Gyakran fordul elő, hogy mindkét szülő eljön a fejlesztésre. Örvendetes és figyelemre méltó, ha az apák is intenzíven ki akarják venni a részüket a gyermeknevelésből.

A gyermek tanévi fejlődésének értékelése, állapota a tanév végén:

1. A foglalkozásokon való részvétel rendszeressége:

Rendszeresen járt korai fejlesztő foglalkozásra. Betegség miatt háromszor hiányzott.

2. Fejlődésének átfogó jellemzői és a fejlesztési területekenkénti fejlődés összefoglalása

Fejlődése megfelelő volt.

Téri tájékozódásnál jól használja látásmaradványát.

Nagymozgás: Biztonsággal jár. Útjába eső akadályokat kikerüli. Lépcsőről le- és fellép váltott lábbal. Saját testén tájékozódik. Az irányokat még téveszti, különösen az oldalirányokat téveszti.

Finommotorika: Montessori-tornyot felrak. Három elemből vízszintes és függőleges irányban építményt készít. Szem-kéz koordinációja még fejlesztésre szorul. A játékok és a tárgyak felismerésében a vizualitás mellett a haptikus észlelés is jelen van. Anyagféléseket megkülönböztet. A kéz izmainak erősítését még gyakorolni kell. A súly megemelése gondot jelent.

Beszéd: Szituációs játékokban közreműködő. Éneket szívesen hallgat.

Önkiszolgálás terén kisebb lépésekben haladt előre. Otthon továbbra is túlzottan kiszolgálják. Szobatisztasága most van kialakulóban. Szükségeit jelzi.

Pedagógiai látásteljesítménye mérhető lett. $V=0,08$ binoc. Közeli látásteljesítménye jobb, mint a távoli, praktikusan. Alapszíneket megnevez, egyeztet. Filctollat marokra fog, csomagolópapírra firkál.

Uszodai foglalkozások: Vízbiztonsága kialakult, szereti az uszodai foglalkozásokat.

A rendszeres foglalkoztatások eredményeképpen szorongása oldódott. Az új helyzetek azonban még félelemmel töltik el.

Megjegyzés: Minden gyermeknek egyedi személyiségjellemzője, képessége és „tanulási” szüksége van. Terápiás foglalkozásaink egyénre szabottak, igazodnak a gyermek fejlettségi szintjéhez. A fejlesztés során a gyermek spontán reakcióiból kell kiindulni, nem szabad adott helyzetekbe belekényszeríteni.

A különböző fejlesztési területek nem különülnek el egymástól, a foglalkozásokon egy-egy terület kap hangsúlyozottabb szerepet.

Vajdáné Hoffer Kornélia

gyógypedagógus

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT, GYENGÉNLTÓ, NÉGYÉVES DOWN-SZINDRÓMÁS KISLÁNY FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

Anamnézis

N. szülei egy egészséges fiúgyermek után úgy döntöttek vállalnak még egy gyermeket. A kislány a III./2/2 veszélyeztetett terhesség 39. hetében, farfekvés miatt, császármetszéssel 3130 g súllyal, 45 cm hosszal, 33 cm-es fejkörfogattal, 6-9 es Apgar értékkel született. Szülés után a szülésorvos elmondta, hogy a kislánnyal nincs minden rendben, majd a gyermekorvos közölte, N. Down-szindrómás, amely súlyos fogyatékossgal jár. Ha a család úgy dönt, hogy nem viszik haza, intézkedik az elhelyezéséről.

Táplálkozási nehézségek miatt a Perinatális Intenzív Centrumba került. A javasolt orvosi vizsgálatok megtörténtek, a mellkasröntgen megnagyobbodott szívet és légtartó tüdőmezőket, a laboreredmények anaemiát mutattak. A gyermek kardiológiai vizsgálaton szívzörejt észleltek, ami kardiológiai gondozásba vételt jelentett. A kromoszóma vizsgálat 47 xx + 21 karyotípust igazolt. A hallás-, ortopédiai- és az anyagcsere- (fenilketonúria gyanúja) vizsgálatok eredményei negatívak lettek.

Etetési és evési problémák miatt súlya nem a megfelelő mértékben gyarapodott, ezért kórházba került megfigyelésre. Hypothyreosist állapítottak meg, amit L-thyroxin adásával ellensúlyoztak, így megindult a súlygyarapodás.

N. újabb kétségek elé állította szüleit, nem figyelt rájuk, szemével nem követte a mozgásokat. Nehezen sikerült szemézt találni, aki a gyermeket, állapota ellenére pupillatágítás mellett, megvizsgálta. Ezt követően a Gyermekgyógyintézet Fejlődés-neurológiai és Neuro-Rehabilitációs Osztályára került. Congenitalis cataractát diagnosztizáltak és kivizsgálás utáni műtétet javasoltak.

1994. szeptemberében a szemklinikára került. Októberben a kétoldali extracapsularis cataracta extractio megtörtént. A műtét után szemüveget kapott, amit nem szívesen hordott (később orvosi jóváhagyással elhagyta a szemüveget).

Mozgásfejlődése 9 hónapos koráig stagnált (ágyban fekvő volt).

A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság másfél éve korábban vizsgálta. Részlet a *szakértői véleményből*:

„...kapaszkodva áll, lépeget. Cumisüvegből iszik. Szétzúzott, darabos ételt eszik. 10 foga van. Próbálják bilire szoktatni. Várható a mielőbbi szobatisztasága. Kezd hangkapcsolatokat kialakítani, szótagokat mondani. Egyszerű hangciklizálásokat végez. Külső ingerekre adekvátan reagál. Elsősorban két kedvenc csörgőjével szeret játszani. Az előkészített tárgyakat szívesen nézegeti, rakosgatja, dobálja. A zörgő eszközök huzamosabb ideig lekötik figyelmét. Hozzáintézett verbális instrukciókra figyel. Idegenek jelenléte nem zavarja. Gyermekek közelében szívesen tartózkodik.

Fejlesztő foglalkoztatása a gyógypedagógiai óvodázttatás megkezdéséig feltétlenül indokolt.”

A fejlesztés javasolt területei:

Mozgás: hely és helyzetváltoztatás, manipuláció

Önkiszolgálás valamennyi területe, de kiemelten: étkezés, szobatisztaság

Beszéd: kifejezőképesség, szókinccs

Értelem: figyelem, játék

A fejlesztés kezdetén lévő státusza

Az első találkozás alkalmával, 2 éves kislánynál a *Vineland-féle szociális érettségi skála* felvétele történt meg. A fejlődési skála, különböző „itemjein” a kislány, az értelmi akadályozottságra utaló mértékű elmaradást mutatott. Elmaradásai jelentősek voltak a kommunikáció és az önkiszolgálásos területein. Szociális kvóciense 43 volt.

A gyermek magatartása kedves, barátságos, együttműködő. Játékos feladathelyzetekbe bekapcsolható, de csak percekre, mert figyelme csapongó, külső és belső ingerek egyaránt könnyen elterelik. A figyelem tartóssága 2 perc körüli. Beszédkészletése nagy, önállóan pár dolgot megnevez, utánmondása, beszédértése jó. Megismerő tevékenysége a változó figyelme miatt – életkorától és állapota behatárolta lehetőségektől is – alacsony szinten áll. Figyelme csapongó, feladathelyzetbe nehezen vonható be. Többnyire nem fixálja a játékokat. Sokat beszél, utánmondással. A szobatisztaságnál a székletürítés inkább kondicionális szinten valósul meg. Nagymozgásaira jellemző, hogy önállóan fekvésből, ülésből feláll. Biztosan guggol, tárgyakat álló helyzetből felemel. Nehezített terepen bizonytalanul, széles alapon jár, segítséget igényel.

A Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ véleménye:

„Pszichomotoros fejlődésében elmaradást (2;5 év) mutató Down-szindrómás gyengénlátó kislány vizuális úton jól fejleszthető.

Foglalkoztatásánál az elsődleges figyelmet az önkiszolgálási feladatok kialakítása, a beszéd fejlesztése, a gyengén látásából fakadó hátrányok kompenzálására kell fordítani.“

Az egyéni korai fejlesztés első szakaszában heti két órában történt fejlesztése gyógy-pedagógus irányításával a szakértői bizottság által kijelölt fejlesztési területeknek megfelelően.

Összefoglalóan ezek a következők voltak:

- komplex gyógypedagógiai fejlesztés
- mozgásfejlesztés

A fejlesztési tervben szereplő fő célkitűzések voltak

az adattaptív viselkedés fejlesztése:

- feladathelyzetbe vonás
- aktivitás erősítése
- figyelem, koncentráció javítása
- felkészítés az óvodai elvárásokra
- látási figyelem fejlesztése / tárgy fixálás

manipuláció fejlesztése:

- fogás-elengedés tudatos, adekvát használata
- 2 ujjas fogás elsajátítása
- kockákból építés
- Montessori játékok

kommunikáció fejlesztése:

- beszédszervek mozgásos ügyesítése
- hangutánzások
- szókincs bővítése

megismerő tevékenység fejlesztése:

- figyelem tartósságának növelése
- alapszínek: felismerés, azonosítás
- csoportosítás nagyság szerint

mozgásfejlesztés:

- nehezített járásbiztonság kialakítása
- ügyességi mozgások körének bővítése

A fejlesztő foglalkozás feladatcsoportjai: (Ayres-terápia alapján, Ayres-eszközökkel)

- önálló járás
- szem-kéz koordináció
- figyelemfelkeltés, -fenntartás, fixálás

- neheztett járás különféle talajon
- szem-kéz-láb koordináció
- állások, egyensúly fejlesztés
- téri tájékozódás figyelemfelkeltő játékokkal
- kéz-láb taktilis ingerlése, körtréning
- szemkontaktus, énekek, mondókák

A négyéves gyermek állapota és teljesítményei a gyógypedagógus felmérései alapján:

A fejlesztési terv elkészítése előtt próbáltuk behatárolni N. képességeit, személyiségét. PAC – pedagógiai analízis és curriculum – a szociális és személyes fejlődés mérésére szolgáló eljárás.

A P = P-A-C érzékenyen reagál a viselkedési zavarokra. A viselkedést nagyon kis fejlődési lépésekre bontja, így finom fokozatokban megragadja azt a viselkedést is, melyet célirányosan vagy nem célirányos módon megtanítottak a gyermekkel.

N. teljesítményszintje a teszt alapján

<i>Önkiszolgálás – önsegély</i>	57.12 %
<i>Kommunikáció – kommunikációs készség</i>	66.7 %
<i>Szocializáció – társadalmi beilleszkedés</i>	45.45 %
<i>Foglalatosság – foglalkozás</i>	52.6 %

Önkiszolgálás	Kommunikáció
16 készségérték	10 készségérték
Foglalatosság	Szocializáció
10 készségérték	5 készségérték

Jól megfigyelhető, hogy nincs kiegyensúlyozottság a bal és jobb oldal között. A bal oldali fél magasabb teljesítményszintet ért el az alacsonyabb fejlődést mutató jobb féllal szemben. A kitöltött kördiagram támpontot adott ahhoz, mely készségek fejlesztésére kell a nagyobb hangsúlyt fektetni.

A fejlesztés megkezdése előtti státusz

Magatartása nyugodt. Felnőttekkel könnyen teremt kontaktust, idegenekhez is odamegy, nagyon kedveli, ha csak vele játszanak. Spontán tevékenységeire passzivitás jellemző. Együttműködő, de hajlamos az együttműködés elutasítására hangulatától függően. Irányítással, segítséggel figyelme rövid időre leköthető (10-15 perc) Reakciói, válaszai késleltetettek. A véletlenszerű meglökésre, elesésre sírással reagál.

Mozgása kialakult, bátran és önállóan változtatja helyét. Tárgyakra felmászik, asztal és ágy tetejére feláll, a szőnyegen szívesen üldögél, guggol. Lépcsőn nehezen jár, „húztatja”

magát. Séták alatt a gyógypedagógiai asszisztenssel hajlandó csak „szépen” menni. Másoknál lefekszik, leguggol „megmakacsolja” magát.

Kezessége nem alakult ki, íróeszközt marokra fogja, gyakran a szájába veszi. Nyomatékos segítséggel hagy a papíron, csak irányítással képes a vizuomotoros feladatokat végezni. A tárgyakat forgatja, billegeti. Kedvelt tárgyai kisméretűek, kemények (korong, csörgő, tányér, figurák) és a labda, nagyméretű torna karika.

Optikus észlelése, látása gátolt. A mozgó és fényben lévő tárgyakat szemével követ.

Beszédértése jó, spontán beszéde érthető, főleg utánoz, echolál. A beszédet nem gondolatközlésre használja, beszédkésztetése érzelmi töltetű. Szereti a mondókákat, énekeket, mesét. Mondókák, dalok éneklésével gyakran szórakoztatja magát.

Játéka gyakorló játék szinten van, irányítással, ráfogással képes egyszerű konstruálásra. A játékokat általában nem rendeltetésszerűen használja. Társakkal ritkán keres kontaktust, mellettük és nem velük játszik. A tevékenységekbe bevonható, de „mögötte” kell lenni, személyesen kell vele a feladatokat végezni.

A gyermek játéktevékenysége beszűkült. Feltehetően ebben szerepet játszik látászavara is. Így nagyon sok taktilis ingerre van szükség, hogy kezdeményezni tudja a játékot. Értelmi akadályozottsággal párosulva a tapasztalatszerzés gátolt, a hibás észlelés miatt megzavart. Így a gyermeket ért ingerek értékelése és feldolgozása is hiányos. Emiatt nem kezdeményez eléggé olyan cselekvéseket, amelyek a tevékenységek, készségek, jártasságok elsajátításához nélkülözhetetlenek lennének.

Önkiszolgálásban étkezésnél, ivásnál segíteni kell, az ételt „gyurkálja”, hajára keni. Szobatisztaságra szoktatása folyamatban van. A vetkőzés/öltözésnél együttműködő.

Fejlesztési terv

Egyéni fejlesztése – ambuláns formában – *heti 4 foglalkozás.*

Nevelési elv:

- olyan legyen, ami funkciórömet nyújt - életszerű, tevékenykedési formában
- folytatása legyen a megkezdett mozgásfejlesztésnek, az eddigi munkának

A fejlesztés típusai:

- komplex gyógypedagógiai fejlesztés egyéni formában

Kiegészítő terápiás tevékenységek:

- játékterápia (Tunyogi Erzsébet- féle) kiscsoportos formában egyéni irányítással
- Ayres csoportosan
- úszás, (HRG) csoportosan
- terápiás lovaglás, csoportosan
- zenei nevelés alapjai csoportosan

A komplex gyógypedagógiai fejlesztés területei

- önkiszolgálás
- kommunikáció
- szocializáció
- manipuláció
- látás, vizuális észlelés

A komplex gyógypedagógiai fejlesztés céljai

Általános célkitűzés:

- képes legyen a kognitív funkciók megalapozásához szükséges ismereteket megszerezni /érdeklődés, figyelem felkeltése/
- cselekvéses helyzetekben minél többet tevékenykedni
- a megszerzett tapasztalatokat próbálja felhasználni

Részcélok:

- *Az önállóság területén:* segítséggel étkezés kanállal, pohár megfogása, csoportszobában biztosabb helyváltoztatás, rendszeres bilire ültetés, vetkőzés/öltözésben együttműködés kialakítása
- *A kommunikáció területén:* a spontán beszéd megerősítése, aktív szókinccs bővítés, beszédértés javítása
- *Az adaptív magatartás területén:* napirendjéhez való alkalmazkodás megtanulása
- A személyekhez illeszkedés, alkalmazkodás tanulása, az együttműködés
- *A manipulatív tevékenységek (kézügyesség) javítása* passzív és aktív taktilis ismeret-szerzéssel, látásjavító korrekcióval egybekapcsolódóan

Feladatok:

önkiszolgálás:

- vetkőzés/öltözésnél az aktív együttműködésbe való bekapcsolása,
- étkezésnél csökkenteni a felnőtt segítségét
- ivás: pohár fogása, szájhoz emelése, ivás, larakás
- szobatisztaság: rendszeres bilire/wc-re ültetés

hallásfigyelem és beszédfejlesztés:

- játék a beszédhangokkal
- térből érkező hangokra figyelés
- mondókák, énekek, versek,
- „hol van?“, „mi ez? ” adekvát válaszadás elősegítése
- jellegzetes zajok felismerése

nagymozgás:

- együttmozgás a felnőttel
- hintáztatás: Bobath labda, hinták
- tologató, húzogató játékok
- járások nehezített talajon
- építés nagyméretű kockából
- akadály észrevétele, kikerülése

manipuláció:

- különböző tárgyak letapogatása, megnevezése, pakolása
- arcmozdulatok kézzel való érzékelése
- tapintás fejlesztés (mag, bab, golyó, zsákocskák)
- formázható anyagokkal való tevékenykedés
- papír tépkedés, gyűrés
- játékok, konstrukciós játékok funkcionális használata

látás, vizuális észlelés, manipuláció fejlesztése:

- formaészlelés, alakfelismerés, színérzékelés, vizuális figyelem, vizuális emlékezet fejlesztése, ezen belül:
 - tárgyak elütő színű alapon való mozgatása, szemmel követése, elkapása
 - egészen közlelről egy-egy apró tárgy szedegetése
 - tárgyak színek szerinti szétválogatása (ugyanolyan egy helyre gyűjtése)
- nagy tárgyak alak szerinti csoportosítása
 - karikák, poharak, építőkockák nagyság szerinti rendezése
 - földre helyezett csík, szegély követése, lábnyomra lépés
 - megnevezett tárgyak begyűjtése, bedobása dobozba, lavórho
 - különböző méretű lyukakba tárgyak behelyezése
- gyurmázás
- mozgásutánczás tükör előtt
- erősen kontúros kép felismerése, esetleg összeillesztése
- vastag kontúrú ábra kiszínezése, kifestése

Kiegészítő terápiás tevékenységek

Játékterápia (Tunyogi Erzsébet- féle)

Megjegyzés:

Talán a szerző elnézi nekünk, hogy nem szó szerint másoltuk le terápiájának fő lépéseit a gyermek fejlesztési tervéhez, de sajátosan adaptáltuk lehetőségeinkhez.

Dramatikus szenzomotoros program

Célja :

mozgásfejlesztés

- tematikus keret: évszakokhoz és állatokhoz való kapcsolás

értelemfejlesztés

- tematikus keret: jeles napok, ünnepekhez kapcsolódó felkészülés.

A célokhoz kapcsolódó feladatokat a kiscsoporttal közösen végezzük el, a gyermek csoportba való beilleszkedésének elősegítésére.

A szenzomotoros programot egyéni terv alapján végeztük, melyben fontos feladatnak a mozgásállapot szinten tartását fogalmazzuk meg. A programban nagyobb hangsúlyt kapott a vizuális nevelés, valamint a hallás- és beszédfejlesztés.

A manipuláció-, értelemfejlesztés feladatai:

- kéz- és ujjgyakorlatok
- összetett mozdulatjáték
- gyurmázás, zsírkréta, festés, barkácsolás
- tárgy funkcióba helyezése / szerepjáték kezdetei

A program megvalósításának területei:

- ábrázolás síkban, térben
- konstrukciós játéktevékenység
- szerepjáték

A gyermek napirendje lehetővé teszi az egyéni gyógypedagógiai fejlesztés és látásnevelés mellett, hogy részt vegyen a kiegészítő terápiákon: úszás, terápiás lovaglás, zeneterápia, Ayres.

Ezek a foglalkozások az egész csoport számára heti rendszerességgel ugyanazokban az időpontokban vannak. A csoportos foglalkozások fontos feladata a szociabilitás erősítése, az egymáshoz való közeledés és az egymás melletti tevékenységek megteremtése. Ezáltal olyan képességekre irányul a figyelem, mint együttműködés, alkalmazkodás, normakövetés, önállóság.

A zenei nevelés során inkább csak „elül”, mivel nincs segítője, a hangszereket elengedi, eldobja, de passzív résztvevőként szívesen hallgatja a többieket. A csoportnak összeállított Ayres körtréning néha nehéznek bizonyul, ilyenkor kihagyjuk azt a gyakorlatot, amit visszautasít.

Az egyéni fejlesztést, az irányított csoportos foglalkozásokon való részvételt, a kiegészítő terápiák lehetőségét összegezve N. P=PAC kördiagramja a fejlesztés eddigi hatását tükrözi:

SCI / szociális készség indexe

Önkiszolgálás 64.6 %

Kommunikáció 111.7%

Szocializáció 50.0 %

Foglalatosság 61.8 %

Ha tudjuk, ebben a felmérésben a 100% az elvárható átlagos norma, akkor az eredmények azt mutatják, hogy még bőven van teendő, ugyanakkor az előző felméréshez képest jelentős a változás valamennyi részterületen, amelyek azt jelzik, hogy a következő évtől csoportos foglalkozásokba lesz bekapcsolható.

Ágoston Zsoltné

konduktor

MOZGÁSKORLÁTOZOTT, ÉRTELMI FEJLŐDÉSÉBEN AKADÁLYOZOTT, EPILEPSZIÁS NÉGY-ÉVES KISGYERMEK KONDUKTÍV FEJLESZTŐ PROGRAMJA

Esetismertetés

Anamnézis

Értelmiségi szülők első gyermeke. A családban öröklődő betegség nem ismert. Panaszmentes 1. terhességből, a 39. héten elhúzódó szülésből 3450 g súllyal algid asphyxiában született (Apgar 2/4). Meconium-aspiratiót diagnosztizáltak, gépi lélegeztetést kezdtek, amelyet 4 napig folytattak. Ezt követően oxigént már nem igényelt, szopott. 2 hetes korában bocsátották haza. Alsó végtagi izom-tónusfokozódást lehetett észlelni. Rendszeres utógondozásra jártak. Szomatikusan jól fejlődött. 2-3 hónapos korában észlelték, hogy a fejkörfogata nem nő (születési fejkörfogat: 35 cm), akkor koponya CT vizsgálat történt, amely enyhe frontális atrophíát mutatott.

5 hónapos korában a gyermekkorház neurológiai osztályán vizsgálták ki, minden végtagban észlelhető feszesség miatt tornát javasoltak. Az aktív tornáztatás mellett az alsó végtagok tónusfokozódása jelentősen csökkent. Tárgyakért nem nyúl, de kézbe adva megfogja azokat, bal keze ügyesebb. Hátról oldalára tud fordulni, 5 hónapos korától kúszik. Epilepsziás görcsét 5 hónapos korában észlelték. Rosszulléte ez idő tájt 2-3 alkalommal jelentkezik, majd gyakoribbá válik, később óránként is észlelték.

Altatásban EEG vizsgálatot végeztek, amely enyhe frontális deficitet és jobboldali fronto-temporálisan izgalmi jeleket jelzett. Sertán adását kezdték. Napi 2X1/8 tablettá mellett a gyermek nyugtalanná vált, rosszullétei sűrűbben jelentkeztek. Így ezt a gyógyszert elhagyták. Más gyógyszerre állították be, amelyet azóta folyamatosan szed.

Megelőző kezelések, fejlesztések:

6 hónapos korától 1,5 éves koráig gyógytornáztatásban részesült, DSGM, majd gyógy-masszázsban részesítették. 2 éves korától jár a Korai Fejlesztő Központ ambulanciájára,

ahol konduktív pedagógiai foglalkozásban és gyógytornában részesült.

Két és fél éves korában kontrollálta a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság.

Szakértői vélemény, javaslat

Dg.: Tetraparézis spasztika – alsó végtag – túlsúllyal. Beszélni nem beszél, hosszú elnyújtott hangokat ad.

Mozgásállapota:

Nagymozgások: hátáról a hasára fordul, hason fekve felnyomja magát, fejét emeli, rövid ideig megtartja. Hátáról az oldalára fordul. Bal láb Achillese feszesebb, orthopéd kiscsizmája van.

Manipuláció: hüvelykujj befelé fordul. Tárgyakat (karikát, csengőt) kezébe adva megtartja, de magától utánuk nem nyúl. Darabosat eszik – kanállal etetik, csőrös pohárból iszik. Jó evő. Rágási, nyelési problémái nincsenek.

A Brunet-Lezine fejlődési skálával vizsgálva teljesítménye a nagymozgások és szociabilitás területén 15 hó, finommotorika, koordináció területén 11 hó, beszéd területén 5 hó.

Összegezve: A halmozottan fogyatékos gyermeknek további komplex fejlesztése (mozgás, értelem, szociabilitás és a beszéd területén) javasolt a Korai Fejlesztő és Gondozó Központban.

Ezután folyamatosan részesült konduktív, gyógytorna és gyógypedagógiai fejlesztésben heti négy órában, amelyen belül egyéni és csoportos fejlesztésbe is bekapcsolódott.

A gyermek jelenlegi állapota

A 4 és féléves gyermek, gerincproblémája és bordapúpja miatt fűzöt kapott. Izomtónusa spasztikus, feszes. Alsó végtagok nyújtva, csípőből keresztelve befelé fordulnak, a lábfejek spasztikus helyzetűek. Bal lábfej dongaláb állást mutat. A gyermek önálló helyváltoztatásra képtelen. Felső végtagjai hajlítva. Önállóan hasára nem fordul. Hasonfekve kitámaszt, fejét emeli, megtartja. Két kezét fogva ülésbe húzható, fejét emelgetve fel akar ülni. Ülésbe felhúzva azonban nem tudja fejét tartani. Oldalra fordulva alkartámasszal nem szeret felülni. Kezét nem használja, kézbe vett tárgyakat rövid ideig megfogja.

Segédeszközei: orthopéd kiscsizma, könyöksín, fűző

Értelme: Figyelmesebb lett, tárgyakat, személyeket követ. Figyelme rövid ideig lekötethető. Nevelőket, gyermekeket felismeri, szereti. Igényli a vele történő foglalkozást. Különösen a zenét, dalokat, mondókákat szereti. Kedvenc gyermekdalát felismerve próbálja mozgatni végtagjait, boldogan mosolyog.

Beszéde: Néhány szót mond pl: aku = apa, anya; baba, mama, főképpen hangot ad, nevetgél. Salivál és a rágása, nyelése is nehezített.

Tiltakozását vagy „nem” tetszését fejének elfordításával jelzi. Örömeiben alsó végtagjait keresztelve, ollózó mozgást végez.

Önellátása: Megtanult pohárból nevelői irányítással, segítséggel inni. Darabosat eszik, kanálra ráfogva facilitálva eszik. Egyébként teljes ellátásra szorul.

Összefoglalás:

A gyermek fejlettségi szintje alapján óvodai elhelyezése nem jöhet szóba. Korai fejlesztésben való részesítése továbbra is indokolt.

Mozgásállapota alapján konduktív fejlesztése, gyógytornával kombinálva célszerű.
Beszédszintje, mentális és szociális fejlettségi szintje alapján komplex gyógypedagógiai fejlesztés is szükséges.

Egyéni fejlesztési terv

A fejlesztés területei

- nagymozgások
- finommozgások
- kognitív képességek
- beszéd
- szocializáció

Az alkalmazott fejlesztési eljárások:

- konduktív pedagógiai nevelés
- gyógytorna
- bazális stimuláció

A fejlesztést konduktor, gyógytornász és gyógypedagógus team-munkában végzi.

A konduktív fejlesztés célja és alapelvei

A központi idegrendszeri sérülés a személyiséget érintő szabályozási zavar, amely csak a személy környezetével összefüggésben értelmezhető, kezelhető. A konduktív fejlesztés eredményeképpen létrejövő tanulás tehát az egész személyiséget és környezetét érintő pedagógiai feladat.

A módszer célja és eredménye is az aktív magatartás, a célképzés és annak megvalósítása. Ez a pedagógiai folyamat metodikai egységben magában foglalja a mozgás-, a beszédnevelést, az önellátást, a munkamozgások tanítását, az óvodai és iskolai oktatást. A tér, az idő, a mozgás, az érzékelés, valamint a beszéd, amely az emberekkel és a világgal összeköt, a konduktív pedagógiában egységes működési területet képez. A konduktor nevelési, oktatási célrendszert alakít ki. Általános céljai közé tartozik a mozgássérült gyermek öntevékenysége, a célok érdekében végzett hatásos tevékenysége. A játék, az óvodai és iskolai foglalkozások során a munka és az önellátás minden fázisa közben rávezeti a gyermeket (vagy felnőttét) az

öntevékenységre, az önálló megoldásra, hozzásegíti a feladatok aktív módon való végrehajtásához, sőt a feladatok megtervezéséhez is. Elérendő, hogy a konduktív pedagógiával nevelt személy az egyéni, családi, társadalmi alkotó munkában úgy vegyen részt, mint minden értelmes, ötletes, mozgászavartól mentes ember.

A.-nál hosszú és rövidtávú célokat fogalmaztunk meg a fejlesztés során. A célok magukba foglalják az egyén hely és helyzetváltoztatásának, értelmi fejlesztésének, beszédfejlesztésének, kommunikáció fejlesztésének, önellátási képességeinek javítását, korrekcióját, kompenzálás, fejlesztését.

A halmozott sérülés olyan helyzetet teremt, amikor a konkrét és reális (teljesíthető célok) körülhatárolása rendkívül nehéz, de elsődleges feladat a fejlesztési program elkészítésekor.

A mozgásfejlesztés *célja*: a mozgásos tapasztalatszerzés, a tanulási lehetőségek kitérítésén keresztül az életminőség javítása, a hely- és helyzetváltoztatás kialakításán keresztül a mozgásos és egyéb tapasztalatszerzés lehetőségének bővítése, az emberi mozgás és létezési tér tágítása.

Feladatai:

- hason fekvő emelt fej stabil tartani tudása
- fekvő karok előrenyújtása
- kéz ujjainak nyújtása, akaratlagos mozgatása
- alsó végtagok keresztezésének, diszfunkciós helyzetének kiküszöbölése
- ülő helyzetben fej emelése, tartása
- hasról hátra, hátról hasára fordulás gyakorlása
- fogás-elengedés mindkét kézzel

A kézmozgások fejlesztésének célja:

a mindennapi létezéshez szükséges mozgásformák megtanulása

Feladatai:

- fogásmódok kialakítása
- kifejező mozgások kivitelezése
- eszközök használatával kapcsolatos alapmozgások végzése

Értelmi fejlesztés célja:

a környezetből jövő információk értelmes feldolgozása és alkalmazása az életminőség javítása érdekében

Feladatok:

- figyelemkoncentráció időtartamának növelése,
- a testséma rögzítése
- észlelés, emlékezet, gondolkodás képességeinek fejlesztése
- a szem-kéz koordináció kialakítása

Beszéd – kommunikáció fejlesztésének célja: az emberi kapcsolattartás szélesítése az információ-szerzés és közlés, csere minél magasabb szintű kialakítása

Feladatok:

- a beszédhez szükséges megfelelő testhelyzet létrehozása
- a beszédszervek izomzatának koordinálása
- ajakgyakorlatok hangok hangoztatásával
- a helyes légvétel alakítása
- fújó gyakorlatok
- beszédet ösztönző légkör kialakítása
- állandó, ismétlődő nyelvi rituálék kialakítása és a gyermek legalább hangadással, illetve alternatív, augmentatív úton történő bekapcsolása a társalgásokba (a beszédfejlesztést mindig a beszédterapeuta végzi gyógypedagógussal történő konzultációval)

A szocializáció fejlesztésének célja: a társas viselkedés szabályozásának alakítása

- a) az önkiszolgálási, önellátási funkciók körében
- b) a társas viselkedés területén

A szocializáció fejlesztésének feladatai:

- a) a helyes öltözködés, táplálkozás, tisztálkodás részelemeinek alakítása, az ezekben való aktívabb részvételre való készítés
- b) kapcsolatfelvétel készségének alakítása
kapcsolatkörök tágítása (helyes köszönés, elfogadás, elutasítás, helyes, helytelen cselekedetek közötti különbségtétel alakítása)

A mozgásfejlesztési célok alkalmazásával történik a gyermek konduktív pedagógiai fejlesztése. A célok megvalósulása érdekében sok motivációval és pozitív értékeléssel kell végigkísérni a feladatmegoldást.

A mozgásfejlesztése szintén a lazító zsályafürdővel kezdődik, majd ezután következnek a feladatsorok.

A feladatsorok a napirendben igen jelentős helyet foglalnak el. A konduktív pedagógia feladatsorai azoknak a feladatoknak a megoldását tanítják meg, amelyeket az ép gyermekek spontán megtanulnak.

Minden feladatsor számos feladatból szerkesztett, biológiai értelemben vett intendált tevékenység – mivel minden tevékenység egy-egy biológiai cél elérését szolgálja.

A feladatsorok megszerkesztésekor éppen addig kell a célok hierarchiájának lépcsőzetén visszamenni, míg eljutunk a már elérhető célokat megvalósító tevékenységig. A feladatsor akkor olyan tevékenységekből épül fel, amelyeket a dysfunkciós eredményesen tud végrehajtani – ezek a tevékenységek alkotják az egyes feladatokat. A feladatsor megtervezésekor, megszervezésekor a csoport tevékenységi szintjéhez igazodunk. A feladatoknak vannak céljai, betartását is figyelembe kell venni. A megszerkesztéskor mindig a csoport jellegéből kell kiindulni, ami a célt is meghatározza.

A feladatoknál fontos a fokozatosság a nagy, durva mozgástól a finomig; logikus, egymásra épülő legyen; tudatosan hajtsák végre a feladatokat; az intendálás ne legyen sok.

A feladatok lehetővé teszik, hogy napról-napra könnyebb legyen a napirendbe foglalt összes biológiai-társadalmi követelmények kielégítése. A követelményszintnek napról-napra emelkedni kell.

Az összeállításban ügyelni kell arra, milyen feladatokat tartalmazzon: a végtagok egyenlő, ellentétes mozgását, fejemelést, törzsfordítást, egyensúly javítást stb. Fontos, hogy figyelembe vegyünk a gyermekek életkorát is. Mindig a nagyobb mozgásokkal kezdjük, majd később távolodásból közelítünk a cél felé – kombináljuk a nagymozgásokat, kéz - láb együttműködésére ügyelünk, szinkronmozgásokat végzünk.

A fekvő feladatsorban, amelyet a gyermekek priccsen fekve végeznek, hely- és helyzetváltoztató mozgások kapnak helyet. A feladatsor tartalmaz: fordulást, gurulást, felülést, kúszást, feltérdelést, lábak terpesztésének megtartását, lábfej hajlítást, térdek hajlítását, nyújtását, térdek szétvételét. A hajlítás és nyújtás hason és háton fekve történik. Figyelni kell, hogy a gyerekek a sarok közé ne üljenek, mert ez a helyzet erősíti az adduktor spazmust. A mozgásokat mindig karmozgásokkal kombináljuk, fontos a kéz-láb kapcsolata.

Az ülő feladatsorokban a gyerekek számolyon, kisszéken ülve végzik a feladatokat. Cél a koordinált mozgás létrehozása. A feladatok kiterjednek a felkar, alkar, kéz, ujjak, nyak és törzsmozgások mozgására, mozgásaira. Ezek megoldásában facilitációként a ritmikus intendálás segít. Két fontos tényezőt foglal egybe: a tevékenység akaratlanságá tételét és a ritmust. A szóbeli intendálás jelentőségét a tevékenység megkezdése előtt már ismerjük. A beszéd és a tevékenység egybekapcsolásával a reafferentatív szabályozó körben válik a cél elérése tudatossá, intendálhatóvá. A szóbeli intendálás előkészíti a tevékenységet, beindítja azt teljes bonyolultságában. Az agyban számos szilárd kapcsolatrendszer alakul ki, ezeket nevezik sztereotípeknek. Ilyen a számok sorrendje is. A számolás a legalkalmasabb módszer a ritmus átadására, ezt használja a konduktív pedagógia.

Feszés, spasztikus izomtónus esetében lassú a számolás. Meggátolja a kóros synergizmusok fellépését. Lassú 1–5-ig oldják meg a feladatokat, hogy a lazulás bekövetkezessen. A gyorsaság fokozott tónust idéz elő. Jellemző a félelem és szorongó érzés. Olyan helyzetet hozunk létre, ami jó a gyermeknek.

Fekvő feladatok, melyeket szőnyegen, priccsen hanyatt fekve végeznek a gyerekek:

1. Légző gyakorlatok (nyitott ablaknál)	szájon át kilégzés, orron át belégzés, halkán és hangosan; ha - há - hi—vel kilégzés
2. Karjaimat leteszem - le	Mondóka: Fújja a szél a fákat ...
3. Kéz- és lábfejemet hajlítom fel - le - fel	Többször ismételjük, először külön, majd együtt

4.	Jobb lábamat talpra teszem, talpra- talpra 1-5-ig számolva megtartom sarkon kinyújtom, szét-szét 1-5-ig számolva	
5.	Előző feladat a bal lábbal is	
6.	Mindkét lábamat talpra teszem, talpra Térdeimet szétveszem szét-szét 1-5-ig számolva 1-5 ig számolva	Énekekkel motiválva: Cifra palota...
7.	Talpaimra nehezedve megemelkedem híd-híd 1-5-ig számolva vissza, le Lábaimat sarkon kinyújtom szét - szét	csípőnél, lábtalpra tételnél segítséget kapnak Ének: Kicsi vagyok én ... (többször ismételve)
8.	Karjaimat hátra nyújtom hátra-hátra	1-5-ig számolva v. Mondóka: Ilyen nagy az óriás ...
9.	Hasamra fordulok hasamra, hasamra	1-5-ig számolva Írányt mindig megadjuk (jobb-bal)
10.	Hason körbefordulok 1-2, 1-2	Ének: Lánc, lánc eszterlánc ... maximális facilitációt igényel, fejmelésre, végtagok nyújtására figyelünk
11.	Pálcát jobb kezemmel megfogom megfogom, nyújtva felemelem fel, ránézek le ugyanez bal kézzel is	akinél a felemelés megtartása problémát okoz, azok zsámolyra emelik
12.	Mindkét kezemmel megfogom-megfogom felemelem fel-le	Többször emelgetjük Ének: Cirmos cica ...
13.	Hátamra fordulok hátamra-hátamra karok le Mindkét lábammal talpra lépek talpra, talpra	A maximális facilitációt igénylőknek segítünk Lépegetünk: „Aki nem lép egyszerre ...”
14.	Lábaimat sarkon kinyújtom szét-szét	
15.	Lábfejemet hajlítgatom fel-le Először jobb, majd bal lábfej, végül mindkét lábfej	Ének: János bácsi keljen fel ...
16.	Mindkét kezemet felemelem fel-fel 1-5-ig számolva	Mondóka: Ilyen nagy az óriás...
17.	Légzőgyakorlat (nyitott ablaknál)	kilégzéssel kezdünk
18.	Értékelés	

Az *ülő feladatok* megoldásakor a gyerekek asztalnál ülnek, talpuk alatt megfelelő magasságú zsámollyal.

1.	Kulcsolok – kulcsolok – kulcsolok Kissapka – kissapka – kissapka Könyök szét – össze Leveszem a sapkát le	könyöknél a kulcsolást facilitáljuk, a sérültebb gyerekeknél csak a kulcsolást tartjuk meg
2.	Ököl - ököl – ököl Nyitom – csukom Tenyér le	többször folyamatosan végezzük a feladatot kis ujjlre állítva, hüvelykujj távolítása
3.	Ököl – ököl – ököl (1-2-3)	csak a csukást - nyitást gyakorolják Mondókák: Hüvelykujjam ..., (Ez elment vadászni ..., Az öt szomszéd ... A mondókákra sorba nyitjuk ujjainkat
4.	Kulcsolok – kulcsolok – kulcsolok jobb kéz hátra fordítom – fordítom szétveszem szét – szét tenyér le	Akinél problémát okoz csak pálcát fog, a supinált helyzetet ahol kell rögzítjük. Balra ugyanígy végezzük a feladatot
5.	Mondóka: Töröm, töröm ...	kézmozgással kísérvé
6.	Labdafogás (kislabda) Felemelem a labdát fel – fel Tenyereim között görgetem – görgetem	Többször ismétljük a feladatot, akadályozottabb gyerekeknél csak az asztalon az ujjak nyújtására ügyelünk
7.	Jobb kezemmel megfogom a pálcát megfogom – megfogom felállítom – felállítom mindkét kezemmel megfogom a pálcát- megfogom mellmagasságig felemelem fel-fel jobbra forgatom jobbra balra forgatom balra középre forgatom középre asztalra leteszem le	bal kézzel ugyanígy mondókákra, énekekre kopogunk a pálcával autózunk, vonatozunk
8.	Felállítom a pálcát – fel Hüvelyk – mutatóval csipegetek	az érintettebbek marokra fogva feljebb - feljebb fognak a pálcán
9.	Gombolás, papírtépés, fésülködés tanulása, illetve gyakorlása	

Gyógytorna

Már korábban is a fejlesztés része volt a gyógytorna. A mozgásvizsgálat során az alábbiakat találtam: jobbra konvex thoracolumbalis scoliosis borda deformitással, bal oldalon luxált csípőízületi helyzet, mely végtagrövidülést eredményez, és szintén a bal bokaizületben egy

invertios, plantar flexiós ízületi helyzettel, mely a mobilizálás során az inversiót illetően neutrál helyzetig korrigálható. Az ízületi mozgáspályák az alábbiakat leszámítva közel teljesen mondható. Ezek okán a kezelési terv céljai röviden a következőképpen foglalhatók össze: a scoliosis tovább romlásának megállítására pamir korrekciós helyzeteket, a törzs, így a bordakosár, a gerinc manuális mobilizálását, manuáalterápiát, valamint törzsizomerősítő gyakorlatokat alkalmazok. A megbomlott izomegyensúly korrekciója is elsődlegesen manuális nyújtásokkal, valamint izomerősítéssel történik. A kóros bokahelyzet inversios állását lehet csak korrigálni a dorsálflexiós mozgás 0 fokig sem vihető ki. Törzsstabilizálás céljából különböző facilitációs technikákat, valamint egyensúlygyakorlatokat használok. A esetében fontos még a meglévő mozgáspályák fenntartása, ezért az eddigieket valamennyi ízület komplex pamir kimozzgatás egészíti ki.

A mozgásterápia további célja, hogy megelőzze a további deformitások kialakulását, és a már meglévőket továbbromlását, és a lehetőségekhez mérten az aktív mozgáslehetőségek funkcionális hasznosítását.

A következőkben szeretném bemutatni a fejlesztendő területeket, a célokat, a feladatokat és az arra adott reakciókat a gyermekkel kapcsolatban.

Szomatikus ingerlés

Cél:

- a test felfedezése, amely elhatárolódik a környezettől, amely lehetővé teszi a kapcsolatfelvételt a környezettel;
- szenzoros érzéklek tanulása; belső és külső ingerek feldolgozása

<i>Feladatok</i>	<i>Reakció</i>
– fürdés medencében mártózás forgás	öröm kifejezése, nevetés izomtónus megfeszül, kezeivel csapkodja a vizet, lábaival kalimpál
lebegés zuhany, masszírozó vízszugár	érezkeli a változást, figyel forróra, hidegre megriad, összerándul, nagyon melegre ellazul
– szárazra törlés	öröm kifejezése, „foglalkoznak velem” „gagyogás” a nevelővel, fejkapkodás, nyújtózkodás felfelé, fejemelés
– hajszárító	figyel a hőmérséklet változására, hangra, forgatja a fejét, keresi a forrást erősebb hangra, nagyon melegre összerándul lábaival mozgatja
– szárazzuhany	nevetve értékeli, fejét forgatja kezeivel nyújtózkodik, próbálja elérni a szalagokat egyes anyagokat jobban kedvel, másokat kevésbé; érezkeli a különbséget

Vibratorikus ingerlés

Cél:

- a testileg érzékelhető, de nem megfogható dolgok felfedezése
- a szép közvetítése

Feladat

Reakció

-
– beszéd, ének, zenehallgatás
ölből	öröm kifejezése, nevetés, fejforgatás, figyelem, ellazulás

Vesztibuláris ingerlés

Cél:

- megkülönböztetni az ingerlést a nyugalmi állapottól
- újabb tájékozódási pontot adni testével kapcsolatban
- éreztetni a fel-le irányuló mozgásokat, a gravitációt és a forgás erejét
- mozgás, mozgás örömeinek megélése

Feladatok

Reakciók

-
– Bobath-labda
hason, illetve háton
előre, hátra, oldalt hinta	tudja felismerni a változást
öröm kifejezése, nevet, figyel, hason fejt emeli,
karjaival kitámasztja magát
hátán fejét forgatja, majd ellazul
– Rugózás	rugózást különösen szereti; kacag
– Forgatás	ellazul, átadja magát a mozgás örömeinek
– Hinta	mosollyal, nevetéssel értékeli a játékot, eleinte próbál ő
is részt venni benne; megfeszül, majd ellazulva élvezni a
mozgást.

Akusztikus ingerlés

Cél:

- felismerje, hogy a hangok, zajok, információt, jelentést tartalmaznak
- az emberi hangot kommunikatív erőként tudja értékelni, észlelni
- akusztikus téri orientáció kialakítása; a hangoknak forrása van

Feladatok

Reakciók

-
– hangadás különböző irányból	fejét forgatja, keresi a hangforrást
– különböző zajok,
hangerőségek	feszülten figyel, észleli a különbségeket; hol megijed,
hol elneveti magát
– „beszélgetés” nevelővel	hanglejtéseket megkülönböztet, jelentését érzékeli,
értelmezi; nevetéssel, morgással, illetve figyelő arccal
válaszol
– ének-, zenehallgatás	egy-egy dalokat felismer; mosolyog; hangszerekre figyel,
magnóra nem

Vizuális ingerlés

Cél:

- látóideg teljesítményének aktiválása, maximális kihasználása
- szemmozgások koordinált irányítása
- követő mozgások fejlesztése

Feladatok

Reakciók

– fényhatások	
futófény	felfigyel, szemével követi
különböző színű fények	ellazul
visszatükrözése	
tükörforgatóról	

Meszéna Tamásné

gyógypedagógiai tanár

KÖZÉPSÚLYOS HALLÁSSÉRÜLT KÉTÉVES KISGYERMEK FEJLESZTŐ PROGRAMJA

Esetismertetés

Anamnézis

B. fiatal szülők első gyermeke, aki I. terhességből, a 38. gestatio hétre született, 2720 g súllyal.

Fájásgyengeség miatt a szülést Oxitocin infúzióval indították. Magzati bradycardia miatt az anya a szülés közben oxigént kapott. Nyakára csavarodott köldökzsinór és intrauterin asphyxia szerepelt még a szülészeti zárójelentésen. Apgar score: 10-10 volt.

Harmadnapos korában kezdődött icterusa miatt fényterápiában részesült a gyermek.

Az újszülött zárójelentésen hallásvizsgálat eredménye pozitív, de nem foglalkoztak vele.

A gyermek 8. életnapján mentek haza a kórházból.

1 hónapos koráig tudta csak az anya szoptatni.

Mozgásfejlődése normális ütemű volt. 5 hónaposan ült, 7 hónapos korában állt fel a kislány.

9 hónapos korában már ment egyedül. Gőgicsélt, gagyogott. Nem cumizott, ujját nem szopta.

Egy éves elmúlt a kislány, amikor a szülőknek feltűnt, hogy nem akar beszélni, holott a környezetükben élő kortársai már beszélnek. A televízióban hallott felhívás nyomán szülői kezdeményezésre történt meg a BERA vizsgálat, a gyermek ekkor már két éves volt.

Az altatásban történő BERA vizsgálattal 80 dB-es ingerléssel egyik oldalon sem tudtak hallást kimutatni. Hallókészülék viselését javasolták és szurdopedagógiai fejlesztésre irányították.

Családi anamnézis

Az apai nagyapának szerzett hallássérülése volt. Anya elmondása szerint az édesapa is feltűnően hangosan hallgatja a TV-t, de hallásvizsgálata nem volt.

A családban egyébként veleszületett hallássérültről nem tudnak.

A fejlesztésre történő jelentkezéskori státus

Megjelenés, viselkedés:

Két éves, két hónapos, szomatikusan életkorának megfelelően fejlett kislány. 14kg, 90cm magas. Homlokánál a koponya kicsit szélesebb. Ápolt, az anyához erősen kötődik, visszahúzódó. A vizsgálat alatt nehezen oldódott. Nem akart együttműködni.

Mozgásfejlettség, önkiszolgálás:

Mozgásfejlődése életkorának megfelelő szinten van. Biztonságosan közlekedik önállóan, lépcsőn mellélépve felmegy, lefelé várja a segítséget még.

Jól evő, rágni tud, mindent megeszik, a cumisüvegből való iváshoz este még ragaszkodik. A szobatisztaságra történő szoktatást elkezdték, nappal már sokszor bilibe végzi a dolgát, éjjel még nem szobatiszta.

Öltözködésben segít, már önállóan levetkőzik, egyedül ki tudja gombolni a kabátját.

Kommunikáció, beszéd, hallás:

Hangokat hallat, játék közben verbálisan ("ia") megnyilatkozik, vokalizációi inkább magánhangzók, önálló szava még nincs. A hozzá intézett instrukciókat nem értette meg. Hangra, zajra, beszédre nem figyelte. Mutogatással, toporzékolással éri el, amit szeretne.

Érdeklődés, figyelem, feladatvégzés:

A tárgyak, játékok felkeltik figyelmét, a megértett feladatot kellő koncentráció mellett végrehajtja. Szemkontaktust felvesz figyelme elsősorban arcra, szájra irányul. Értelme épek tűnik.

Játéktevékenység, manipuláció:

Kockákat minta után egymásra helyez. Finommozgása életkorának megfelelő, csippentőfogása kialakult. Háromdarabos formatáblán az elemeket helyére illeszti. Három alapszint minta után egyeztet.

Elvégzett diagnosztikus eljárások

BERA vizsgálat: Mindkét oldalon hallást kimutatni 80 dB-es ingerrel 2-3 kHz tartományban nem tudtak. CM sem volt regisztrálható. A hallásvesztés okát illetően a BERA támpontot nem nyújtott.

Neurológiai statusa negatív. Occipitalisan kb. 1,5 cm átmérőjű haemangiómája van.

Altatásos Mágneses Rezonancia vizsgálata negatív eredményűnek bizonyult.

Fejlesztési javaslat, célok

Hallókészülékes ellátás, hallási figyelem kialakítása:

A korai terápia célja az élettanilag adott fejlődési lehetőségek minél optimálisabb kiaknázása.

Elsődleges cél a hallókészülékhez szoktatás, a hallási figyelem fejlesztése, az észlelési folyamatok minél gyakrabban egészüljenek ki akusztikus benyomásokkal, az irányhallás kialakítása.

Beszédindítás:

A kommunikáció lehetőségeinek tudatosítása. A gyermek élményeinek szóbeli megfogalmazása, a beszédmegértés fejlesztése. A „beszélő” és „hallgató” kétféle szerepének tudatosítása a gyermekben.

Kognitív funkciók fejlesztése:

Hallásfejlesztéssel egybekötött értelmi, kognitív fejlesztés. Egyeztetés, differenciálás, vizuális és verbális emlékezet fejlesztése, konstrukciós és kombinációs készség fejlesztése. Térbeli és időbeli tájékozódás elősegítése. Testséma fejlesztés, kézdominancia kialakulás elősegítése.

Heti egy alkalommal tudják a szülők vállalni a tanácsadón a megjelenést, ekkor feladatokat kapnak az otthoni gondozáshoz.

Módszerek, feladatok

Hallókészülékhez szoktatás az alábbi módon:

Naponta 4-5 alkalommal, 10 percre, eleinte csak otthonában behelyezni a hallókészüléket a gyermek fülébe. Majd a készülék viselésének időtartamát fokozatosan növelni. Ha már úgy látjuk, hogy hozzászokott, akkor az utcán is fokozatosan használhatja. Mivel B. eleinte gyakran kikapkodta füléből a készüléket ezért azt javasoltuk a szülőnek, hogy kis sapkával, vékony tüllkendővel kösse be úgy B. fejét, hogy a kislány ne tudja a készüléket kikapni.

Gyakran hozni olyan helyzetbe B.-t, hogy a beszélő szája a hallókészülék mikrofonjától 10-20 cm távolságra legyen.

Tanácsok a szülőnek a hallási figyelem fejlesztéséhez:

Elsődleges feladat a hangok létezésének tudatosítása, majd B. figyelmének felhívása arra, hogy a hangok különbözőek. Ha már a hangdifferenciáló képesség kialakult, akkor a következő feladat a hangokhoz történő jelentés társítás.

Ezután következik, amikor a hangra valamiféle reakciót várunk el B.-től, és csak ezen a fejlődési szinten túljutva várhatjuk el, hogy maga is hangot adjon, és ezáltal tudja irányítani, befolyásolni a körülötte zajló dolgokat.

A fenti folyamat minél gyorsabb ütemű bekövetkezését a következő feladatokkal segíthetjük elő:

Mielőtt B. látóterébe kerülne a szülők, mindig előbb hívószóval közeledjenek hozzá. Amennyire lehet az édesanya hangja dallamos, érzelemgazdag, figyelem felhívó legyen. Minden közeledésnél a nevére hívni B.-t.

Énekek, mondókák, ritmikus versikék hangoztatása ölbe véve a készülék mikrofonjához közeleső szájjal. Ritmikus mozgások egyszerű kísérő szavakkal (térden lovagoltatás, zsupsz-a lecsúztatás a szülő lábán).

B. környezetében sok olyan játékot, tárgyat elhelyezni, ami tevékenység közben hangot ad (felhúzás zenélő játék, felfűzött gombok, dióhéj, hangszerek, stb.).

Felhívni B. figyelmét a környezet zajaira, zörejeire (háztartási gépek hangja, járművek hangja, állatok hangja, víz csobogása, eső kopogása, csengő, telefoncsörgés stb.).

Különböző hangforrások megkeresése B. környezetében. (Hol szól a zene? Hol ugat a kutya?)

A természetes élethelyzetekben a hallásfejlesztés lehetőségeit kiaknázni:

Kabát cippzárjának, boríték feltépésének, kulcs megcsörrenésének hangjai a látvány kísélettelésével.

Amiből csak lehet hallásfejlesztő játékot csinálni, a szülőket kreativitásra ösztönözni.

Ritmikus mozgásgyakorlatokat játsszunk B.-vel zenére. (Ha szól a zene táncolunk vagy ugrálunk, ha nem szól, akkor leülünk a szőnyegre. Magas hangra nyújtózkodunk, mély hangra leguggolunk.)

Hangra cselekedtetések. (Baba alszik, B.-nek kell felébresztenie, amikor hallja a hangjelet. Telefont felvenni, amikor hallja, hogy csörög. Kisautót elindítani meghatározott hangjelzésre.)

Feladatok a kommunikáció lehetőségeinek tudatosításához:

B. minden szóbeli megnyilvánulására reagálni, válaszolni. Érdeklődése tárgyát mindig megnevezni helyette, igyekezni megfogalmazni B. mondanivalóját. (Anticipatív beszéd tanítása a szülőknek.)

Ösztönözni B.-t arra, hogy a haragját is szóbeli úton vezesse le. („Ejnye te labda, miért gurultál be az ágy alá?”)

A mindennapos tevékenységeket (öltözködés, mosakodás) játékos mondókákkal, állandó szókapcsolatokkal kísélni. („Hol a lábad? Belebújik a zokniba.”)

Kérdésfeltevés után mindig tartunk csendet, várjuk, hadd fejezze ki magát B. is. A kislány válaszai kapjanak azonnali megerősítést.

Szólítsuk nevén, hívogassuk egyre nagyobb távolságról, bújócskázunk, bútorok mögül hívogassuk.

A család tagjai, a felnőttek is alkalmazkodjanak a természetes élethelyzetekhez, hogy az ösztönző legyen B. számára. (Mindenki fejezze ki szóban is a kérését, pl. mielőtt elveszi a kiflit az asztalról.)

Folyamatosan ösztönözzük B.-t a szóbeli megnyilvánulásokra, provokáljuk, mintha nem értenénk, mit szeretne. (Persze tiszteletben tartva a gyermek érzéseit!)

B. élményeinek rögzítésére készítsünk a szülővel rajzos, illetve fotókat tartalmazó naplót.

Ebben rögzítsük a B. számára fontos dolgokat, eseményeket. (Pl: kedvenc étele, egy kellemes időtöltést, születésnap, esetleges kellemetlen eseményt, kis balesetet, érdekes látogatást.)

Fontos, hogy valós élményekben részesüljön B. Az ültethető át beszédbe, amit maga valóban átélt.

Állandó szófordulatokat, mondatformákat használjunk a napló kezdeti olvasgatása, nézegetése közben.

A beszédmegértés fejlesztése, passzív szókincs bővítését célzó feladatok:

Rámutatások gyakorlása B. kedvenc mese könyvében. (Pl: Hol a cica?...Hol van a napocska?...) Családtagok megmutatása felszólításra fényképeken. Testrészek megmutatása megnevezésre saját magán, tükör előtt, babán.

Egyszerű utasítások: („Megyünk pá-pá, hozd a cipődet! Felhúzzuk a kesztyűdet, kérem a kezedet!”) „Meglepetés doboz” (a megismertetni kívánt tárgyakat egyenként „elővarázsolni” belőle, majd sorba állítani B. előtt és felszólítani: „add ide at”)

Kognitív fejlesztést szolgáló feladatok:

Testséma fejlesztés tükör előtt mondókával kísért testrészmegmutatások, formaillesztés szétszedett ember, állatfigurákkal, az „én testem” című puzzle játékkal.

Tárgy-kép egyeztetések, színegyeztető és formaegyeztető játékok egyre több színnel és egyre bonyolultabb formákkal.

Azonosság- különbség felismertetése kis eltérést tartalmazó képeken, tárgyakon.

Viszonyítások: kisebb, nagyobb, méret szerinti sorba rendezések.

Főfogalom alá rendelés képek, tárgyak segítségével (babák-autók, állatok-emberek, gyümölcsök-zöldségek, virágok-állatok, játékok-járművek).

Általános ismeretek bővítése az alábbi témakörökben: háziállatok, vadállatok, állatok és lakhelyeik, foglalkozások, napirend, állatok és eledeleik, ünnepek, ellentétes fogalmak

A fejlesztő foglalkozásokon használt eszközök:

Kézi hangszerek: különböző hangon megszólaló csörgők, dobok, cintányérok, metalofon, faütők, triangulum, furulya stb.

Hangot adó állatfigurák, járművek hangját megszólaltató mesekönyv.

Ritmikus, dallamos zenék magnetofonról, CD-ről.

A gyermek környezetéből hozott mesekönyvek, játékok, naplója, családi fotók.

Fújójátékok: buborékfújó, gyertya, ping-pong labda, vatta, tollpihe, lufik.

Kreatív játékok: ujjfesték, gyurma, színes papírtépés, vastag, háromszög keresztmetszetű ceruza, zsírkréta.

Egyeztető, konstruáló játékok: dominók, egyszerű, két-három darabra vágott puzzle képek, képes lottó, formaegyeztető táblák, szín- és nagyságegyeztető játékok, Montessori tornyok, ellentétpáros puzzle, állatok és kicsinyeik puzzle, Klipp-klapp füzetek, bandolino feladatlapok,

„Én is tudok beszélni” című könyv képanyaga, műanyag játék gyümölcsök, zöldségek, valódi tárgyak, „Hóc, hóc, katona” bölcsődések verses könyve, színes állatkép kártyák.

A heti találkozásokra hozta a szülő otthonról B. kedvenc játékait, mesekönyveit, naplóját, családi fotókat, és együtt beszéltek meg az otthoni mindennapos foglalkozások jellegét, menetét.

Egy év múlva, B. 3,2 éves életkorában *a szakértői vizsgálat* a következőket állapította meg: A Rionet HB- 53 P, típusú hallókészülék a gyermeknek megfelelő korrekciót biztosít.

A hallókészülék viselésével és a fejlesztés megkezdésével B. addigi elmaradt beszédfejlődésének üteme felgyorsult.

Jelenleg már egyszerű mondatokban fejezi ki magát, a hozzáintézett utasításokat megérti, végrehajtja. Kiejtése diffúz dyslalias.

Harmonikus mozgás jellemzi. Értelmes.

Szociális érettségére jellemző, hogy éjjel-nappal szobatiszta, egyedül eszik, pohárból önállóan iszik, öltözni próbál.

Ősztől a lakhelyén normál óvodai csoportban, integráltan lesz óvodás. Az óvodában fokozott figyelmet, segítséget igényel.

Továbbra is javasolt az intenzív beszédfejlesztés, a speciális egyéni szurdopedagógiai foglalkozás, melynek az alábbi területekre kell kiterjedni: versek, mondókák megtanulása, kiejtés javítása, folyamatos kifejezőképesség fejlesztése.

A következő év szurdopedagógiai fejlesztésének céljai

A feladattudat, önálló feladatvégzés kialakulásának elősegítése.

Hallási differenciáló készség fejlesztése.

Auditív és vizuális emlékezet fejlesztése.

Artikuláció ügyesítése, akusztikus észlelés fejlesztése.

Aktív és passzív szókincsbővítés. Fogalmi gondolkodás elősegítése.

Nyelvi kifejezőképesség fejlesztése. Összefüggések megláttatása, megfogalmazása.

Mondókák, versek, összefüggő szövegek önálló reprodukálása.

Kognitív funkciók fejlesztése: szabályjátékok bevezetése, mennyiségfogalom kialakítása, számlálás, mennyiség - egyeztetés, térbeli és időbeli tájékozódás elősegítése, bonyolultabb konstrukciós feladatok kivitelezése, absztrakció, összefüggések megláttatása, lényegkiemelés képessége.

A célok megvalósítását szolgáló módszerek, feladatok

Hallásfejlesztő módszerek, feladatok:

Játék-audiometriát előkészítő gyakorlatok: Játékos válaszadási lehetőségek gyakoroltatása hangingerre (dobjon egy kockát a dobozba, ha hallja a hangot, építsen tornyot úgy, hogy csak akkor helyezheti fel a következő elemet, ha hallja a hangot stb.). Egyre halkabb hangingerre is legyen képes végrehajtani a feladatot.

Mozgás zenére: Lassú-gyors differenciálása (lassú zenére sétálunk, gyorsra futunk), halk-hangos differenciálása (halk hangnál szájunkra tesszük az ujjunkat, hangosnál ugrálunk), mély-magas differenciálása (mély hangnál leguggolunk, magasnál nyújtózkodunk).

Hallási differenciáló gyakorlatok: eldugva megszólaltatott hangadó tárgyak felismeretése (fokozatosan, eleinte két jól elkülöníthető hanggal, majd egyre többel, és egyre nehezebben megkülönböztethető hangokkal).

Hallási diszkrimináció gyakorlására magnókazettáról az érzékszervekkel kapcsolatos hangadások azonosítása (köhögés, tüsszentés, orrfújás, sóhajlás, horkolás, puszi adás, füttyszó, fázik: vacog a foga), magnóról a természet hangjai (fújja szél a fákat, dörög az ég,

zörög az avar a lábunk alatt, esik az eső), magnóról az állatok hangjának, környezet zajainak (vízcsofogás, fogmosás, kulcscsörgés, csengő stb. felismertetése.

Szókincsbővítést, nyelvi kifejező készséget fejlesztő módszerek, feladatok:

Szerepjátékok bábukkal különböző helyszíneken: boltban, orvosnál, játszótéren, állatkertben, az utcán stb. Lehetőleg sok hangutánzással, párbeszéddel.

Mesélés képek segítségével: egyszerű, B. számára érthető, érdekes, rövid történetek négy-öt kép segítségével. A már jól ismert történet képei egyéb feladatokra is alkalmasak: sorba rendezheti B. az összekevert képeket aszerint, ahogy az események időrendben következnek egymást. A részekre szétvágott képet összeillesztheti. A képekről önállóan is mesélhet.

Gyermek enciklopédiák témakörökhöz kapcsolódó képanyagáról beszélgetések: cirkusz, kikötő, repülőter, tenger stb.

B.-vel történt eseményeket rögzítő napló együttes olvasgatása, az események újbóli felidézése a rajzok, fotók segítségével.

Napi tevékenységek beszéddel kísérve, figyelni arra, hogy B. amikor csak lehet értesüljön a körülötte folyó társalgásokról (óvodában, közös vásárláskor, vendégségben stb.).

Lehetőség szerint teremtünk B. számára választásos helyzeteket (pl: „Mézes, lekváros vagy nutellás kalácsot kérsz?”)

Kognitív funkciók fejlődését szolgáló módszerek, feladatok:

Egyeztető játékok, képes dominók. Mi van a kendő alatt? (Letakart tárgyakat kell tapintás útján felismerni és egyeztetni a látottal.)

Rész-egész viszonyok felfedeztetése bandolino feladatlapok segítségével.

Képes memória játékok eleinte két-három képpárral, majd fokozatosan növelni a képpárok mennyiségét.

Téri tájékozódást segítő Klipp-klapp feladatlapok: előlnézet, felülnézet, oldalnézet.

Helyviszonyokat kifejező névutók gyakorlása az „Én is tudok beszélni” és a „Lexi” című segédanyagokon keresztül.

Mintakövető sorba rendezések gyönggyel, formákkal, színekkel, pálcikákkal, képekkel.

Kakuktkojás játékok: Mi nem tartozik a többi közé?

Kiemelések: Mi bennük a közös?

Kiegészítések: Mi hiányzik?

Csoportosítások megadott szempontok szerint. (kicsik-nagyok, fiúk-lányok, állatok-növények, zöldségek-gyümölcsök, járművek-bútorok stb.)

Az időfogalom bevezetésére naptár készítése a szülővel, mely a B. számára fontos eseményeket előre jelzi rajzos formában és lehetőséget ad a naplóhoz hasonlóan a visszatekintésre és ismétlésekre is. Rendszeres, otthoni, esti foglalkozás a naptár megnézése és a várható események tudatosítása.

Vizuális memória fejlesztése képes memória játékok segítségével.

Ok-okozat felismertetése rövid történeteket ábrázoló képsorokon keresztül.

Artikulációt fejlesztő módszerek, feladatok:

Beszédszervi ügyesítő gyakorlatok: az artikulációs bázis izmainak megmozgatása, lazítása, erősítése masszírozással, különböző felületű anyagok simogatásával, dörzsölésével, fújó gyakorlatok, tükör előtti játékos utánzások (szájnyitás-csukás, nyelvgyakorlatok, nyelvnyújtás- behúzás, nyelv felső-alsó fogsorhoz, nyelv jobbra-balra kinyújtás, ajakgyakorlatok, ajakcsücsörítés, széthúzás, cuppantás, csettintés)

Légzőgyakorlatok, a hasi légzés és az egyenletes levegővétel elősegítése.

Kiejtésjavítás.

Halászné Koltai Annamária

konduktor

EGY TETRAPARETIKUS – SPASZTIKUS NÉGYÉVES KISGYERMEK KONDUKTÍV FEJLESZTÉSI TERVE

Esetismertetés

Anamnézis

A kislány a harmadik graviditásból, a 29. gesztációs hétre, 1630 g. súllyal, 8/9-es Apgar értékkel született (Az anya első terhességéből egy kisfiú született, aki szintén koraszülött volt, a nyolcadik hónapra jött a világra. A második graviditás spontán abortusszal végződött 12 hetes korban).

A születés után a gyermek azonnal felsírt. A szülést követően légzési rendellenesség lépett fel, emiatt orrkanülön keresztül oxigénkezelésben részesült. 24 órás életkorban a romló oxigenizáció miatt gépi lélegeztetést kellett elkezdni. Állapota nem javult, jobb oldali légmell alakult ki, emiatt mellkasi szívást kellett alkalmazni. Három és fél napig igényelt gépi lélegeztetést, majd további 18 napig oxigénkezelést. Hat és fél hetes korában adták haza a kórházból.

További kontroll vizsgálatokra 3 havonta kellett járniuk. Neurológiai kórjelet kezdetben nem észleltek a gyermeknél.

A 10. havi kontroll vizsgálat során jegyezték le először, hogy törzsizomzati hypotónia tapasztalható.

Az anya ekkor kezdte el otthon, a Katona-módszer szerint a kislányt tornáztatni, naponta 3-4 alkalommal, fél órát.

11 hónapos korban jutott el a gyermek oda, hogy minimális segítségadással képessé vált arra, hogy a hasára megforduljon. Fejét ekkor már rövid időre meg tudta emelni és gögicsélt.

A felvételi állapota egyéves korában

A kislány szomatikus fejlettsége életkorának megfelelt.

Fejkörfogata 41,5 cm, a kutacs már nem volt tapintható. Arca szimmetrikus, a pupillái egyenlőek voltak, fényre jól reagáltak, strabizmus konvergense kifejezett volt.

Testszerte fokozott izomtónus, ökölbezárt, összeszorított kéz jellemezte.

Hason fekvő helyzetből azonnal a hátára fordult. Háton fekvő helyzetből ülésbe lehetett húzni, a fejét jól tartotta. A nyaki izomzat nem volt hipotóniás.

Felültetve nem tudott stabilan megülni. Mind a felső, mind az alsó végtagok nehezen voltak flektálhatók. Az alsó végtagok, illetve a lábfej, spiccelő pozícióban állt. Felfüggesztve keresztezett az alsó végtagokkal. Felállás és járás folyamatát még nem tudta kivitelezni.

Figyelme felkelthető volt, az emberi arcokat és tárgyakat követte a tekintetével. Hallása jónak tűnt.

A státuszfelvételt követően műtéti eljárások:

1.) Mindkét oldali adductor tenotómia

Vezetve, erősen lábújjhegyezve, térdeit keresztezve lépegetett. Térdek 10 fokos flexiós kontraktúrában voltak. Sarkok 15 fokos valgusban. Ekkor 1;11 éves volt.

2.) Vulpius műtét

Vezetve ment, már nem keresztezett, de sarkait járás közben még nem tette le.

Ezért a javasolt műtéti eljárás. Ekkor 2;2 éves volt.

Műtéti eredmény: nem keresztezett, sarkait letette, de még csak néhány lépést tudott segítséggel megtenni.

3.) Pronator leválasztás

Jobb felső végtagokban 5 fokos könyök flexiós kontraktúra, 15 fokos pronációs kontraktúra alakult ki. Bal felső végtagokban 5 fokos flexiós könyök kontraktúra és minimális pronációs kontraktúra volt jelen. Csukló mozgása szabad volt.

A műtéti eredmény: a könyök flexiós, extenziós, szupinációs pronációs mozgása nagymértékben szabaddá vált. Az aktív szupináció azonban még gyenge volt.

4.) Mindkét oldalon flexiós térd kontraktúra alakult ki, emiatt flexor tenotómiát és gastrocnemius leválasztást végeztek. A gyermek ekkor 3 éves volt.

A szakértői vélemény a gyermek különleges gondozására vonatkozóan

A Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ megerősítette, hogy a gyermeknél a cerebrálparézis tetraparetikus formája áll fenn.

További korai konduktív fejlesztése indokolt heti két órában.

Fejlesztésre javasolt területek:

Nagymozgások

Finommotoros fejlesztés

Grafomotoros fejlesztés

A gyermek állapota a fejlesztés elindulásakor

Mozgás:

Gurulás, kúszás, mászás technikáját önállóan kivitelezi, de mászás során még jobb kezét sokszor flektált helyzetben tartja.

Oldaltámasszal felül és jelenleg stabilan megül.

Tárgyak mellett segítséggel feláll és megáll, fokosszék és egy nevelő segítségével közlekedik.

Felső végtagjait manipulációs tevékenység közben aktívan használja, a pronáció és szupináció kivitelezésénél még segítséget igényel.

Beszéde érthető, figyelme és értelmi fejlődése életkorának megfelelő.

Önkiszolgálás:

Szobatiszta. A tisztálkodási tevékenységet és az öltözködést még segítséggel hajtja végre.

Teljesen önállóan étkezik.

Éves, konduktív, korai fejlesztési program

A foglalkozások felépítése

Zs. hetente két alkalommal vesz részt konduktív foglalkozáson. A foglalkozásokon a szülő is jelen van.

A heti első foglalkozáson fekvő feladatsorral kezdünk, azután ülő feladatok következnek, végül egyéni közlekedéssel fejezzük be az órát.

A második foglalkozást ülő feladatsorral kezdjük, majd manipulációs feladatokkal folytatjuk (pl.: gyurmázás, festés), végül pedig állás-járás, járásfeladatokkal és egyéni kiközlekedéssel zárjuk az órát.

Távoli cél: A gyermek – ha segédeszközzel is, de – képessé váljon, a mindennapi tevékenységek ellátására, az aktív önálló életre.

Közeli cél: Egy adott feladaton belüli kitűzött célt jelenti.

E célok elérését segítik a feladatok, a gyakorlatokban rejlő módszerek és az ehhez használt eszközök.

A módszerek közül minden egyes feladat megoldása során alkalmazzuk az:

- önálló feladat-megoldásra való törekvés módszerét,
- a dicséret és buzdítás módszerét,
- a magyarázat módszerét,

A többi alkalmazott módszert táblázatban tüntettük fel.

Hely és helyzetváltoztatás tanulása fekvő helyzetben

1. Légzési feladat

Feladat	Légzés	Cél	A helyes légzés kialakítása
Módszer	bemutató, segítségadás (eleinte pálca és maximális segítségadás, jelenleg minimális, csak könyöknél)		
Eszköz	pálca, priccs, lovagló		

2. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Lábaimat talpra teszem Térdeimet szétveszem, szét Mindkét kezemmel megfogom a priccsot 1-5 Talpaimra nehezdedve felállok 1-5 Talpaimra nehezdedve 1-5 egyenesen állok	Cél	Egyenes testtartással álljon fel és álljon meg Mindkét lábára próbáljon meg egyformán nehezdedni
Módszer	Játék (ének): Áll a Zs. áll... Segítségadás: eleinte térdkifogással, jelenleg csípőnél manuálisan		
Eszköz	Priccs		

3. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd

Feladat	Szétvetett térdekekkel felcsúszom Előre fogok 1, hozzácsúszok 2 Karjaimat előre nyújtom előre Fejemet felemelem fel Lábfejemet a priccs széléhez Felhajlítom fel	Cél	Szimmetrikus testhelyzet elérésére törekedjen
Módszer	játék (mondóka): Húzzad húzzad magadat Segítségadás: Csuklónál és lábfejnél minimális mértékben, manuálisan		
Eszköz	Priccs		

4. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Váltott karral, nyújtott könyökkel Karemelés 1-2	Cél	Eleinte: a nyújtott kar megtartása volt Jelenleg: felső végtagokat nyújtott helyzetbe hozza és ily módon próbálja meg kivitelezni a mozgást
Módszer	Játék (mondóka): „Dolgozzatok legények” Segítségadás: könyöknél, minimális mértékben		

Eszköz Priccs

5. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat Karjaimat mell alá behúzom
Felemelkedem fel-le
Karjaimat előre nyújtom

Cél A két könyök szimmetrikus megtartására és azonos mértékű terhelésére törekedjen
Felemelkedésnél mindkét könyökét nyújtsa ki

Módszer Játék (ének): Süss fel nap
Segítségadás: könyöknél maximális mértékben, későbbiekben fokozatosan csökkentve

Eszköz Priccs

6. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat Mindkét karomat oldalra viszem 1-5
Felemelkedem fel-le
Karjaimat előrenyújtom 1-5

Cél Nyújtott könyökkel, nyújtott ujjakkal csúsztassa a kezét.
A felemelkedést akarok és a mellkas egyidejű emelésével próbálja meg elvégezni

Módszer Segítségadás: könyöknél eleinte sok segítséget igényelt, jelenleg minimális manuális segítséget kap

Eszköz Priccs

7.a. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd figyelem

Feladat Hátamra fordulok 1-5

Cél A karjait nyújtva a füle mellett
Tartsa és távolított lábbal forduljon

Módszer Beszélgetés (irányok megbeszélése)
Segítségadás: felső végtagnál manuális, alsó végtagnál szóbeli

Eszköz Priccs

7.b. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat Karjaimat magam mellé teszem, leteszem.
Lábfejeimet felhúzom, fel

Cél Fejét, törzsét, csípőjét, lábait szimmetrikusan tartsa, csuklóját tegye le

Módszer Segítségadás: eleinte karikára fogva oldotta meg a feladatot, későbbiekben karika nélküli feladat megoldást gyakoroljuk

Eszköz Karika

8. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Jobb lábamat sarkon talpra húzom 1-5 Jobb sarkamat a bal térdemre Teszem térdre 1-5 Jobb lábamat talpra teszem Sarkon kinyújtom szét 1-5 Ballal ugyanígy.	Cél	Karjait a teste mellett tartsa lent Lábait teljesen húzza fel és emelésnél ne segítsen kezével Sarkát a térdén próbálja megtartani
Módszer	Játék (ének): Aki nem lép egyszerre... Segítségadás: az elért helyzet rögzítése		
Eszköz	Priccs		

9. a. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Mindkét lábamat sarkon talpra húzom 1-5 Térdeimet szétveszem szét Összezárom össze Csípőemelés fel-le	Cél	Lábait egyszerre húzza fel Térdeit minél jobban nyissa szét Csípőjét minél magasabbra emelje
Módszer	Játék (ének): Cifra palota... Autózás (csípő alatt pl.: autó átgurítása)		
Eszköz	Priccs, autó		

9. b. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Térdemeléssel helyben Lépegetek 1-2 Lábaimat sarkon kinyújtom	Cél	Lábait párhuzamosan tartsa meg
Módszer	Segítségadás: térdnél minimális támogatás Játék (ének): Aki nem lép ...		
Eszköz	Priccs		

10. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Térdhajlatig lecsúszom 1-2 Láblengetés	Cél	Lecsúszást nyújtott térdekkel mindkét kézzel kapaszkodva végezze
Módszer	Segítségadás: eleinte lecsúszásnál karikába kapaszkodott, jelenleg önállóan is meg tudja oldani Játék (ének): Lóg a lába...		
Eszköz	Priccs, karika		

11. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Mindkét kezemmel megfogom a priccset, felülök 1-5 Egyenesen ülök Mindkét kezemmel megfogom a priccset, lefekszem 1-5 Hátracsúszom 1-2	Cél	Egyenes testtartással üljön meg próbálja pontosan a labdát elkapni illetve a szupinatio és pronatio technikáját alkalmazni Labdadobásnál karjait nyújtsa ki
Módszer	segítségadás: kézfejnél (szupináció és pronáció kivitelezése során, bokánál, talpra tételnél, minimális mértékben, manuálisan Játék (ének): Megy a labda...		
Eszköz	Priccs, karika, labda, lovagló		

12. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd, figyelem

Feladat	Karjaimat a fülem mellé Viszem fel Hasamra fordulok 1-5	Cél	Karjait a fül mellett tartsa nyújtva Távolítsa lábait
Módszer	Beszélgetés, magyarázat (irányok megbeszélése) Segítségadás: könyök nyújtása manuálisan, lábnál szóbeli irányítás		
Eszköz	Priccs		

13. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat	Jobb térdemet behajlítom 1-5 Kinyújtom 1-5 Ballal ugyanígy	Cél	Csípője ne emelkedjen meg
Módszer	Segítségadás: csípőnél		
Eszköz	Priccs		

14. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Mindkét térdemet behajlítom 1-5 Megfogom a bokámat 1-5 Hinta Lábaimat kinyújtom 1-5	Cél	Csípője ne emelkedjen fel, lábai ne dőljenek ki
Módszer	Segítségadás: eleinte bokára karika felvétele, jelenleg karika nélküli feladatvégzés kipróbálása Játék (ének): Hinta - palinta		
Eszköz	Priccs		

15. Fejlesztési terület: nagymozgás, értelem, beszéd

Feladat	Szétvett térdekekkel lecsúszom a priccsról 1-2 Egyenesen állok 1-5	Cél	Mindkét lábára egyszerre érkezzen le és mindkét lábát egyformán próbálja meg terhelni Törekedjen az egyenes testtartás elérésére
Módszer	Segítségadás: eleinte térdkifogás, később csípőnél manuálisan Játék (ének): Áll a Zs. áll		
Eszköz	Priccs		

16. Fejlesztési terület: nagymozgás, szem-kéz koordináció

Feladat	Jobb karomat felemelem fel, ránézek, leballal, illetve mindkettővel ugyanígy Egyenesen állok 1-5 Szétvetett térdekekkel leülök a székre 1-5	Cél	Próbálja meg szemével a kéz mozgását követni Mindkét lábára próbáljon meg azonos mértékben terhelni
Módszer	Segítségadás: csípőnél és könyöknél manuálisan, illetve a kéz szemmel való követésénél szóban Játék: felfüggesztett játékok elérése pl: napocska		
Eszköz	Priccs, kartonból készített figurák		

Önellátás tanulása: a zokniját és cipőjét próbálja meg minél kevesebb segítség igénybevételével felhúzni.

A fekvő feladatsorban elvégzett gyakorlatok mellett a már kialakult, de még nem pontos mozgásformákat külön, feladatsoron kívül is gyakoroljuk Zs. -val Eleinte csak szőnyegen pl.: oda-vissza mászatom különböző tárgyak után /jobb karnál manuális segítségadással/, de ezt követően, mikor már mindkét karjára egyaránt terhel és könyökét nyújtja, neheztett helyzetben is elvégeztetem vele a feladatot /pl.: mászni kell hengeren át, hullámokon át, lejtőn, emelkedőn/.

Feladatmegoldás ülő helyzetben:

1. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat	Lábaimat talpra teszem Térdeimet szétveszem, szét Egyenesen ülök, egyenesen Légző-gyakorlat	Cél	A helyes légzéstechnikát gyakorolja Egyenes testtartással próbáljon megülni / eleinte előtte lévő fokosszékbe kapaszkodott, jelenleg számolyon önállóan megülni
----------------	--	------------	--

Módszer Bemutató
Segítségadás: könyöknél
Eszköz Zsámoly, eleinte fokosszék

2. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat Mindkét karomat oldalra nyújtom 1-5
Elöl össze
Szétveszem szét és leteszem le

Cél Karjait egyszerre emelje, könyökét nyújtsa ki

Módszer Bemutató
Segítségadás: könyöknél manuálisan
Játék (ének): Süss fel nap...

Eszköz Zsámoly

3. Fejlesztési terület: nagy-és kismozgás, értelem, beszéd

Feladat Mindkét kezemet nyújtván térdre teszem térdre
Kézhátra fordítom át 1-5
Visszafordítom vissza

Cél Minél önállóbban próbálja meg kivitelezni a pronációt és szupinációt

Módszer Bemutató
Segítségadás: kézfejnél manuálisan
Játék (ének): Kifordítom, befordítom...

Eszköz Zsámoly, eleinte fokosszék

4. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat. Jobb karomat oldalt nyújtván felemelem a fülem mellé 1-5
Oldalt leteszem le
Ballal, majd mindkét kézzel
Ugyanígy

Cél Karjait nyújtsa

Módszer Bemutató
Segítségadás: könyöknél

Eszköz Zsámoly

5. Fejlesztési terület: nagy-és kismozgások

Feladat Térdeimen kulcsolok 1-5
Kulcsolt kezeimet nyújtván felemelem 1-5
Nyakamba teszem nyakamba
Könyökeimet húzogatom előre-hátra
Karjaimat felnyújtom fel
Kezeimet szétveszem szét
Ránézek, le

Cél Kulcsolást próbálja minél önállóbban kivitelezni
Kulcsolt helyzetet tartsa meg, régebben pálcával oldotta meg a feladatot, jelenleg erre már valószínűleg nem lesz szüksége

Módszer Bemutatós
Segítségadás: manuálisan
Eszköz Zsámoly, eleinte pálca

6. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat Kéz-és lábfejhajlítás fel-le **Cél** Próbálja meg minél jobban felhúzni kéz- és lábfejét régebben csuklótámasszal végezte a feladatot, jelenleg ezt már nem fogjuk alkalmazni

Módszer Bemutatós
Segítségadás
Játék (ének): Esik az eső...
Eszköz Zsámoly

7. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat Mindkét kezemet csípőre teszem **Cél** Mindkét kezemet csípőre teszem
Törzsfordítás jobbra-balra
Kezek térdre le
Egyenesen ülök

Módszer Bemutatós
Segítségadás: hüvelykujjnál
Játék (ének): Hopp Juliska...
Eszköz Zsámoly

8. Fejlesztési terület: nagymozgás, finommanipuláció, beszéd, értelem

Feladat Mindkét kezemet mellmagaságig felemelem fel **Cél** Tenyerei efelé nézzenek
Csipegetünk minden ujjal Hüvelykujjával próbálja a többi ujját összeérintem
Össze-szét Karjait próbálja meg nyújtott helyzetben megtartani
Leteszem le Minél kevesebbet nehezedjen fokosszékra

Módszer Bemutatós
Segítségadás: szükség esetén karjait ráteheti az előtte lévő fokosszékra
Játék (ének): Ez elment vadászni...
Eszköz Fokosszék, zsámoly

9. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat Térdeim között előre hajolok **Cél** Könyökét nyújtsa és a nyújtott helyzetet próbálja megtartani
és felveszem a palcát fel

Mindkét kezemmel megfogom
Mellmagasságig felemelem fel
Forgatom jobbra-balra
Földre leteszem le

Módszer Bemutató
Segítségadás: könyöknél
Játék (ének): Bújj, bújj zöldág
Eszköz Zsámoly, pálca

10. Fejlesztési terület: nagymozgás beszéd, értelem

Feladat Jobb lábammal oldalra
Kopogok 1-2-3
Vissza középre 1-2-3
Ballal ugyanígy

Cél Törekedjen a lábak talpon tartására
és a lábszár függőleges helyzetének
megtartására

Módszer Bemutató
Játék (ének): Aki nem lép...
Eszköz Zsámoly

11. Fejlesztési terület: nagymozgás ,beszéd, értelem

Feladat Talpaimra nehezedve felállok 1-5
Egyenesen állok

Cél Felállás során a fokosszékre minél
kevesebbet támaszkodjon
Megállásnál lehetőség szerint ne
kapaszkodjon
Mindkét lábára próbáljon meg
egyformán nehezedni.

Módszer Segítségadás: eleinte a megállást is
fokossal végezte, jelenleg csípőnél
kap segítséget
Játék (ének): Áll a Zs. áll
Eszköz Zsámoly

Az ülő feladatsorban rejlő manipulációs feladatokat a mindennapi tevékenységek és játékok során is felhasználjuk és gyakoroljuk Zs. -val, pl: játéknál: tükörrre, papírra rajzolás és festés (pl.: tenyérynymat, ujjnyomat készítése), gyurmázás esetén (pl.: sodrás, gömbölyítés, csipegetés technikájának gyakorlása) de a gyöngyfűzés és nyomdázás is ugyanilyen alkalom.

Önkiszolgálásnál:

önálló étkezés során: tálból az ételt önállóan próbálja kiszedni, az asztalon lévő kenyérdarabokat próbálja meg felcsippenteni stb.

Manipulációs feladatmegoldások:

Szeptember:

1. óra: Őszi levelek összegyűjtése.
2. óra: Őszi levelek ragasztása.
3. óra: Tenyérfestés és ujjfestés - az őszi színeivel – tükörre.
4. óra: Zsírkrétával színezés.

Október:

1. óra: Gyöngyfűzés / őszi színeket válogatva /.
2. óra: Levélnyomat készítése.
3. óra: Falevél színezése.
4. óra: Díszítő munka tépés és ragasztás technikájával / őszi színeivel /.

November:

1. óra: Viaszos képkészítés / téma: tél /.
2. óra: Habszivacsok felfűzése.
3. óra: Papírsebkendőből / tépéssel és gömbölyítéssel / hópihe készítése és fekete kartonra ragasztása /.
4. óra: Gyurmázás technikájával hóember készítése.

December:

1. óra: Téli ruhájának színezése.
2. óra: Narancsba szegfűszeg darabok bedugása.
3. óra: Fenyőfa díszítése rizsszemek felhasználásával.

Január:

1. óra: Hóember festése.
2. óra: Lisztgyurmába ujj és tenyérynnyomatok készítése.
3. óra: Magok szétválogatása és madáretetőbe tétele.
4. óra: Ollóval vágás: farsangi előkészületek.

Február:

1. óra: Farsangi álarc festése.
2. óra: Színes gyöngyökből megadott forma kirakása majd kiégetése.
3. óra: Gyurmázás technikájával: fánk készítése
4. óra: Ragasztás papírból, jelmez készítése.

Március:

1. óra: Festés tükörre: tavaszi üde színek felhasználásával / amire a zene emlékeztet /.
2. óra: Virágok gyűjtése.
3. óra: Előre meghajtogatott virágszirmok felfűzése.
4. óra: Gyurmázás.

Április:

1. óra: Színezés.
2. óra: Ollóval vágás: fészek készítése.
3. óra: Tojás festése ujjal.

Május:

1. óra: Előre kivágott formák ragasztása, díszek készítése és ezzel a szoba májusi hangulatba történő felöltöztetése.
2. óra: Homokozás / homokozó formák felhasználásával /.
3. óra: Krumplinyomóval nyomdázás.
4. óra. Kasírozás technikájával anyák napi ajándék készítése.

Június:

1. óra. Homokozás: homokból kiöntött formák díszítése szívószál darabokkal.

Megoldásmód:

Gyűjtés: csippenve, differenciált ujjmozgással próbálja kivitelezni a feladatot.

Tépés és ragasztás: tépéseknél ügyeljen a differenciált ujjmozgásokra, ragasztásnál az ujjak nyújtására.

Színezés és festés: ügyeljen a helyes ceruza és ecsetfogás kivitelezésére, tenyérfestés esetén figyeljen az ujjak nyújtására.

Eszköz: normál méretű zsírkrétával, ecsettel és gyertyával oldja meg a feladatot.

Fűzés: törekedjen a differenciált ujjmozgásokra, figyeljen a minél pontosabb célzó mozgás kivitelezésére.

Eszköz: vékony fűzővel próbálja meg .

Vágás: az ollót próbálja meg egyenesen tartani.

Eszköz: gyerek méretű ollóval kivitelezze.

Állás-járás feladatok:

1. Fejlesztési terület: légzési feladat

Feladat Légzési feladat

Cél Próbálja a helyes légzéstechnikát alkalmazni
Próbáljon egyenes testtartással megülni

Módszer Segítségadás: könyöknél
Magyarázat
Bemutató

Eszköz Zsámoly

2. Fejlesztési terület: nagymozgás

- Feladat** Lábfejgyakorlatok: babzsák taposása, pálcagurítás lábbal, szivacs labda, textildarab felszedése
- Cél** Taposásnál lábait emelje meg
A pálca gurítása folyamatos legyen, lábát tartsa rajta az eszközön
Anyagok felvételénél lábujját minél jobban hajlítsa
- Módszer** Bemutatás
- Eszköz** Zsámoly, babzsák, pálca, szivacs labda, textildarabok

3. Fejlesztési terület: nagymozgás, szem-kéz koordináció

- Feladat** Megfogom a széket, térdeimet szétveszem, egyenesen ülök
Megfogom a széket
Talpaimra nehezdedve felállok 1-5
Egyenesen állok jobb karomat felemelem fel, ránézek, le ballal ugyanígy
- Cél** Felállásnál fokok székre minimálisan támaszkodjon
Megállásnál próbálja meg, hogy ne kapaszkodjon
Szemével kövesse keze mozgását
Karjait nyújtsa ki
- Módszer** Segítségadás: manuálisan csípőnél, könyök nyújtásánál, szóbeli koordinációs feladatoknál
Játék: karemelésnél kezével tárgyat kell megérintenie pl.: labda, felfüggesztett csillag
- Eszköz** Labda, karton csillag

4. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

- Feladat** Bal lábamra nehezdedek át 1-5
Jobb lábbal fellépek a szék fokára, fellépek 1-5
Jobb térdemet kifelé hajlítom 1-5
Vissza 1-5
Lelépek 1-5
Egyenesen állok
Ballal ugyanígy
- Cél** Teljes testsúlyát vigye át nehezedés során
- Módszer** Segítségadás: Eleinte alacsony fokra lépett fel, jelenleg már a magasabb fokra is megpróbálja a fellépést, de csípőnél még segítséget igényel
- Eszköz** Fokosszék

5. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Helyben lépegetés váltott lábbal magas térdemeléssel 1-2	Cél	Még magasabbra próbálja emelni a térdeit
Módszer	Segítségadás: minimális mértékű, manuális Játék (ének):Aki nem lép		
Eszköz	Fokosszék		

6. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Lejebb fogok és előre hajlok 1-2 Feljebb fogok és felegyenesedem 1-2 Egyenesen állok 1-5	Cél	Törekedjen arra, hogy térdeit tartsa nyújtva
Módszer	Segítségadás: térdénél kifogás Játék:előre hajlásnál a letett állat felvétele, megállásnál pedig a róla tanult ismeretek megbeszélése		
Eszköz	Fokosszék		

7. Fejlesztési terület: nagymozgás, beszéd, értelem

Feladat	Lejebb fogok és előre hajlok 1-2 Feljebb fogok és felegyenesedem 1-2 Egyenesen állok 1-5 Hajlok 1-2 Egyenesen állok 1-5	Cél	Törekedjen arra, hogy térdeit tartsa nyújtva
Módszer	Segítségadás: térdénél kifogás Játék (ének): előre hajlásnál a letett állat felvétele, megállásnál pedig a róla tanult ismeretek megbeszélése		
Eszköz	Állatfigurák, fokosszék		

8. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat	Lábfejgyakorlatok Integetés lábfejjel Nagy lábujjak összeérintése Sarkak zárása, lábfejek eltávolítása Lábfejek ki, illetve befordítása	Cél	Próbálja meg teljesen önállóan kivitelezni a feladatot
Módszer	Bemutató		
Eszköz	Fokosszék		

9. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat	Felállás egyéni ritmusban, egyéni módon, maximális önállóság hagyásával	Cél	Önálló kivitelezés megoldásmódja: hasra fordul, négykézlábra emelkedik és a fokosba kapaszkodva feláll
----------------	---	------------	--

Módszer Magyarázat

Eszköz Fokosszék

10. Fejlesztési terület: nagymozgás

Feladat Egyenesen állok
Térdeimet kinyújtom 1-5

Cél Mindkét lábára egyformán terheljen
Minimális mértékben próbáljon meg
kapaszkodni

Módszer Segítségadás: csípőnél

Eszköz Fokosszék

Önellátás tanulása: zokni, cipő önálló felvételére való törekvés. Jelenleg: még e folyamatot segítséggel oldja meg

Járásfeladatok, egyéni közlekedés:

Zs. a járásfeladatokat járókorlátban végzi. Végig kell mennie két rúd között, oldalazással kell haladnia, váltott karemeléssel kell járnia.

Ha ezek a mozgásformák már teljesen stabillá válnak, akkor kezdjük meg a kötélben való járatást, melynek a feladatai a következők lesznek: járás kötélben, lépés magas téremeléssel, pálcák átlépése.

Közlekedés: Zs. magas szárú cipőt használ. A közlekedés során a járás eleinte egy fokosszékkal, majd járókerettel (nevelői segítséggel) történik.

Feladat: lépek, mellélépek, megállok, tolom a széket.

Év végére elérendő célok:

Mozgás: 1-2 lépést járókerettel önállóan tudjon megtenni

Finommanipuláció:

Az apró nehezen felvehető tárgyakat, még pontosabb mozdulattal próbálja felvenni.

A manipulációs gyakorlatokat aktívabban próbálja használni a mindennapi életben (pl.: tépőzár szétnyitása és összezárása stb.).

Értelem, beszéd:

Továbbra is, az életkorának megfelelő fejlettségi szintet kövesse.

Önkiszolgálás:

Minimális segítséget igényelve tisztálkodjon és öltözködjön: zoknit a lábujjára felhúzzuk, de onnan egyedül kivitelezze a zokni felhúzást.

Tisztálkodásnál csak a nehezen elérhető részek lemosásához kérjen segítséget pl.: hát.